

2023

JAARVERSLAG

Stichting Pensioenfonds SABIC

2023

JAARVERSLAG

Stichting Pensioenfonds SABIC

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	7
Het fonds in één oogopslag	15
Kencijfers	17
Verslag van het bestuur	21
1 Profiel	23
1.1 Onze missie, visie en core beliefs	23
1.2 Wie bouwt bij SPF pensioen op?	23
1.3 Cultuur van de organisatie	24
1.4 Hoe is SPF georganiseerd?	24
1.5 Bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan	24
1.6 Externe toezichthouders	26
1.7 Sleutelfuncties	26
1.8 De uitvoering door DPS	27
2 Bestuur	28
2.1 Onze voornemens en wat we bereikten	28
2.2 Evenwichtige belangenafweging	29
2.3 Wat veranderde in bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan?	31
2.4 Geschiktheid	31
2.5 Zelfevaluatie	32
2.6 Succession planning	32
2.7 Diversiteit en inclusie	32
2.8 Beloningsbeleid	33
2.9 Compliance	33
2.10 Vertrouwenspersoon	33
2.11 Code Pensioenfondsen	33
2.12 Contacten met externe toezichthouders	35
2.13 Beheerste en integere bedrijfsvoering	36
2.14 Klachten en geschillen	37
2.15 Integriteit	38
2.16 Persoonsgegevens	39
2.17 Herzieningenbeleid en procedures	39
3 Pensioenen	41
3.1 De pensioenregelingen in 2023	41
3.2 Premiebeleid	42
3.3 Toeslagenbeleid	42
3.4 Aanpassing variabele nettopensioenuitkering	43
3.5 Aanpassing PPS-kapitalen	43
3.6 Tekortsituaties en kortingenbeleid	43
3.7 Communicatiebeleid	46
3.8 Communicatiemiddelen, meten en waardering pensioencommunicatie	46
4 Financiële positie	48
4.1 Ontwikkeling vermogenspositie	48
4.2 Technische voorzieningen	48

INHOUDSOPGAVE

4.3	Gedaalde dekkingsgraad	50
4.4	Herstelplan	51
5	Beleggingen	52
5.1	Rente en inflatie	52
5.2	Positief rendement, maar minder dan de benchmark	52
5.3	Duurzaamheidsbeleid aangescherpt	55
6	Risicomanagement	58
6.1	Risicobeleid	58
6.2	Risicogovernance	59
6.3	Risicomanagementproces	59
6.4	Beoordeling kernrisico's in 2023	60
6.5	Projecten en overige risicomanagementactiviteiten in 2023	62
7	Kosten	64
7.1	Pensioenbeheer	64
7.2	Vermogensbeheer	65
7.3	Transactiekosten	66
7.4	Totale kostenratio	66
7.5	Vergelijking met andere fondsen	67
8	Vooruitblik	68
9	Jaarrekening	75
9.1	Balans per 31 december	75
9.2	Staat van baten en lasten	76
9.3	Kasstroomoverzicht	77
9.4	Grondslagen voor de waardering	78
9.5	Toelichting op de balans	82
9.6	Toelichting op de staat van baten en lasten	93
9.7	Toelichting op de actuariële analyse	97
9.8	Toelichting op het kasstroomoverzicht	97
9.9	Gebeurtenissen na balansdatum	97
9.10	Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur	97
9.11	Goedkeuring van de jaarrekening door de raad van toezicht	98
10	Overige gegevens	103
10.1	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	103
11	Overige informatie	117
11.1	Verslag van de raad van toezicht	117
11.2	Oordeel van het Verantwoordingsorgaan	129
11.3	Actuariële verklaring	140
11.4	Rapportage Compliance Officer	143
11.5	Personalía, functies en nevenfuncties	144
12	Summary in English	151
13	Bijlagen	159
A.	Afkortingen en begrippen	159
B.	SFDR wetgeving – Annex 4	163

WOORD VOORAF

WOORD VOORAF

Inleiding

Een aantal ontwikkelingen en gebeurtenissen bepaalden in 2023 de agenda van SPF. Zo leidde de hoge inflatie in het voorgaande jaar tot relatief hoge toeslagverlening. Met het aannemen van de Wet toekomst pensioenen door de Eerste Kamer kwam het proces om te komen tot een nieuwe pensioenregeling in een stroomversnelling, zowel bij Sociale Partners als het pensioenfonds. De pensioenuitvoeringsorganisatie DPS werd verkocht door dsm-firmenich en SPF kwam met DPS een nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) overeen.

Alvorens kort in te gaan op deze ontwikkelingen, staan wij stil bij het wegvallen van ons bestuurslid Stuf Kaasenbrood.

Overlijden Stuf Kaasenbrood

In augustus overleed Stuf Kaasenbrood ten gevolge van een noodlottig ongeval. Stuf was niet alleen bestuurslid maar tevens plaatsvervangend voorzitter. Het overlijden van Stuf trok een zware wissel op het bestuur. Niet alleen was hij een bestuurder die zich met hart en ziel inzette voor een goede uitvoering van de pensioenregeling, ook was hij vanuit het bestuur nauw betrokken bij belangrijke dossiers zoals de verkoop van de pensioenuitvoerder DPS door dsm-firmenich.

Pensioenuitvoering

Begin 2022 meldde dsm-firmenich dat het voornemens was om alle pensioenactiviteiten te heroverwegen. Al snel werd duidelijk dat dit niet alleen voor Pensioenfonds DSM Nederland (PDN) consequenties kon hebben maar ook voor SPF. Dat laatste omdat het ook de pensioenuitvoeringsorganisatie DPS zou kunnen raken. Om de uitvoering van de pensioenregeling ook op middellange termijn veilig te kunnen stellen ontwikkelde het bestuur een eigen plan. Dat leidde tot het selecteren van uitvoerders voor pensioenbeheer en fiduciair beheer, die de plaats zouden kunnen innemen wanneer DPS niet meer als uitvoerder beschikbaar zou zijn.

In het najaar van 2022 besloot dsm-firmenich dat de pensioenopbouw in Nederland ook in de toekomst bij PDN zou blijven plaatsvinden. Daarbij zou PDN gebruik blijven maken van DPS als pensioenuitvoerder, met dien verstande dat dsm-firmenich besloot dat DPS niet tot de kernactiviteiten van de onderneming behoort. Een verkooptraject voor DPS werd gestart.

Voor het bestuur van SPF betekende dit het voorlopige einde van het eigen plan.

Met DPS werd in februari 2023 een nieuwe dienstverleningsovereenkomst afgesloten die loopt tot eind 2027 of - indien de transitie vertraagt - tot twee jaar na de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Daarnaast vervulde het bestuur een belangrijke rol in het begeleiden van het verkooptraject van dsm-firmenich. De verkoop werd eind 2023 afgerond met de overname van alle aandelen van dsm-firmenich door PDN. In het kader van deze overname is een addendum bij de DVO gemaakt om de belangen van SPF bij de overname van DPS zeker te stellen.

Bestuur SPF

Na het overlijden van Stuf Kaasenbrood heeft Leon Jacobs tijdelijk zijn positie overgenomen in het dagelijks bestuur van SPF. Tijdelijk omdat aan het einde van 2023 Jacobs kenbaar maakte SABIC te verlaten. Daarmee werd zijn positie in het bestuur van SPF per 2 februari 2024 vacant. Voor zijn rol in het bestuur is inmiddels een

opvolgingstraject gestart. De werkgever is gevraagd om in het kader van de opvolging van Leon Jacobs een kandidaat voor te dragen.

Het bestuur heeft Rudger Schiewer benoemd in de vacante positie van plaatsvervangend voorzitter.

Toeslagverlening

In het voorjaar van 2022 nam het parlement regelgeving aan op basis van de zogenaamde Motie Van Dijk. Daardoor kon het bestuur in 2022 en in 2023 besluiten nemen om - in afwijking van de geldende regelgeving - pensioenen te verhogen tot de afgesproken maatstaven.

De maatstaf voor deelnemers is de loonstijging bij SABIC en voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden de consumentenprijsindex.

Toeslag per 1 januari 2023

Het bestuur besloot om per 1 januari 2023 als volgt toeslagen te verlenen:

- Op basis van de reguliere regelgeving (het Financieel Toetsingskader) voor zowel de actieven als de inactieven 50% van de maatstaven.
- Bovendien op basis van de Algemene Maatregel van Bestuur (t.g.v. de Motie Van Dijk) voor beide groepen eenzelfde extra percentage: 2,265%.

Daarmee werden de uiteindelijke verhogingen voor:

- Deelnemers een volledige toeslag van 4,53%;
- Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een gedeeltelijke toeslag van 10,73%.

De reden dat de toeslagpercentages voor beide groepen onderling fors afweken, hangt samen met de verschillende maatstaven. De inflatie was in 2022 aanzienlijk hoger dan de algemene loonronde bij SABIC.

Toeslag per 31 december 2023

In 2023 lieten de maatstaven een tegenovergesteld beeld zien: de inflatie was negatief, mede ten gevolge van een wijziging van de methodiek waarmee het Centraal Bureau voor de Statistiek de inflatie meet. De algemene loonstijging bij SABIC daarentegen was 8%.

Het bestuur besloot om per 31 december 2023 de aanspraken van deelnemers met 8% te verhogen en de aanspraken van gewezen deelnemers en de pensioenen van pensioengerechtigden met 3,49%.

Overwegingen

Met de toegekende verhogingen hebben de deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden over de jaren 2022 en 2023 gemeten ieder 100% van de maatstaf over de betreffende periode ontvangen.

Het bestuur is van mening dat daarmee de belangen van alle belanghebbenden inclusief de verschillende leeftijdscohorten evenwichtig zijn gewogen. Op beide momenten, namelijk ultimo 2022 en 2023 heeft het bestuur rekening gehouden met de financiële situatie van het fonds. Gekeken is naar de dekkingsgraad en de mate waarin deze daalt door het toekennen van de genoemde toeslagen. Het bestuur is van mening dat er voldoende zekerheid moet zijn dat het vermogen op het moment van transitie een soepele overgang naar het nieuwe pensioenstelsel mogelijk maakt.

toeslagverlening voor deelnemers enerzijds en pensioengerechtigden en gewezen deelnemers anderzijds kunnen leiden tot ongewenste situaties. Daarom heeft het bestuur de mogelijkheid geopperd om voor iedereen dezelfde maatstaf te gaan hanteren. De Sociale Partners hebben geen aanleiding gezien om de maatstaven aan te passen.

Evenwichtigheid besluiten

Bij alle relevante besluiten toetst het bestuur op evenwichtigheid. Bepalend daarbij is in hoeverre de effecten voor de verschillende belanghebbenden uitwerken. In 2023 speelde evenwichtigheid niet alleen een rol bij de genomen besluiten over de toeslagverlening per 31 december 2023, maar ook bij de opdrachtaanvaarding van de nieuwe pensioenovereenkomst voor 2024, het verlengen van de Uitvoeringsovereenkomst en het aansluiten van de nieuwe onderneming F&S B.V., als onderdeel van SABIC en het afsluiten van de Dienstverleningsovereenkomst.

Wet toekomst pensioenen

De meest ingrijpende ontwikkeling voor het fonds, de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden in de komende jaren is de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Zowel inhoudelijk als qua proces is het komen tot een nieuwe pensioenregeling en de eventuele omzetting van pensioenaanspraken en -rechten naar een nieuwe regeling ingrijpend.

Per 1 juli 2023 werd de Wet toekomst pensioenen van kracht. Het bestuur had, net als Sociale Partners, voorgesorteerd op de nieuwe wet door te starten met voorbereidingen. Zo richt het bestuur zich al geruime tijd op het optimaliseren van de datakwaliteit om op een verantwoorde manier te kunnen invaren, mochten Sociale Partners hiertoe besluiten. Dit werd in 2023 voortgezet. In het begin van het jaar werd onder deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een uitvraag gedaan over de risicohouding. Vanaf het vierde kwartaal is het bestuur gestart met het ontwikkelen van een eigen Evenwichtigheidskader. Dat kader biedt het bestuur handvatten om de uiteindelijke afspraken van Sociale Partners in het kader van de transitie naar de Wtp op een zodanige wijze te beoordelen dat de effecten voor alle belanghebbenden in het ogen van het bestuur evenwichtig zijn. Sociale Partners zijn voornemens om na de zomer van 2024 het Transitieplan te publiceren, met het oog op de (geplande) overgang naar het nieuwe pensioencontract per 1 januari 2026.

Beleggingen

Sinds 2021 steeg de inflatie sterk. Dat noopte centrale banken tot ingrijpen: zij verhoogden de rente. Toen in het najaar van 2023 de inflatiecijfers gunstiger uitvielen, leidde dat tot de verwachting dat centrale banken de rentetarieven niet verder zouden verhogen. Markten liepen op die verwachting vooruit waardoor de marktrente in het laatste kwartaal van 2023 in korte tijd fors daalde. Behalve dat obligatiemarkten hiervan profiteerden, leidde dat ook tot stijgingen op de aandelenbeurzen.

Rendement en dekkingsgraad

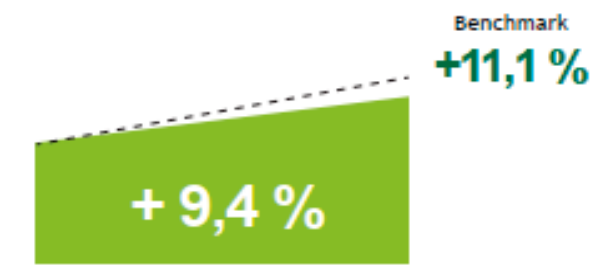
Op de beleggingen behaalde SPF in 2023 een positief absoluut rendement van 9,4%. De benchmark die het fonds hanteert, kwam uit op 11,1%. Daardoor heeft het fonds een negatief relatief rendement behaald van 1,7%-punt. Het resultaat op de rendementsportefeuille bedroeg 10,3%. Dat is 2,6%-punt lager dan de benchmark, die uitkwam op 12,9%. Op de matchingportefeuille boekte het fonds een positief resultaat van 8,0%. De benchmark kwam uit op 8,4%.

De positieve rendementen leidden ertoe dat het vermogen van het fonds met € 230 mln toenam van € 2.682 mln naar € 2.912 mln. Door de gedaalde rente stegen de verplichtingen van SPF met € 245 mln van € 2.235 mln naar € 2.480 mln.

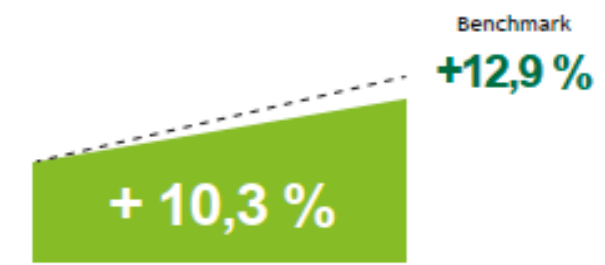
Per saldo leidde dat ertoe dat de dekkingsgraad eind 2023 uitkwam op 117,4%. Dat betekent een daling ten opzichte van de 120,0% eind 2022. In de dekkingsgraad van 117,4% is de toeslag per 31 december 2023 al verwerkt: zonder die toeslagverlening zou de dekkingsgraad eind 2023 ongeveer 6 procentpunt hoger zijn geweest.

Het 12-maandsgemiddelde (de beleidsdekkingsgraad) eindigde op 123,5%.

Nettorendement

Rendementsportefeuille

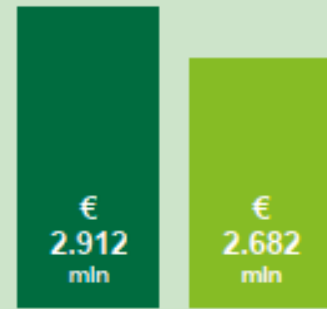

Matchingportefeuille

Vermogen

+ € 230 mln

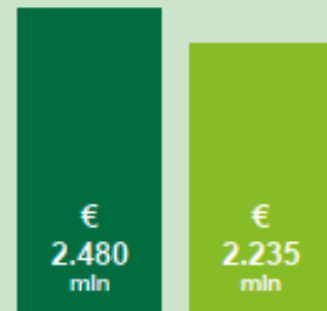

2023

2022

Verplichtingen

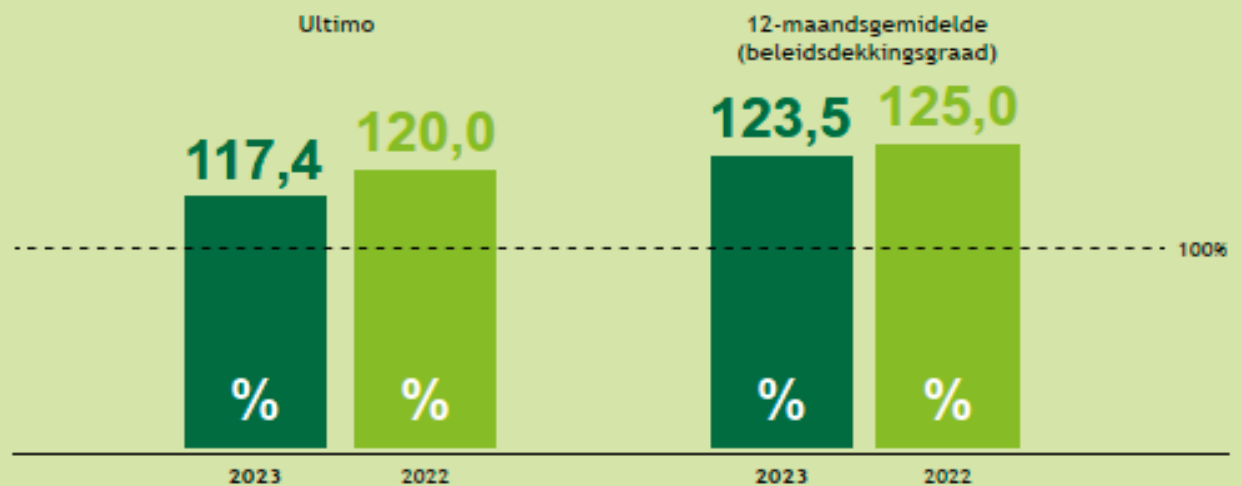
+ € 245 mln

2023

2022

Dekkingsgraad

Duurzaamheid

In 2023 zette het bestuur verdere stappen ter invulling van het duurzaamheidsbeleid. De resultaten van het onderzoek onder deelnemers naar hun voorkeuren op het vlak van duurzaamheid gaven daarbij in belangrijke mate richting aan het bestuur. De belangrijkste wijzigingen in 2023 waren:

- SPF startte met het meten van de CO₂-voetafdruk van een gedeelte van de beleggingsportefeuille. Verder werd besloten om te streven naar een CO₂-reductie van 55% per 2030 ten opzichte van de 2016 benchmark (op basis van scope 1 en scope 2 data) voor de beleggingscategorieën aandelen, investment grade credits en US high yield. Daarnaast heeft SPF als duurzaamheidsdoelstelling om per 2050 100% reductie in CO₂-uitstoot te bereiken voor dezelfde beleggingscategorieën.
- In het kader van Europese duurzaamheidswetgeving (SFDR) rapporteert SPF vanaf het tweede kwartaal van 2024 over een set van twintig verschillende duurzaamheidsindicatoren.
- Naast Klimaatverandering heeft het bestuur gekozen voor een tweede focusthema: Circulariteit.
- Het uitsluitingenbeleid verder aangescherpt met richtlijnen over bedrijven die betrokken zijn bij de productie van tabak, de winning van kolen en bij de winning van olie uit teerzanden.
- Tot slot werd afgesproken dat wanneer ondernemingen niet binnen vooraf gestelde termijnen naar tevredenheid van het fonds hun beleid aanpassen dat kan leiden tot een desinvestering in die onderneming.

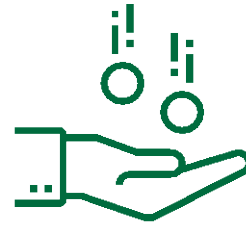
Het bestuur,

Stichting Pensioenfonds SABIC

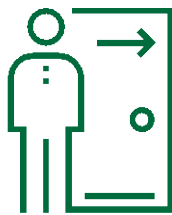
Het fonds in één oogopslag
Stand ultimo 2023

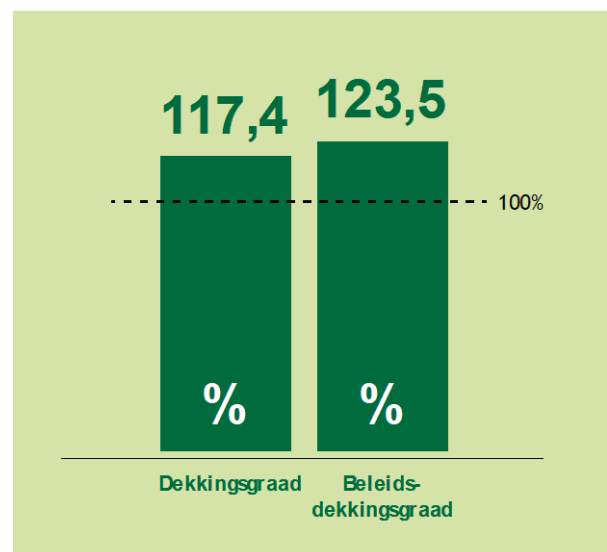
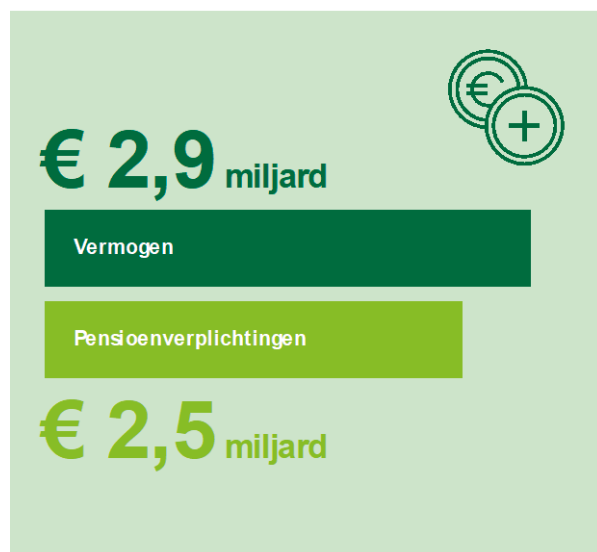
2.916
medewerkers
bouwen pensioen op

2.472
pensioengerechtigden
ontvangen elke maand pensioen

3.311
oud-medewerkers
hebben hun pensioenaanspraken niet
overgedragen aan een nieuwe pensioenuitvoerder

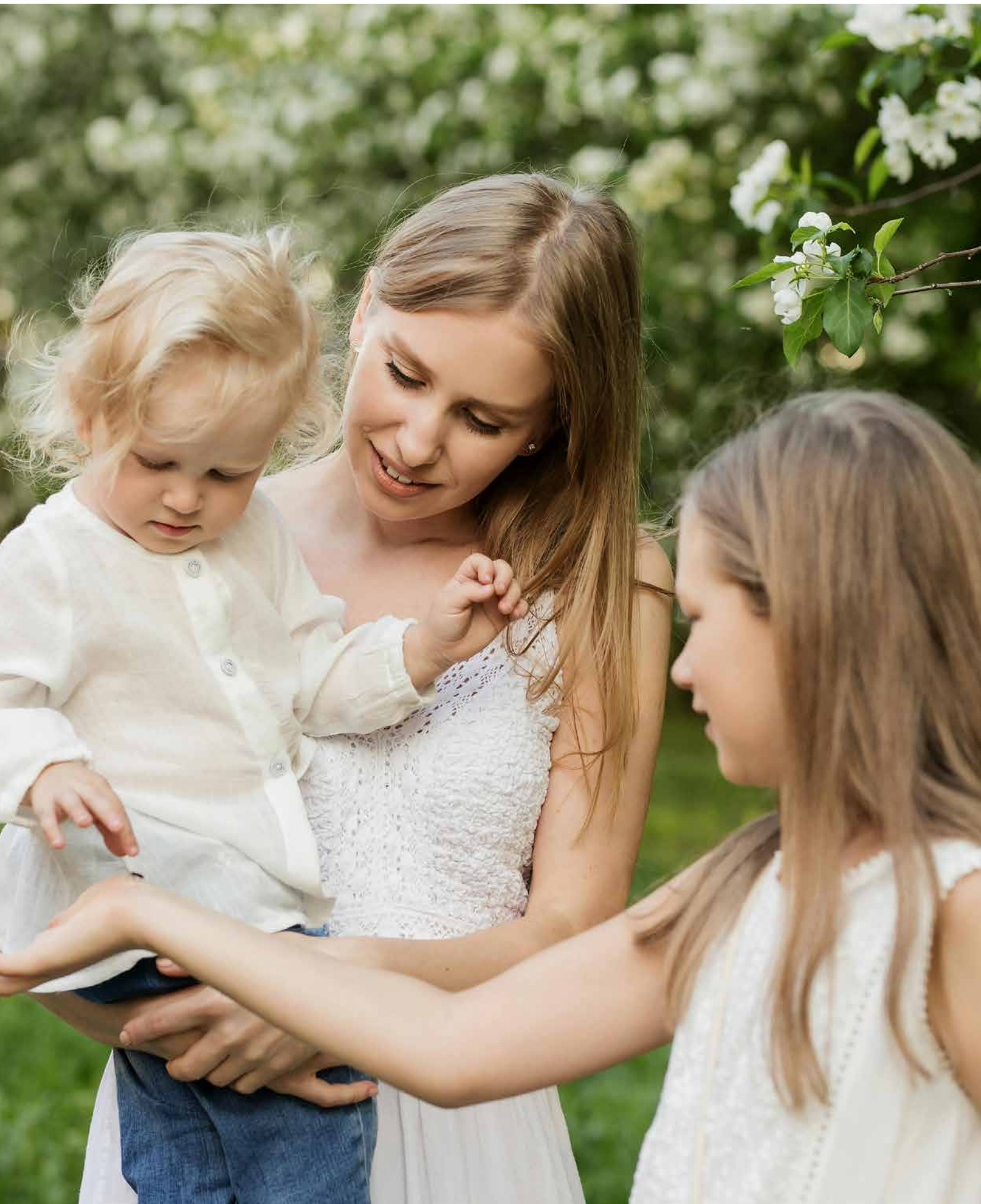
KERNCIJFERS

KERNCIJFERS

(Ultimo jaar in € mln, tenzij anders aangegeven)

	2023	2022	2021	2020	2019
Pensioenen					
Totaal aantal deelnemers	8.699	8.740	8.565	8.482	8.396
Deelnemers (actief)	2.916	2.971	2.960	3.037	3.063
Pensioengerechtigden	2.472	2.346	2.222	2.066	1.959
Gewezen Deelnemers (slapers)	3.311	3.423	3.383	3.379	3.374
Toeslagverlening					
Toeslagverlening Actieven	8,00%	4,53%	3,91%	0,00%	0,00%
Toeslagverlening Pensioengerechtigden / Gewezen deelnemers	3,49%	10,73%	3,28%	0,00%	0,00%
Cumulatieve achterstand toeslagverlening Actieven	24,85%	24,85%	24,85%	24,85%	24,85%
Cumulatieve achterstand toeslagverlening Pensioengerechtigden / Gewezen deelnemers	15,38%	22,52%	15,38%	15,38%	14,10%
Premie en uitkeringen					
Feitelijke premie	57,2	54,3	53,8	55,2	54,4
Ongedempte kostendekkende premie	60,5	86,2	92,1	79,6	66,5
Gedempte kostendekkende premie	54,4	48,8	47,5	48,6	47,0
Uitkeringen	72,2	60,7	55,5	51,4	46,6
Uitvoeringskosten Pensioenbeheer per deelnemer (in €)	351	307	295	285	296
Financiële positie					
Pensioenfondsvermogen	2.911,5	2.682,1	3.346,9	3.137,8	2.947,8
Technische Voorziening	2.479,5	2.234,7	2.854,4	3.039,1	2.740,8
Pensioenfondreserve	431,9	447,4	492,5	98,7	207,0
Dekkingsgraad	117,4%	120,0%	117,3%	103,2%	107,6%
Beleidsdekkingsgraad					
123,5%	125,0%	111,9%	98,4%	105,7%	
Minimaal vereist eigen vermogen	104,2%	104,2%	104,2%	104,2%	104,2%
Vereist eigen vermogen	121,5%	121,8%	120,4%	119,6%	120,6%
Gehanteerde rekenrente	2,3%	2,6%	0,6%	0,2%	0,7%
Beleggingen					
Belegd vermogen	2.909,7	2.680,8	3.345,6	3.138,7	2.947,3
Matchingportefeuille	1.297,0	1.110,3	1.336,3	1.402,3	1.311,2
Rendementsportefeuille	1.421,4	1.394,2	1.880,0	1.634,5	1.534,7
Overige beleggingen	184,1	148,3	127,9	104,3	97,5
Liquiditeiten	7,2	28,0	1,4	-2,4	3,9
Beleggingsrendement in %*					
Portefeuille	9,4%	-19,5%	7,0%	6,5%	16,9%
Benchmark	11,1%	-21,9%	5,2%	7,8%	16,8%
Kosten Vermogensbeheer (in basispunten / gem bel verm)	55,7	43,3	36,0	40,0	45,0
Transactiekosten (in basispunten / gem bel verm)	7,0	6,8	5,0	9,0	6,0

* Het rendement op vermogen na aftrek van alle beheerskosten die gedurende de periode zijn gemaakt.

VERSLAG VAN HET BESTUUR

1 PROFIEL PENSIOENFONDS

1.1 Onze missie, visie en core beliefs

Hieronder zijn de begin 2024 aangepaste Missie, Visie en Core beliefs opgenomen.

Missie

SPF is hét pensioenfonds van SABIC en ex-SABIC ondernemingen in Nederland. Binnen de gekozen risicohouding streeft SPF ernaar te voorzien in een goed pensioen voor al haar deelnemers.

Visie

SPF is een fonds waarin zowel deelnemers als Sociale Partners met vertrouwen de pensioenregelingen laten uitvoeren. SPF staat dicht bij de deelnemer en weegt alle belangen evenwichtig af. SPF speelt daarbij in op maatschappelijke veranderingen en informeert transparant en proactief.

Core beliefs

Het bestuur hanteert in zijn strategie de volgende 'core beliefs':

1. SPF staat dicht bij haar deelnemers, is vertrouwd en goed benaderbaar.
2. SPF streeft naar een goed pensioen voor al haar deelnemers tegen acceptabele kosten.
3. SPF gelooft in solidariteit en daarbij worden de belangen van alle betrokkenen op evenwichtige wijze gewogen. SPF maakt daarbij weldoordachte keuzes en leert van feedback.
4. SPF stelt de deelnemer centraal. Met tijdige, heldere en relevante communicatie geeft SPF inzicht in de gevolgen van de keuzes op weg naar zijn pensioen.
5. SPF voert een verantwoord beleggingsbeleid, passend bij de voorkeuren van deelnemers waarbij impact op rendement, risico, kosten en ESG worden gewogen.
6. SPF is de voorkeurspartner van de Sociale Partners van SABIC als ook van de aangesloten ondernemingen om hun pensioenovereenkomst te laten uitvoeren.
7. SPF heeft een goede vertegenwoordiging vanuit alle stakeholders. De bestuurders zijn integer, deskundig en divers. SPF geeft inzicht in de genomen besluiten en nodigt nadrukkelijk de deelnemers, fondsorganen en Sociale Partners uit om het functioneren en besluiten kritisch te bekijken.

1.2 Wie bouwt bij SPF pensioen op?

We zijn een ondernemingspensioenfonds dat de pensioenregelingen uitvoert van:

- SABIC Limburg B.V.
- SABIC Europe B.V.
- SABIC Capital B.V.
- SABIC Innovative Plastics B.V.
- SABIC Global Technologies B.V.
- SHPP B.V.
- SHPP Sales B.V.

Per 1 januari 2024 voert SPF ook de pensioenregeling uit voor medewerkers die werkzaam zijn bij de SABIC-deelneming F&S B.V.

1.3 Cultuur van de organisatie

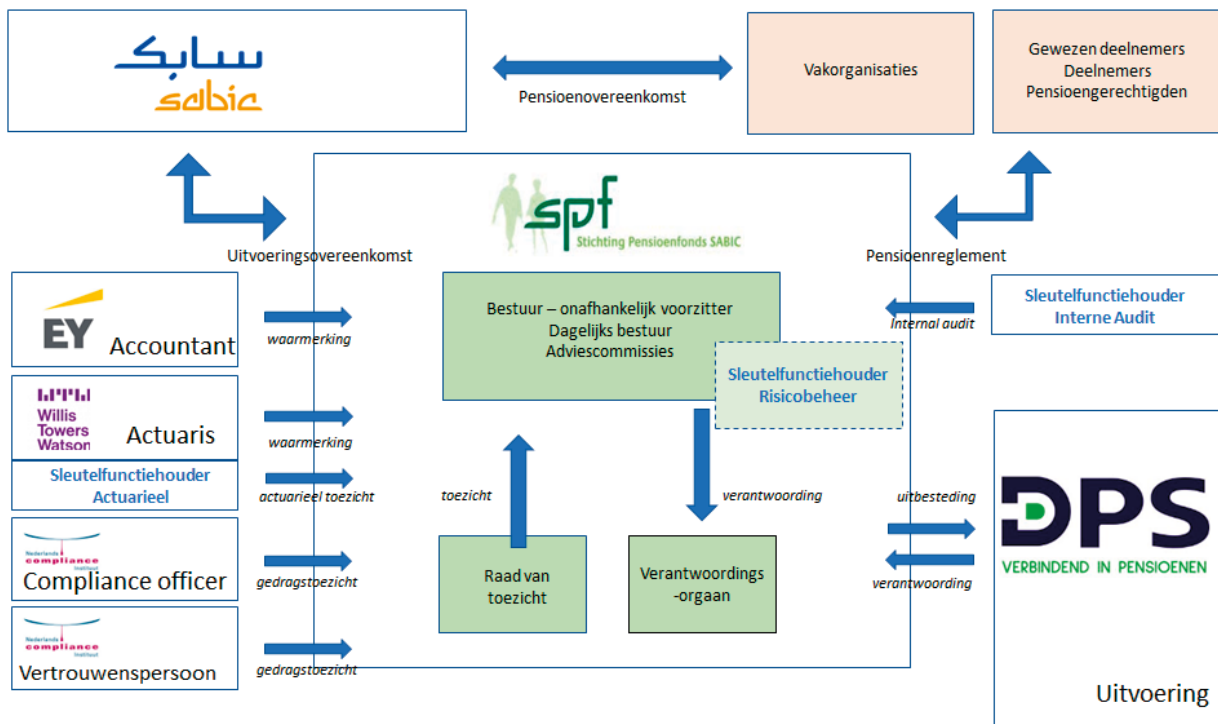
SPF kent een cultuur van openheid en wederzijds respect. Het belang van de direct betrokkenen staat voorop: (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en werkgever. De fondsgremia zien scherp toe op mogelijke vormen van belangenverstrengeling.

Binnen de diverse gremia worden inzichten en meningen gewisseld op basis van gelijkwaardigheid, waarbij helder blijft wie waarvoor verantwoordelijk is. Bestuursleden, toehoorders, adviseurs en de uitvoerder hebben ieder hun inbreng. Discussies gaan over de inhoud en proces.

De gremia hebben oog voor diversiteit omdat het inbrengen van verschillende invalshoeken het maken van afwegingen en komen tot besluitvorming versterkt. Daartoe stelde het bestuur ook beleid op dat diversiteit en inclusie moet bevorderen.

1.4 Hoe is SPF georganiseerd?

Onderstaande figuur toont de organisatiestructuur van SPF.

1.5 Bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan

Bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het strategische beleid van SPF en het beheer van het pensioenfonds, zoals vastgelegd in de Pensioenwet, de statuten, alle reglementen van het fonds, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële Bedrijfstechnische Nota.

SPF heeft een paritair bestuur. Dat betekent dat de werkgever, de deelnemers en de pensioengerechtigden in het bestuur vertegenwoordigd zijn. Deze leden noemen we paritaire bestuursleden. Het bestuur van SPF stelde verder twee externe bestuursleden aan vanwege hun expertise op specifieke aandachtsgebieden, zogenaamde bestuursprofessionals en een externe, onafhankelijke voorzitter.

Het bestuur heeft daarnaast een dagelijks bestuur en drie commissies op het vlak van pensioenen & communicatie, vermogensbeheer en risk & compliance. De commissies adviseren het bestuur en bereiden het beleid voor waarover het bestuur besluiten neemt. De leden van de commissies zijn bestuursleden.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter. Het dagelijks bestuur behandelt dagelijkse (uitvoerings)aangelegenheden die voortkomen uit beleidskeuzes en die passen binnen de door het bestuur gegeven kaders. Daarnaast adviseert het dagelijks bestuur het voltallige bestuur over alle aangelegenheden rondom de governance van het fonds.

Commissie Pensioenen & Communicatie

De Commissie Pensioenen & Communicatie adviseert het bestuur over pensioenontwikkelingen, actuariële vraagstukken, de inhoud van de pensioenregelingen, de uitvoeringsovereenkomst en de communicatie naar alle stakeholders, met name naar deelnemers. De commissie wordt geadviseerd door de externe risicoadviseur. De commissie treedt ook op als Commissie Klachten & Geschillen.

Commissie Vermogensbeheer

De Commissie Vermogensbeheer zorgt voor de adviesvoorbereiding over vermogensbeheer. De commissie ziet toe op uitvoering van het beleid bij vermogensbeheer binnen de door het bestuur vastgestelde kaders. Een externe beleggingsdeskundige en de externe risicoadviseur ondersteunen de commissie.

Commissie Risk & Compliance

De Commissie Risk & Compliance adviseert over de inrichting van het risicobeheer en ziet toe op de werking en effectiviteit ervan. Dat risicobeheer richt zich op het fondsbeleid en de bestuurlijke processen en procedures. De commissie ondersteunt de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer (SFH Risicobeheer) bij het invullen van zijn taken en verantwoordelijkheden waaronder het formuleren van zijn onafhankelijke risico-opinies. De externe risicoadviseur adviseert ook de Commissie Risk & Compliance.

IT-overleg

In het IT-overleg bespreken een bestuurslid, zijnde de IT-coördinator en een ander bestuurslid met DPS de uitvoering van het Informatiebeleid, het Informatiebeveiligingsbeleid, en de voortgang van IT-projecten en de IT-gerelateerde Kritische Performance Indicatoren (KPI). De IT-coördinator rapporteert aan de Commissie Pensioenen & Communicatie en de Commissie Vermogensbeheer.

Toezicht (intern)

De raad van toezicht (RvT) ziet toe op de juiste procesgangen van het bestuur bij zijn activiteiten. De RvT bestaat uit drie onafhankelijke leden zonder relatie met SABIC. Het fonds benoemt de leden van de RvT vanwege hun deskundigheid op specifieke beleidsterreinen.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af over het gevoerde beleid aan het verantwoordingsorgaan (VO). Het VO mag ook advies uitbrengen over bepaalde zaken. De werkgever, de deelnemers en de pensioengerechtigden hebben ieder twee leden in het VO. Het orgaan brengt adviezen uit, doet bindende voordrachten over leden van de RvT en brengt jaarlijks een oordeel uit over het door het bestuur gevoerde beleid.

1.6 Externe toezichthouders

De Nederlandsche Bank

De Nederlandsche Bank (DNB) is verantwoordelijk voor het zogenoemde prudentieel toezicht. DNB wil een stabiel financieel stelsel waarborgen door te bevorderen dat financiële ondernemingen als SPF de regels voor financiële soliditeit naleven.

Autoriteit Financiële Markten

Bij pensioenfondsen richt de Autoriteit Financiële Markten (AFM) zich met name op de communicatie tussen het pensioenfonds en de deelnemers.

Autoriteit Persoonsgegevens

SPF moet datalekken verplicht en direct melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Ook voor het informeren van betrokkenen, zoals deelnemers en pensioengerechtigden, gelden regels waaraan het fonds moet voldoen.

Compliance officer

De compliance officer geeft inhoud aan het gedragstoezicht. Hij rapporteert elk jaar via een aparte rapportage over de werkzaamheden en bevindingen. Deze rapportage is te lezen in paragraaf 11.4. De compliance officer is werkzaam bij het Nederlandse Compliance Instituut.

Vertrouwenspersoon

In 2022 stelde SPF een vertrouwenspersoon aan. Zij is beschikbaar voor aan SPF verbonden personen, zoals leden van het bestuur, de RvT en het VO, als sprake is van integriteitsschendingen of ongewenst gedrag. Het Nederlandse Compliance Instituut neemt de rol van vertrouwenspersoon op zich.

1.7 Sleutelfuncties

Sleutelfunctiehouders hebben ieder op hun eigen terrein de taak om onafhankelijk van het bestuur de kwaliteit van beleid en uitvoering te toetsen, te beoordelen en erover te rapporteren, zowel naar het bestuur, de RvT of DNB. De Sleutelfunctiehouder (SFH) is eindverantwoordelijk, de Sleutelfunctie vervuller (SFV) voert de werkzaamheden uit. Samen vormen zij de Sleutelfunctie.

De SFH Risicobeheer toetst of de organisatie van het risicomanagement bij SPF effectief is en of het fonds dit ook daadwerkelijk toepast. De SFH Risicobeheer is een bestuurslid. De rol van SFV Risicobeheer ligt bij DPS.

Het fonds betreft de SFH Actuarieel bij beleidskeuzes die de waardering van de verplichtingen materieel kunnen beïnvloeden. De SFH Actuarieel is de certificerend actuaris, werkzaam bij Willis Towers Watson. Deze organisatie vult ook de rol van SFV Actuarieel in.

De SFH Interne Audit toetst en adviseert over de opzet, het bestaan en de werking van de functies en processen die het fonds uitvoert onder verantwoordelijkheid van het Bestuur. De SFH Interne Audit is werkzaam bij SABIC. PricewaterhouseCoopers vult de rol van SFV Interne Audit in.

1.8 De uitvoering door DPS

SPF beschikte over een dienstverleningsovereenkomst met DPS voor de periode 2019-2023. Het bestuur besteedt alle werkzaamheden uit aan één pensioenuitvoerder, DPS. Het bestuur hecht belang aan de integraliteit van de dienstverlening op onder andere de volgende beleidsterreinen: pensioenbeleid, communicatiebeleid, fiscaal beleid, integraal balansmanagement en vermogensbeheer.

DPS ondersteunt de beleidsvoorbereiding, brengt voorstellen in de commissievergaderingen en het dagelijks bestuur én werkt de adviezen van de commissies uit in voorstellen voor het bestuur. Externe adviseurs staan de commissies waar nodig bij. Het bestuur stelt het beleid vast. Dat leidt vervolgens tot concrete uitvoering, zoals het beleggen van het vermogen, het toekennen van pensioenaanspraken aan deelnemers, het doen van pensioenbetalingen en het informeren van de deelnemers. DPS verzorgt ook deze uitvoeringsactiviteiten.

Met ingang van 1 januari 2023 sloot SPF een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met DPS af die loopt tot en met twee jaar na de transitie naar het nieuwe pensioencontract onder de Wtp.

2 BESTUUR

2.1 Onze voornemens en wat we bereikten

Het bestuur benoemde voor 2023 de volgende onderwerpen als onderdeel van het jaarplan:

Wet toekomst pensioenen <ul style="list-style-type: none"> – Verdere samenwerking met sociale partners – Uitwerking van diverse onderdelen: <ul style="list-style-type: none"> o Risicoanalyse o Implementatieplan o Voorbereiding impact op beleggingsbeleid o Consequenties voor de IT van het fonds o Strategisch communicatieplan o Uitwerken gevolgen van <u>risicopreferentieonderzoek</u> 	ESG-beleid <ul style="list-style-type: none"> – Verder uitwerken en invullen van ESG-beleid – Risicoanalyse – Versterken communicatie
Uitbesteding <ul style="list-style-type: none"> – Ontwikkelingen DPS als uitvoerder volgen en beoordelen – Ontvlechting DPS volgen en beoordelen 	Uitvoeringsovereenkomst <ul style="list-style-type: none"> – Afsluiten nieuwe uitvoeringsovereenkomst
Toeslagenbeleid <ul style="list-style-type: none"> – Mening vormen over grote verschillen in toeslagen tussen actieven en inactieven – Eventueel aanpassen methodiek 	Dienstverleningsovereenkomst <ul style="list-style-type: none"> – Nieuwe dienstverleningsovereenkomst uitwerken en afsluiten

De belangrijkste ontwikkelingen worden hieronder toegelicht.

Wet toekomst pensioenen

Per 1 juli 2023 werd de Wet toekomst pensioenen van kracht. Door het uitstellen van de invoering van de Wtp bij de behandeling in de Tweede Kamer is ook de ambitie enigszins bijgesteld, aangezien de verwachte keuzes van Sociale Partners nog niet hebben plaatsgevonden. Het bestuur is gezamenlijk met het VO en de RvT doorgegaan met de voorbereidingen en kennissessies rondom de Wtp. Belangrijke overige onderwerpen die in 2023 ter hand werden genomen zijn:

- Het uitwerken van een Evenwichtigheidskader.
- De verdere uitwerking van Datakwaliteit.
- Het vertalen van de resultaten van het Risicopreferentieonderzoek naar de Risicohouding.
- Het starten met het kwantitatief uitwerken van de gevolgen van het overstappen van de huidige pensioenregeling naar een nieuwe regeling voor verschillende groepen in het fonds.
- Daarnaast maakt het bestuur gebruik van de AMvB ten gevolge van de Motie Van Dijk die een hogere toeslagverlening mogelijk maakt. Dit wordt toegelicht in paragraaf 3.3.

Dat laat onverlet dat het bestuur ook onderwerpen nog niet kon afronden. Zo was het voornemen om een implementatieplan op te stellen en de communicatiestrategie uit te werken. Bij het opstellen hiervan is het echter van belang dat de contouren van een nieuwe pensioenregeling voldoende zijn uitgekristalliseerd. De verwachting is dat die contouren in de eerste helft van 2024 helder worden.

Het bestuur rondde verder onderwerpen af die het bestuur zelf kon uitvoeren, zoals het houden van kennissessies voor alle fondsgremia, vooral het formuleren en verder uitwerken van het datakwaliteitsbeleid en de voorwaarden voor verlenging van de uitvoeringsovereenkomst per 1 januari 2024. Tot slot investeerde het bestuur € 1,1 mln in

een versterking van de ICT-infrastructuur voor het vermogensbeheer. Hierdoor ontstaat een platform waarop het vermogensbeheer voor premiereregelingen onder de Wtp goed kan aansluiten.

Uitbesteding en Dienstverleningsovereenkomst

In de loop van 2022 werd duidelijk dat dsm-firmenich afscheid ging nemen van de pensioen-uitvoeringswerkzaamheden van DPS. Nog in dat jaar werd gestart met het verkoopproces. Het dagelijks bestuur van SPF maakte onderdeel uit van het begeleidingsteam waarin behalve SPF ook Pensioenfonds DSM Nederland en DPS waren vertegenwoordigd. Tweewekelijks vergaderde het bestuur om af te stemmen over de ontwikkelingen rondom DPS en over een nieuwe DVO met DPS. Medio februari 2023 werd een nieuwe DVO afgesloten voor de periode 1 januari 2023 tot en met 2 jaar na overgang naar het nieuwe pensioencontract.

Uitvoeringsovereenkomst

Ultimo 2023 eindigde de uitvoeringsovereenkomst die SPF met SABIC voor een periode van vijf jaar afsloot. SPF en Sociale Partners kwamen overeen de vigerende overeenkomst te verlengen. Op het moment dat SPF overgaat naar het nieuwe pensioencontract vergt dat ook aanpassing van de uitvoeringsovereenkomst.

ESG-beleid

Bij vermogensbeheer neemt het belang van duurzaamheid razendsnel toe. Het bestuur scherpte het beleid in 2023 op diverse fronten aan zoals het formuleren van doelstellingen om te komen tot vermindering van de CO₂-voetafdruk van meerdere beleggingscategorieën, het benoemen van een tweede thema (circulariteit) naast het thema klimaatverandering en het uitbreiden van het uitsluitingenbeleid.

ESG betreft echter niet uitsluitend vermogensbeheer. De bredere ESG-risicoanalyse wordt naar verwachting begin 2024 afgerond.

Toeslagenbeleid

Zowel in 2022 als in 2023 liepen de maatstaven voor het verlenen van toeslagen voor deelnemers enerzijds en pensioengerechtigden en gewezen deelnemers anderzijds fors uiteen. Voor het bestuur was dit niet alleen aanleiding intern hierover het gesprek te starten, maar ook om Sociale Partners in overweging te geven om over te stappen op één en dezelfde maatstaf voor alle belanghebbenden bij het fonds. Daarbij heeft het bestuur ook nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de timing van zo'n wijziging van de maatstaven.

Tot nu toe leidde het overleg met Sociale Partners niet tot aanpassing van de maatstaven.

2.2 Evenwichtige belangenafweging

Bij bestuursbesluiten waarbij belangenafweging een rol speelt, wordt de evenwichtigheid ervan expliciet uitgewerkt. Deze evenwichtigheid wordt voorbereid en besproken in de commissies, maar finale besluitvorming vindt in het bestuur plaats.

In beginsel wordt bij elk besluit gekeken of en zo ja, hoe evenwichtige belangenafweging aan de orde is en hoe het de verschillende belangen raakt.

In 2023 was evenwichtige belangenafweging onder andere bij de onderstaande besluiten aan de orde.

Toeslagverlening per
31 december 2023

Per 1 januari 2023 kregen deelnemers een toeslag van 4,53% en de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van 10,73%. Reden was dat de loonstijging bij de werkgever in 2022 beperkt was, in tegenstelling tot de prijsinflatie. In 2023 was het omgekeerd: lage inflatie, hoge loonstijgingen.

Het bestuur besloot dan ook om de toeslagverlening over twee jaar te beoordelen. Aan zowel deelnemers als gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is over die periode 100% van de maatstaf toegekend. Voor deelnemers betekende dat per 1 januari 2024 een verhoging met 8%, voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden ging het om 3,49%.

Het over twee jaar gezien verhogen van de aanspraken en pensioenen met 100% van de maatstaf wordt door het bestuur als evenwichtig beoordeeld.

Vervallen van de korting op het
partnerpensioenen bij nieuwe
partner

Wanneer een nabestaande van een overleden deelnemer een nieuwe partner kreeg, verviel het partnerpensioen dat op risicobasis was verzekerd. Deze bepaling is geschrapt. Voor bestaande gevallen zijn de toekomstige partnerpensioenen hersteld. Het bestuur is van mening dat het belang van en de impact voor de direct betrokkenen zwaarder weegt dan de belangen van en de impact voor het collectief.

Opdrachtaanvaarding
Pensioenovereenkomst 2024

Het bestuur is van mening dat continuering van de pensioenovereenkomst evenwichtig is. Daartoe heeft het bestuur ook de hoogte van de premie getoetst aan de hand van de premiedekkingsgraad. Op het toetsmoment was er naar verwachting geen negatieve impact van de premie op de dekkingsgraad, hetgeen ook in het belang is van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Aansluiten van F&S B.V.

Binnen SABIC is F&S B.V. verzelfstandigd. Het voornemen is om deze deelneming te verkopen. Het bestuur besloot om F&S B.V. te accepteren als aangesloten onderneming, aangezien er geen consequenties zijn voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Zou F&S B.V. daarentegen niet aangesloten blijven, dan zou dat negatieve consequenties hebben voor de medewerkers van F&S B.V.

De transitie naar de Wtp kan forse consequenties hebben voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Ook kunnen de consequenties per leeftijdscohort fors verschillen. Daarom heeft het bestuur in 2023 een evenwichtigheidskader ontwikkeld. Aan de hand van dat evenwichtigheidskader kan het bestuur in de toekomst de voorstellen voor een nieuwe pensioenregeling en de gevolgen daarvan voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden op een evenwichtige wijze beoordelen.

Bestuur

In augustus 2023 overleed ons bestuurslid Stuf Kaasenbrood. Hij was ook plaatsvervangend voorzitter. Op verzoek van het bestuur vervulde na het overlijden van Stuf, Leon Jacobs de rol van plaatsvervangend voorzitter.

De ontstane vacature werd ingevuld door Math Peeters. Math was al lid van het VO; hij stelde zich als enige pensioengerechtigde verkiesbaar.

Medio 2023 eindigde de bestuurstermijn van Willem Grin. Hij was niet beschikbaar voor een volgende termijn. Dat was de reden om verkiezingen uit te schrijven. Arthur Smit kandideerde als enige waardoor een stemming achterwege kon blijven. Arthur Smit werd per 12 juli 2023 benoemd als bestuurslid.

Zowel Math Peeters als Arthur Smit voldoen aan de door het bestuur vastgestelde profielschetsen. Ook de RvT en DNB keurden de benoeming door het bestuur goed.

In de loop van het jaar werden herbenoemd: Arnout Korteweg als onafhankelijk voorzitter en Jos van Gisbergen en Rudger Schiewer als lid van het bestuur.

Kim Haasbroek neemt vanaf het vierde kwartaal van 2023 deel aan het IT-overleg.

Op 2 februari 2024 eindigde het bestuurslidmaatschap van Leon Jacobs in verband met pensionering.

Raad van toezicht

Eind 2023 eindigde de eerste termijn van Stephan Linnenbank als lid van de raad van toezicht. Na een bindende voordracht van het VO benoemde het bestuur hem voor een tweede termijn.

Verantwoordingsorgaan

Eind 2023 verliet Math Peeters het VO om vervolgens lid te worden van het bestuur. In de loop van 2024 worden verkiezingen voor deze vacature uitgeschreven.

2.4 Geschiktheid

Het bestuur is kritisch op het eigen functioneren en heeft aandacht voor deskundigheid. Als basis hanteert het bestuur zijn eigen geschiktheids- en opleidingsplan. In dit plan geeft het bestuur invulling aan het voldoen aan de vereiste basis- en dieptekennis op de door het bestuur vastgestelde deskundigheidsgebieden.

Het bestuur hanteert voor het monitoren van de geschiktheidscriteria een deskundigheidsmatrix die het bestuur periodiek bijwerkt. Alle bestuursleden dienen bij hun aantreden te voldoen aan geschiktheidsniveau A en op termijn aan geschiktheidsniveau B. Een aantal volgde verdere opleidingen of deed op een andere manier aanvullende expertise op.

In de tweejaarlijkse evaluatiegesprekken met bestuursleden kijkt het bestuur naar het functioneren van bestuursleden en de ontwikkelmogelijkheden. Deze werden in 2022 gevoerd en staan weer gepland voor 2024. Wel werden de jaarlijkse evaluaties met de commissievoorzitters gehouden.

Het bestuur besteedde veel aandacht aan het Pensioenakkoord en de gevolgen van de Wet toekomst pensioenen voor SPF. In 2023 verzorgde DPS meerdere kennissessies over deelonderwerpen rondom de Wtp. Zo informeerde DPS het bestuur, de RvT en het VO tijdens de werkconferentie in oktober 2023 over het vaststellen van de risicohouding en de mogelijke invulling van een nieuwe pensioenregeling onder de Wtp. Ook werd aandacht geschonken aan het Transitie-FTK en de mogelijkheden t.a.v. de toeslagverlening per 31 december 2023 onder de vigerende regelgeving.

2.5 Zelfevaluatie

Eens in de twee jaar evalueert het bestuur zichzelf als collectief. De zelfevaluatie over het jaar 2023 vond in februari 2024 onder externe begeleiding plaats.

2.6 Succession planning

Het bestuur moet beschikken over alle deskundigheden, geschiktheden en competenties, zowel op individueel als collectief niveau. Om dit naar de toekomst te borgen, maakte het bestuur een opvolgingsplan ('succession planning'). De partijen die bestuursleden voordragen, zijn verantwoordelijk voor het tijdig aanwijzen en ter beschikking stellen van geschikte en betrouwbare kandidaten.

Met enige regelmaat benaderen de voordragende partijen medewerkers en pensioengerechtigden om ze te interesseren voor een (toekomstige) functie in één van de fondsorganen. Het bestuur en SABIC hechten belang aan continuïteit. Vandaar dat het bestuur periodiek (ex-)medewerkers van SABIC in de gelegenheid stelt om de basispensioenopleiding te volgen die leidt tot Geschiktheidsniveau A. Het in 2022 gestarte opleidingstraject van de SPF Academy werd eind 2023 afgerond. Van de in totaal elf cursisten waren er zes in de gelegenheid om de opleiding met goed gevolg af te ronden.

2.7 Diversiteit en inclusie

Het bestuur streeft ernaar dat de samenstelling van het bestuur een afspiegeling is van de deelnemerspopulatie. Het bestuur erkent de voordelen van een diverse en inclusieve samenstelling, waardeert de verschillen tussen personen en hecht belang aan diversiteit. Hieraan besteedt het bestuur uitdrukkelijk aandacht bij de 'succession planning'.

Het bestuur streeft naar diversiteit door het vaststellen van het diversiteitsbeleid en de vertaling daarvan naar een actieplan. Het bestuur legt in dat plan nadrukkelijk de verbinding tussen het diversiteitsbeleid, de continuïteit in de fondsorganen en de 'succession planning'. De diversiteitseisen uit de Code Pensioenfondsen zijn belangrijk maar het bestuur legt diversiteit breder uit. Het gaat niet alleen om meer diverse fondsorganen langs de assen jong/oud of man/vrouw maar ook om het versterken van de fondsgremia door mensen aan te trekken die anderszins divers zijn, bijvoorbeeld holistisch/gedetailleerd of strategisch/pragmatisch.

2.8 Beloningsbeleid

Het bestuur voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. SPF toetst en vergelijkt dit beloningsbeleid zoveel mogelijk bij externe partijen. Het beloningsbeleid gaat uit van de Wet normering topinkomens. Dat is in de pensioensector steeds gebruikelijker.

De externe bestuursleden, de leden van de RvT en de externe beleggings- en risicoadviseur ontvangen een marktconforme vergoeding. De pensioengerechtigde leden van het bestuur en het VO ontvangen een onkostenvergoeding. De overige bestuursleden ontvangen geen vergoeding van het fonds. SPF verstrekt geen prestatiegerelateerde beloningen, geen ontslagvergoedingen en geen leningen aan (voormalige) bestuurders. Ook is er geen sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders. Het pensioenfonds heeft geen medewerkers in dienst.

Sinds 2023 past SPF jaarlijks de betaalde vergoedingen aan conform de verhoging van het zogenaamde bezoldigingsmaximum dat is gebaseerd op de Wet normering topinkomens.

2.9 Compliance

De externe compliance officer (ECO) voerde in 2023 zijn reguliere controleprogramma uit. In februari verzorgde hij een awareness-sessie voor het bestuur. Over 2023 constateerde de ECO geen bevindingen. De verklaring van de ECO is opgenomen in paragraaf 11.4.

2.10 Vertrouwenspersoon

Op basis van wet- en regelgeving moet SPF een vertrouwenspersoon aanstellen. In 2022 benoemde het bestuur de vertrouwenspersoon die werkt bij het Nederlandse Compliance Instituut. De vertrouwenspersoon maakte geen melding van issues in het kader van haar werkzaamheden.

2.11 Code Pensioenfondsen

Het bestuur past de aanbevelingen en best practices vanuit de Code Pensioenfondsen uit 2018 toe in de bedrijfsvoering en in het bestuursverslag. De Code Pensioenfondsen omvat toetsing aan 65 normen met toepassing van het 'pas toe of leg uit'-principe. Er is een analyse uitgevoerd op de naleving van de Code Pensioenfondsen. Op de website van het fonds staat de gedetailleerde uitwerking. Uit deze analyse blijkt dat SPF aan alle normen voldoet, behalve aan de hierna genoemde.

Norm	Code	Afwijking
25	leder bestuurslid heeft stemrecht.	De externe voorzitter heeft geen stemrecht. Reden is dat hij geen bestuurslid maar gevolmachtigde is. In dat opzicht is deze bepaling niet in strijd met de code.
33	In zowel het bestuur als in het VO of het belanghebbendenorgaan is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als	Bij de samenstelling van het bestuur en het VO wordt gestreefd naar een diverse samenstelling. In

Norm	Code	Afwijking
	van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen	het bestuur hebben drie vrouwen zitting. In het VO heeft momenteel geen vrouw zitting. Ook aan spreiding van leeftijden van de leden hecht het bestuur. Het bestuur en VO hebben geen leden jonger dan 40 jaar. Het bestuur hecht veel waarde aan diversiteit, maar interpreteert diversiteit ruimer dan uitsluitend over de assen man/vrouw en ouder/jonger dan 40 jaar.
34	De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het belanghebbendenorgaan en RvT is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het belanghebbendenorgaan kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de RvT maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.	In de statuten is vastgelegd dat de zittingsduur van een bestuurslid vier jaar is voor paritaire leden en drie jaar voor externe bestuursleden en de externe, onafhankelijk voorzitter. De externe bestuursleden en de onafhankelijk voorzitter kunnen in afwijking van de code niet tweemaal maar driemaal worden herbenoemd. In beginsel is de zittingstermijn van bestuursleden gelimiteerd tot 12 jaar.
34	Idem	In uitzonderlijke situaties kan een bestuurslid voor een langere periode dan 12 jaar lid zijn, bijvoorbeeld om de continuïteit van het bestuur te borgen. Een besluit van het bestuur tot een langere zittingsperiode dan 12 jaar behoeft goedkeuring door de RvT.

De Code Pensioenfondsen kent daarnaast 8 normen die altijd om een toelichting vragen, de zogenoemde “rapportagenormen”. Norm 33 is hierboven al toegelicht, de overige volgen hieronder.

Norm	Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur legt in het voorliggende bestuursverslag verantwoording af over het in 2023 gevoerde beleid. In het Hoofdstuk Bestuur wordt ingegaan op doelstellingen voor 2023 en in hoeverre die zijn gerealiseerd en de verschillende beleidsterreinen van het fonds.
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	Het bestuur rapporteert in het hoofdstuk ‘Bestuur’ onder ‘Diversiteit’ over het beleid inzake de samenstelling van fondsorganen en de geschiktheid van de leden.
47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	De raad van toezicht rapporteert over de naleving in zijn rapportage in dit Jaarverslag.

Norm	Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In het hoofdstuk 'Profiel' zijn missie, visie en de core beliefs van het fonds opgenomen.
62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	Het bestuur licht in de paragraaf 'Duurzaamheid' in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer' de overwegingen toe om maatschappelijk verantwoord te beleggen. Op de website van het fonds is uitvoerige informatie beschikbaar over de wijze waarop SPF aan verantwoord beleggen inhoud geeft.
64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	De Compliance officer rapporteert over de naleving van de Gedragscode. Het bestuur doet verslag over de naleving van de Code Pensioenfondsen in het bestuursverslag. In het hoofdstuk Bestuur wordt gemeld dat er een zelfevaluatie heeft plaatsgevonden.
65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	In het hoofdstuk 'Bestuur' is een paragraaf geweid aan de afhandeling van klachten en geschillen in het boekjaar.

In de loop van 2024 werkt het bestuur de gevolgen uit voor SPF van de Code Pensioenfondsen 2024.

2.12 Contacten met externe toezichthouders

De Nederlandsche Bank

In februari 2023 bracht een delegatie van het bestuur tezamen met DPS-medewerkers een bezoek aan DNB. In het gesprek was een centraal thema het risicoprofiel van het fonds en de terugkoppeling door DNB van de door hen opgestelde risicoanalyse. Op basis van de sectorbrede uitvraag naar niet-financiële risico's concludeert DNB dat de scores voor de gemeten risico's voor SPF overwegend medium of laag zijn. Daarnaast werd tijdens het gesprek ingegaan op de vorderingen van SPF m.b.t. de Wet toekomst pensioenen en de wijze waarop DNB hierop toezicht gaat houden.

Gedurende het jaar ontving het fonds een tweetal uitvragen over de risico's die verbonden zijn met de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Op initiatief van DNB vond eind 2023 een gesprek plaats over Datakwaliteit. DNB beoordeelde de documentatie van SPF en adviseerde om het project en het beleid op onderdelen aan te scherpen.

De contacten met DNB waren in 2023 beperkt. Het bestuur informeerde de toezichthouder over ontwikkelingen rondom DPS en de toekomstige uitvoering van de pensioenregeling.

Autoriteit Financiële Markten

De AFM deed in april een informatieverzoek toezichtrapportage tweede pijler pensioen over het jaar 2022. De gegevens die SPF aanlevert, bieden de AFM de mogelijkheid om goed zicht te krijgen op de regelingen die SPF uitvoert en het pensioen dat deelnemers opbouwen. Daardoor kan de AFM efficiënter toezicht uitoefenen. Het fonds beantwoordde de vragen van de toezichthouder tijdig.

Op verzoek van AFM is extra informatie verstrekt over de tijdelijke toeslagverlening conform de verruiming van de mogelijkheden tot toeslagverlening per 1 juli 2022 n.a.v. de Motie Van Dijk en de manier van communiceren hierover.

Tot slot deed de AFM in juni een uitvraag over uitvoering van de SFDR-regelgeving. SFDR staat voor Sustainable Finance Disclosure Regulation en heeft betrekking op de informatievoorziening over duurzaamheid in de financiële sector.

Ook deed de AFM een uitvraag naar de wijze waarop SPF pensioengerechtigden informeert over de aanpassing van hun variabele pensioenuitkering. Bij SPF doet zich dat voor bij de Nettopensioenregeling. De AFM deed deze uitvraag ook omdat onder de Wet toekomst pensioenen het jaarlijks aanpassen van de pensioenrechten het “nieuwe normaal” wordt.

Autoriteit Persoonsgegevens

Bij SPF deden zich in 2023 geen incidenten voor betreffende de verwerking van persoonsgegevens. Er is geen contact geweest met de Autoriteit Persoonsgegevens.

2.13 Beheerste en integere bedrijfsvoering

Het bestuur hecht aan beheerste en integere bedrijfsvoering.

Pensioenuitvoering

SPF besteedt nagenoeg alle bedrijfsprocessen uit aan DPS. Dat laat onverlet dat het bestuur eindverantwoordelijk blijft. Daarom beschikt het bestuur over uitbestedingsbeleid. Dat is van toepassing op alle bestaande en/of nieuwe uitbestedingsovereenkomsten, zoals de uitbesteding van pensioenbeheer, vermogensbeheer, riskmanagement en de sleutelfuncties. In de overeenkomsten maakt SPF afspraken over het monitoren van de dienstverlening aan de hand van Service Level Agreements. Het fonds evalueert overeenkomsten periodiek en herijkt de uitbestede werkzaamheden. Dat gebeurt onder andere aan de hand van een ISAE 3402-verklaring die DPS afgeeft. De ISAE 3402 over 2023 bevat geen bevindingen of aanbevelingen. Daarnaast toetst SPF de dienstverlening elk kwartaal op basis van Kritische Performance Indicatoren. Elk jaar vindt een formele evaluatie plaats van de DPS-diensten.

DPS was een bedrijfsonderdeel van dsm-firmenich. Per 1 december 2023 gingen de aandelen van DPS over van dsm-firmenich naar PDN. Naar aanleiding van deze overgang zijn een beperkt aantal wijzigingen aangebracht in de DVO.

Sleutelfuncties

De SFH Risicobeheer rapporteert elk kwartaal aan het bestuur over de effectiviteit van het risicomanagement. Daarnaast voegt hij aan alle belangrijke adviezen aan het bestuur een risico-opinie toe.

Ook de SFH Actuarieel rapporteert op kwartaalbasis. De rapportages van de SFH Actuarieel bevatten in 2023 slechts een beperkt aantal aanbevelingen die onder andere samenhangen met de wijze van toekennen van indexatie op basis van de AMvB (Motie Van Dijk). De aanbevelingen zijn besproken in de Commissie Pensioenen & Communicatie, op basis van adviezen van DPS.

In de planning van de SFH Interne Audit stond een audit naar de implementatie van de Wet toekomst pensioenen centraal. Aangezien de vormgeving van een nieuwe regeling door Sociale Partners op zich liet wachten, werd in overleg besloten om op korte termijn een audit uit te voeren naar het bestuurlijke proces in verband met de verzelfstandiging van DPS. Daarbij gaat het zowel om de ontwikkeling van een eigen plan in 2022 als de betrokkenheid van het bestuur bij de selectie van een nieuwe aandeelhouder voor DPS. De voorbereidingen voor deze audit vonden plaats in Q4 van 2023 en zullen worden afgerond in het eerste halfjaar van 2024.

Risicomanagement

Minimaal elke drie jaar herijkt SPF fundamenteel de risico's die het fonds loopt. Dat gebeurt in de vorm van een Risk & Control Assessment (RCA) en een Systematische Integriteits- en Risicoanalyse. In de tussenliggende jaren actualiseert het fonds het assessment. In het najaar van 2023 zijn de activiteiten gestart om te komen tot de 3-jaarlijkse, integrale herijking van het RCA.

Op basis van wet- en regelgeving moet SPF ook minimaal elke drie jaar een Eigenrisicobeoordeling uitvoeren. De Eigenrisicobeoordeling heeft als doel om robuuste, toekomstgerichte en toekomstbestendige strategische besluitvorming te realiseren en bij te dragen aan doelmatig risicobeheer. De ERB staat gepland voor het eerste halfjaar van 2024.

2.14 Klachten en geschillen

Als een (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde het niet eens is met de uitvoering van het reglement of de wijze waarop het fonds hem behandelt, dan kan de betrokkene een klacht indienen. Een betrokkene kan, ongeacht of de klachten- en geschillenprocedure van het fonds is doorlopen, in alle gevallen zijn klacht of geschil (ook) voorleggen aan de Nederlandse rechter.

In 2023 ontving DPS 28 klachten waarvan de helft betrekking had op de Wet toekomst pensioenen. In de Commissie Klachten & Geschillen werden twee formele klachten behandeld. Noch aan de Ombudsman Pensioenen, noch aan de civiele rechter werden klachten of geschillen voorgelegd. Eind 2023 waren alle klachten afgehandeld.

In de Wtp is de zogenaamde Geschilleninstantie Pensioenen (GIP) geregeld. Alle pensioenfondsen zijn gehouden hier lid van te zijn. Belanghebbenden kunnen bij de GIP een klacht indienen. Nog voor de start van de GIP, 1 januari 2024, had SPF zich aangemeld als lid.

Soort	Klacht	Geëscaleerde klacht	Geschil	Geschil
Behandelaar	DPS	Cie K&G	Ombudsman Pensioenen	Civiele rechter
Categorie:				
Behandelingsduur				
Pensioenberekening en -betaling	6	1		
Service en klantgerichtheid	1			
Informatieverstrekking				
Toepassing wet- en regelgeving; algemeen	3	1		
Toepassing wet- en regelgeving; invaren, transitie	14			
Deelnemersportaal	1			
Financiële situatie	3			
Registratie werknemersgegevens - datakwaliteit				
Keuzebegeleiding				
Duurzaamheid				
Overig				
Totaal	28	2	0	0

2.15 Integriteit

Integriteitsbeleid

SPF streeft een integere bedrijfsvoering na en stelde daarom een eigen integriteitsbeleid op. Dit beleid moet voorkomen dat het niet integer handelen van aan SPF verbonden personen de integriteit van SPF en het financiële stelsel negatief beïnvloedt. Daarom omvat het integriteitsbeleid naast de fondsspecifieke activiteiten eveneens de activiteiten van aan SPF verbonden derden aan wie het fonds diensten uitbesteedt.

Gedragscodes

Als belangrijk onderdeel van het integriteitsbeleid beschikt SPF over een gedragscode. Deze gedragscode is gebaseerd op de modelgedragscodes van de Pensioenfederatie. Het fonds toetst de code ook aan de gedragscode van SABIC, omdat bestuursleden die in dienst zijn van SABIC ook daaraan dienen te voldoen bij nevenfuncties die voortvloeien uit hun SABIC-dienstverband.

De gedragscode is van toepassing op alle aan SPF verbonden personen: de bestuursleden, de onafhankelijke voorzitter, de beleggingsadviseur, de risicoadviseur en de leden van de RvT en het VO. Aan SPF gelieerde derde partijen, waaronder de uitvoeringsorganisatie DPS en externe vermogensbeheerders, accountants en actuarissen, vallen niet onder de gedragscode van SPF. Zij dienen te beschikken over een eigen gedragscode. In het uitbestedingsbeleid van SPF staat als voorwaarde dat een uitbestedingspartner beschikt over een gedragscode die

minimaal gelijkwaardig is aan de gedragscode van SPF. Als de uitbestedingspartner verder uitbesteedt, geldt dit ook voor die derde partij.

Insiderregeling

De gedragscode voorziet ook in een insiderregeling. Insiders zijn personen die (in)direct betrokken zijn bij de uitvoering van transacties in financiële instrumenten of die vanuit hun werkzaamheden of functie bij SPF over voorwetenschap (kunnen) beschikken. Het bestuur wijst insiders die onder deze regeling vallen aan. Ze hebben onder meer te maken met een meldingsplicht voor uitgevoerde persoonlijke transacties in financiële instrumenten. Het bestuur wees alle bestuursleden en de onafhankelijke voorzitter aan als insider. De compliance officer bevraagt de bestuursleden elk halfjaar over de uitgevoerde persoonlijke transacties.

De rapportage van de compliance officer is opgenomen in paragraaf 11.4. De compliance officer rapporteerde geen bevindingen over 2023.

Incidenten- en klokkenluidersregeling

SPF beschikt over een Incidenten- en klokkenluidersregeling. De aan SPF verbonden personen kunnen op basis hiervan vertrouwelijk melding doen wanneer er sprake is van schending van integriteit of ongewenst gedrag.

De vertrouwenspersoon rapporteerde geen bevindingen over 2023.

2.16 Persoonsgegevens

De Algemene Verordening Gegevensbescherming heeft tot doel de privacy van personen goed te beschermen. Deze verordening versterkt de noodzaak voor innovaties in de pensioensector op het terrein van digitale informatie-uitwisseling en de toegankelijkheid voor deelnemers en werkgevers van gegevens via portalen en ‘mijn-pensioensites’.

Privacy is voor SPF een groot goed. Het vraagt een actieve en alerte houding van het bestuur en van DPS als pensioenuitvoeringsorganisatie om de persoonsgegevens van de aanspraak- en pensioengerechtigden op een veilige manier te verwerken.

Het fonds heeft de taken van de Functionaris Gegevensbescherming bij de plaatsvervangend voorzitter neergelegd. De uitvoerder DPS beschikt over een privacy officer. In 2023 deden zich bij SPF geen incidenten zoals datalekken voor.

2.17 Herzieningenbeleid en procedures

SPF draagt er zorg voor dat de pensioen- en aanspraakgerechtigden krijgen waarop ze recht hebben. Daartoe zijn onder meer gegevens nodig van de werkgever, de pensioen- en aanspraakgerechtigden zelf en de uitkeringsinstantie UWV. Hoe zorgvuldig het fonds gegevens ook verwerkt, toch kunnen er onjuistheden ontstaan in de administratie.

Wanneer SPF onjuistheden constateert, herstelt het fonds deze zo snel mogelijk. Dat kan leiden tot het bijstellen van bedragen, ook wanneer die al met de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde gedeeld zijn. Voorbeelden van dergelijke bedragen zijn opgebouwd pensioen of een pensioenuitkering. Wanneer SPF een pensioenuitkering

aanpast, kan dat leiden tot een nabetaling of een terugvordering van pensioen. Het herstellen van onjuistheden in onze pensioenadministratie heet 'herzelingen'. In onderstaande tabel is het aantal herzelingen bij SPF over 2023 weergegeven.

	Totaal	Pensioengerechtigden			Deelnemers en gewezen deelnemers
		Totaal	Toename uitkering	Afname uitkering	Totaal
Onjuiste input extern	8	8	8	-	-
Administratieve herziening	29	11	4	7	18
Totaal	37	19	12	7	18

3 PENSIOENEN

3.1 De pensioenregelingen in 2023

SPF kent drie pensioenregelingen. De pensioenregelingen lichten we hieronder kort toe.

Basispensioenregeling

De deelnemers van SPF bouwen pensioen op in een uitkeringsovereenkomst (middelloon) met voorwaardelijke toeslagverlening en een vooraf vastgestelde premie). De pensioenregeling van SPF in 2023 houdt op hoofdlijnen het volgende in:

- Opbouw van ouderdomspensioen met 1,875% per jaar over de pensioengrondslag. De aanspraken op ouderdomspensioen kennen een pensioenrekenleeftijd van 68 jaar. Een (gewezen) deelnemer kan zijn ouderdomspensioen vervroegen tot uiterlijk 55 jaar;
- Een deelnemer bouwt daarnaast partnerpensioen op met 1,3125% per jaar over de pensioengrondslag;
- SPF baseert de voorwaardelijke toeslagverlening voor deelnemers op het gemiddelde van de loonstijgingen in de cao's van SABIC in Nederland. De voorwaardelijke toeslagverlening voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden baseert het fonds op een consumentenprijsindex;
- Wezen ontvangen, als zij aan de vereiste criteria voldoen, een wezenpensioen. Opbouw van wezenpensioen vindt plaats met 0,2625% per jaar over de pensioengrondslag. Voor volle wezen verdubbelt SPF dit pensioen;
- Bij arbeidsongeschiktheid is er onder voorwaarden recht op een arbeidsongeschiktheidspensioen en/of premievrije pensioenopbouw.

Nettopensioenregeling

SPF voert ook een vrijwillige nettopensioenregeling uit voor medewerkers met een vast jaarsalaris hoger dan € 128.810 (grensbedrag 2023). De vrijwillige nettopensioenregeling houdt op hoofdlijnen het volgende in:

- Een vrijwillige premieovereenkomst waar de deelnemer van mag afzien;
- De deelnemer kan pensioen opbouwen over het vaste (pensioengevend) jaarsalaris of ook over het variabele (pensioengevend) jaarsalaris boven het bovengenoemde grensbedrag;
- SPF belegt het nettopensioenkapitaal volgens de leeftijdsafhankelijke beleggingsmix van het pensioenfonds;
- Op de pensioendatum kiest een deelnemer tussen een stabiele of een variabele uitkering;
- Gedurende het deelnemerschap biedt de nettopensioenregeling een netto-partnerpensioen, netto-wezenpensioen en (gedeeltelijke) premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid op risicobasis. De deelnemer kan hiervan afzien. De beschikbare premie gebruikt het fonds dan voor extra opbouw netto-ouderdomspensioen voor de deelnemer.

Prepensioenspaarregeling

SPF voert ook een prepensioenspaarregeling (PPS) uit. De PPS is een gesloten regeling waarbij geen opbouw meer plaatsvindt anders dan door toevoeging van de jaarlijkse rendementen.

3.2 Premiebeleid

De werkgever en SPF spraken in de uitvoeringsovereenkomst een vaste premie voor vijf jaar af om de pensioenopbouw gedurende de looptijd van de uitvoeringsovereenkomst te financieren. Dit noemen we ook wel ‘Collective Defined Contribution’ (CDC). SPF kan de werkgever alleen houden aan het voldoen van deze vaste bijdrage. Het fonds kan de werkgever niet verplichten om een hogere bijdrage te betalen of een andere bijdrage dan de verschuldigde premie.

De vaste bijdrage bedraagt tot en met 2023 25,5% van het pensioengevend salaris (gemaximeerd op € 128.810 - stand 2023), zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964) van de deelnemers. Een deel van de bijdrage houdt de werkgever in op het salaris van de medewerker. Dit noemen we de werknemersbijdrage. Die bijdrage is:

- 2,5% tot een maximumsalaris van € 80.383;
- 6,5% vanaf een salaris van € 80.383 tot € 128.810.

Daarnaast is de werkgever voor het arbeidsongeschiktheidspensioen voor medewerkers met een salaris boven het grensbedrag van € 128.810 een bijdrage verschuldigd van 1,3% over het salaris boven dit grensbedrag.

3.3 Toeslagenbeleid

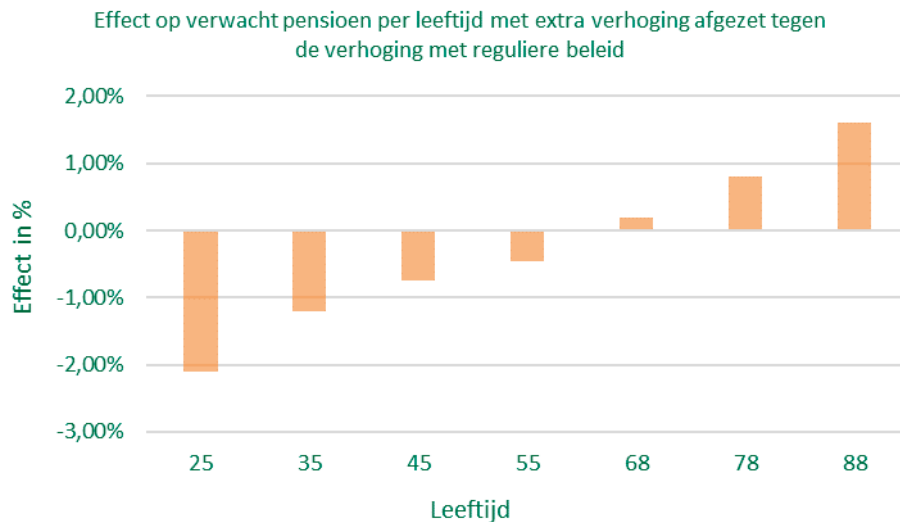
SPF streeft ernaar om op de opgebouwde pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de ingegane pensioenen van de pensioengerechtigden jaarlijks een toeslag te verlenen. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt geen premie betaald en vormt het fonds geen reserve. De toeslagverlening financiert SPF uit het rendement van het fonds. Dit geldt zowel voor de basispensioenregeling, de nettopensioenregeling als de (gesloten) prepensioenspaarregeling. De belangrijkste risico's die het toeslagbeleid kunnen beïnvloeden, zijn de financiële risico's. Deze worden nader toegelicht in paragraaf 6.4.

In april 2022 stuurde minister Schouten (SZW) de algemene maatregel van bestuur (AMvB) over de aanpassing van het besluit Financieel Toetsingskader naar de Tweede Kamer. Dit betrof de uitwerking van de Motie Van Dijk. De indexatie - AMvB die gold in 2023 regelde dat pensioenfondsen die aannemelijk kunnen maken dat ze verwachten dat Sociale Partners een verzoek zullen doen tot invaren in het kader van het nieuwe pensioencontract, in 2023 een toeslag mochten verlenen voor zover de beleidsdekkingsgraad van het fonds meer dan 105% bedroeg. In totaal verleende SPF eind 2023 een toeslag van 8,00% aan deelnemers en 3,49% aan gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Dit betreft de toeslagverlening per 1 januari 2024. Omdat de AMvB per 1 januari 2024 verviel, is de toeslag per 31 december 2023 toegekend.

Op basis van dezelfde AMvB nam het bestuur in 2022 ook een besluit over de toeslagverlening per 1 januari 2023. Per die datum werd aan deelnemers een toeslag van 4,53% en aan gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een toeslag van 10,73% toegekend.

Het besluit zorgt voor een beperkte verschuiving van jong naar oud. Dit komt met name omdat de pensioengerechtigden meteen een hoger pensioen krijgen. De verhoging is enigszins nadelig voor iedereen die nog

geen pensioen ontvangt, omdat hierdoor het vermogen van het fonds afneemt. Nú geld uitkeren, betekent dat er minder vermogen is wanneer SPF overgaat naar het nieuwe stelsel. In onderstaande grafiek zie je dat.

3.4 Aanpassing variabele nettopensioenuitkering

SPF past de variabele nettopensioenuitkering jaarlijks aan op basis van het behaalde rendement, het sterfteresultaat en de levensverwachting. Het fonds smeert de resultaten uit over vijf jaar.

Aanpassing per 1 januari 2024

Het behaalde resultaat over 2023 is $-/-0,07\%$. Dit komt overeen met een jaarlijkse verlaging van $-/-0,02\%$ voor de komende vijf jaar, voor het eerst op 1 januari 2024.

Samen met de $1,00\%$, $2,46\%$ en $0,90\%$ die nog op de lat stonden van respectievelijk het resultaat over 2020, 2021 en 2022 levert dit voor pensioengerechtigden die in 2020 met pensioen gingen een totale aanpassing van de nettopensioenuitkering op van $4,34\%$ per 1 januari 2024.

3.5 Aanpassing PPS-kapitalen

Het bestuur besloot om aan de PPS-saldi voor de periode 1 juli 2023 tot 1 juli 2024 een rendement van $0,0\%$ toe te kennen. Dit is gebaseerd op het rendement van 2022.

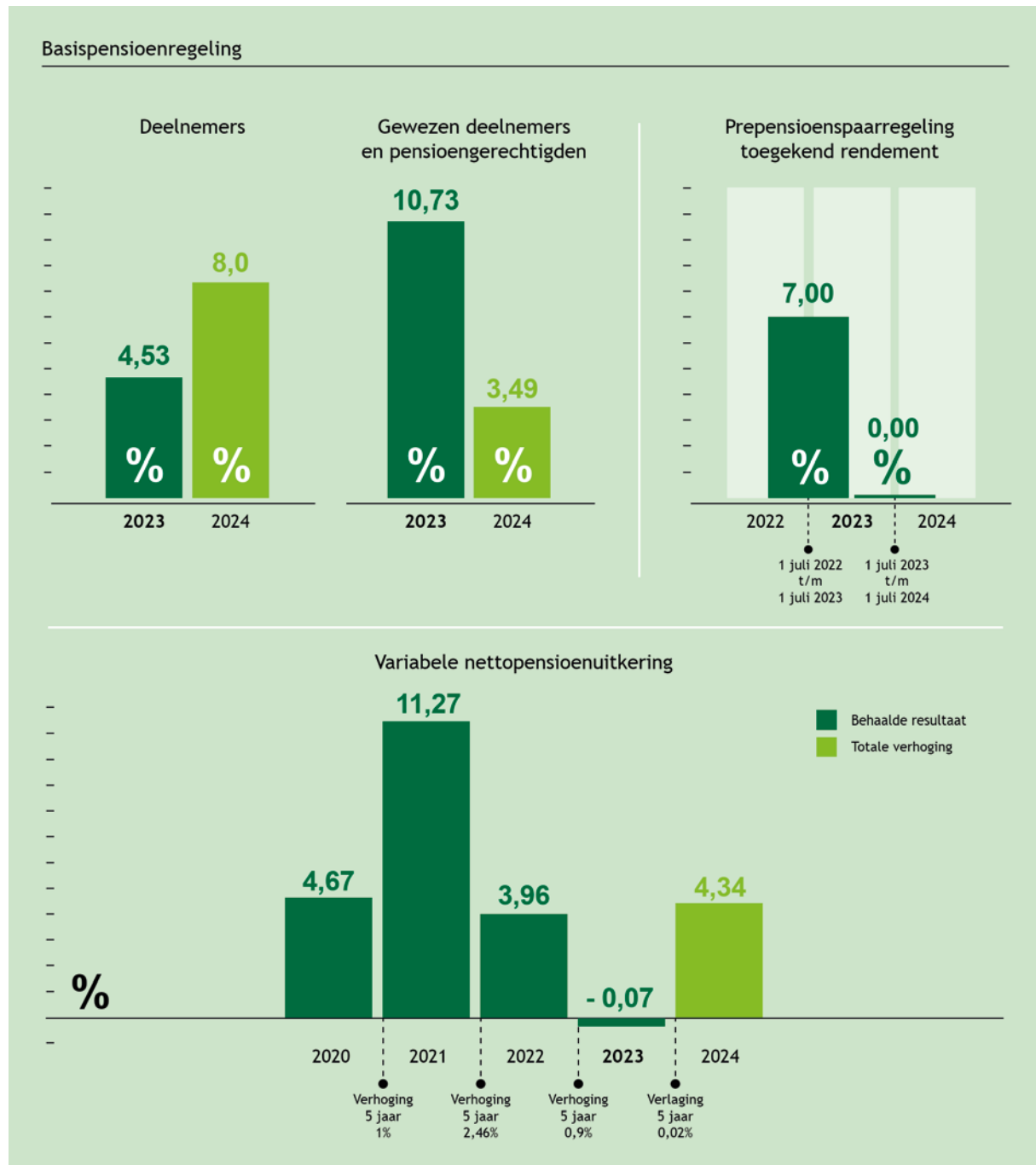
In de brochure Toeslagverlening op de SPF-website legt het fonds de regelingen voor toeslagverlening gedetailleerd uit. In deze brochure staan ook de achterstanden in toeslagverlening.

3.6 Tekortsituaties en kortingenbeleid

De uitvoeringsovereenkomst en de pensioenreglementen voorzien in verschillende kortingsbepalingen bij een premietekort of een vermogenstekort.

In de brochure Risico's rond pensioen op de SPF-website legt het fonds de bovengenoemde regelingen nader uit.
In 2023 voerde SPF geen korting door op de pensioenopbouw en de pensioenaanspraken en -rechten.

Verhoging pensioen in één oogopslag

3.7 Communicatiebeleid

SPF beschikt over een communicatiebeleid. Dit beleid is van kracht in de periode 2023 tot en met 2025. Het bevat de kaders waarbinnen de uitvoering van de communicatie plaatsvindt.

SPF communiceert binnen de kaders van het communicatiebeleidsplan. Hierin staan de visie, missie en doelstellingen van de pensioencommunicatie met de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Vanuit dit communicatiebeleidsplan stelt de Commissie Pensioenen & Communicatie jaarlijks een communicatie- actieplan vast. In dit actieplan staan niet alleen de reguliere en wettelijke communicatie, maar ook de persoonlijke communicatie die SPF aanbiedt.

In de deelnemerscommunicatie houdt SPF rekening met specifieke ‘kenmerken’ van de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde. Het fonds onderscheidt doelgroepen op basis van (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde, leeftijdsgroep, inkomensgroep en deelname aan een specifieke regeling. Ook communiceert SPF in situaties als in- en uitdiensttreding, echtscheiding, pensionering en verhuizing naar het buitenland. Alle communicatiemiddelen en -uitingen zijn digitaal beschikbaar in Nederlands en Engels.

SPF formuleerde de volgende doelstellingen voor pensioencommunicatie. De deelnemer heeft op elk moment:

- Inzage in de huidige en toekomstige persoonlijke pensioensituatie;
- Overzicht over zijn pensioenregeling(en);
- Inzicht in de daaraan gekoppelde risico's;
- Een realistisch beeld van de eigen pensioenverwachting;
- Handelingsperspectief.

SPF legde de communicatie met de media, de Pensioenfederatie en werkgevers vast in het relatie-communicatieplan.

3.8 Communicatiemiddelen, meten en waardering pensioencommunicatie

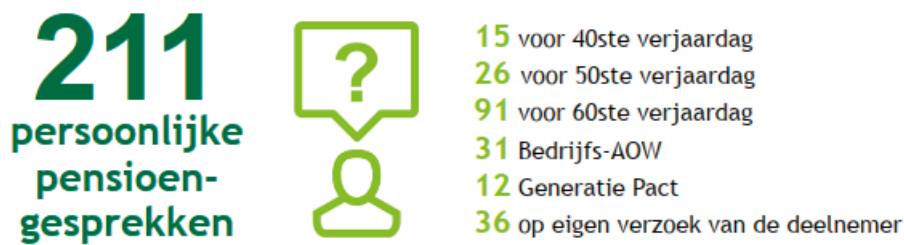
SPF hecht veel belang aan de feedback en inbreng van deelnemers. Deelnemers beoordelen individueel of informatie duidelijk en begrijpelijk is én of ze voldoet aan hun informatiebehoefte. Daarom maakt het fonds onder meer gebruik van externe deskundigen en toetst het zogenoemde communicatiepanel nieuw communicatiemateriaal vooraf en/of achteraf. Dit panel bestaat uit een brede groep deelnemers die hun mening geeft over de communicatie-uitingen. Ook meet SPF de communicatie onder de deelnemers zelf. Onderstaand een overzicht van diverse (persoonlijke) communicatiemiddelen en de mening van deelnemers daarover.

Toekennen van ouderdomspensioen **8,4**

Toekennen van partnerpensioen **9,5**

Waardeoverdracht **8,5**

85,6% van alle deelnemers communiceert digitaal

1.654 abonnees op de digitale nieuwsbrief

4 FINANCIËLE POSITIE

Vanuit de balans licht SPF zowel de ontwikkeling van de vermogenspositie (activa) als van de pensioenverplichtingen (passiva) nader toe. Daarnaast toont de balans de ontwikkeling van de dekkingsgraad van het fonds over 2023. In paragraaf 4.1 staat een vereenvoudigde balans met de activa en passiva. De gedetailleerde balans inclusief toelichting is te zien in hoofdstuk 9, de Jaarrekening.

4.1 Ontwikkeling vermogenspositie

Balans (in € mln.)

	2023	2022		2023	2022
Beleggingen	2.921,5	2.703,1	Pensioenfondsreserve	431,9	447,4
Vorderingen	6,6	4,6	TV	2.479,5	2.234,7
Liquide middelen	26,6	37,3	Schulden	43,3	62,9
Totaal activa	2.954,7	2.745,0	Totaal passiva	2.954,7	2.745,0

Het pensioenfondsvermogen toont de vermogenspositie van SPF. We berekenen dit als volgt:

$$\text{Pensioenfondsvermogen} = \text{Beleggingen} + \text{Vorderingen} + \text{Overige activa} - \text{Overige voorzieningen} - \text{Schulden}$$

Het pensioenfondsvermogen ultimo 2023 bedraagt € 2.912 mln. Onderstaande tabel laat de ontwikkeling van het pensioenfondsvermogen van SPF zien over het jaar 2023.

<u>Pensioenfondsvermogen</u>	2023		2022	
	€ mln.	% Mutatie	€ mln.	% Mutatie
Pensioenfondsvermogen primo	2.682,1	100,0%	3.346,9	100,0%
Bijdragen	57,1	2,1%	54,3	1,6%
Uitkeringen	-72,2	-2,7%	-60,7	-1,8%
Beleggingsresultaat (incl. kosten)	244,3	9,4%	-657,3	-19,6%
Overige mutaties	0,2	-0,2%	-1,1	-0,1%
Pensioenfondsvermogen ultimo	2.911,5	108,6%	2.682,1	80,1%

4.2 Technische voorzieningen

Rente

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2023 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. Ten opzichte van de marktrente past DNB bij de bepaling van de rentetermijnstructuur een correctie toe op basis van UFR-parameters van de commissie Parameters. Per einde 2023 verschilt de rentetermijnstructuur maar beperkt van de marktrente.

Levensverwachting

Voor de vaststelling van de voorziening houdt SPF rekening met de voorzienbare trend in overlevingskansen door gebruik te maken van de meest recente, door het Actuarieel Genootschap (AG) gepubliceerde, AG-prognosetafel

2022. Daarnaast kijkt het fonds naar het verschil in overlevingskansen tussen de SPF-populatie en de totale bevolking door toepassing van specifieke SPF-correctiefactoren voor ervaringssterfte. Voor de medeverzekerden past SPF dezelfde correctiefactoren toe als voor de hoofdverzekerden. Het fonds gaat bij de bepaling van de ervaringssterfte voor de hoofdverzekerden namelijk ook uit van de waargenomen sterfte van de medeverzekerden (ingegaan partnerpensioen).

De technische voorziening (inclusief de voorziening voor risico van de deelnemers) steeg met € 245 mln. Dit kwam door de gedaalde rente en de toeslagverlening in 2023. De rente die SPF hanteert voor de waardering van de verplichtingen baseert het fonds op de door DNB voorgeschreven rentecurve. Deze daalde van 2,6% per eind 2022 naar 2,3% per eind 2023.

In onderstaand overzicht splitsen we deze stijging van de technische voorziening uit naar factoren. In hoofdstuk 9 staat een verdere toelichting van deze mutatie bij de toelichting op de staat van baten en lasten en de actuariële analyse.

Mutatie Technische Voorziening

	2023		2022	
	€ mln.	% Mutatie	€ mln.	% Mutatie
TV primo	2.234,7	100,0%	2.854,4	100,0%
Pensioenopbouw	49,8	2,2%	71,6	2,5%
Uitkeringen	-72,4	-3,2%	-60,7	-2,1%
Toeslagverlening	116,9	5,2%	251,7	8,8%
Interesttoevoeging	72,5	3,2%	-11,9	-0,4%
Aanpassing grondslagen	0,0	0,0%	11,1	0,4%
Overige mutaties	1,9	0,1%	-7,7	-0,3%
TV ultimo (rekenrente primo)	2.403,4	107,5%	3.108,5	108,9%
Mutatie rekenrente	76,2	3,4%	-873,8	-30,6%
TV ultimo	2.479,6	110,9%	2.234,7	78,3%
waarvan:				
TV risico fonds Pensioenregelingen	2.436,3	98,3%	2.189,1	98,0%
TV risico deelnemer Nettopensioenregeling (NPR)	6,2	0,3%	5,1	0,2%
TV risico deelnemer Toedelingskring (Variabel NPR)	0,1	0,0%	0,1	0,0%
TV risico deelnemer Prepensioen spaarregeling (PPS)	37,0	1,5%	40,4	1,8%

4.3 Gedaalde dekkingsgraad

SPF berekent de dekkingsgraad van het fonds als volgt:

$$\frac{\text{Pensioenfondsvermogen voor risico fonds en risico deelnemer}}{\text{Voorziening pensioenfondsverplichtingen voor risico fonds en risico deelnemer}} \times 100\%$$

De dekkingsgraad van SPF daalde van 120,0% per eind 2022 naar 117,4% per eind 2023. Dat ligt vooral aan de waardeinstijging van de verplichtingen door de gedaalde rente. Daarnaast daalde de dekkingsgraad als gevolg van de toeslagverlening per ultimo 2023. Het pensioenvermogen steeg ook, maar de verplichtingen stegen harder. Daardoor daalde de dekkingsgraad. De gehanteerde rente is de door DNB voorgeschreven rentecurve. De beleidsdekkingsgraad van SPF daalde gedurende 2023 van 125,0% naar 123,5%. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden over de voorgaande twaalf maanden en is de basis voor een aantal beleidsbeslissingen.

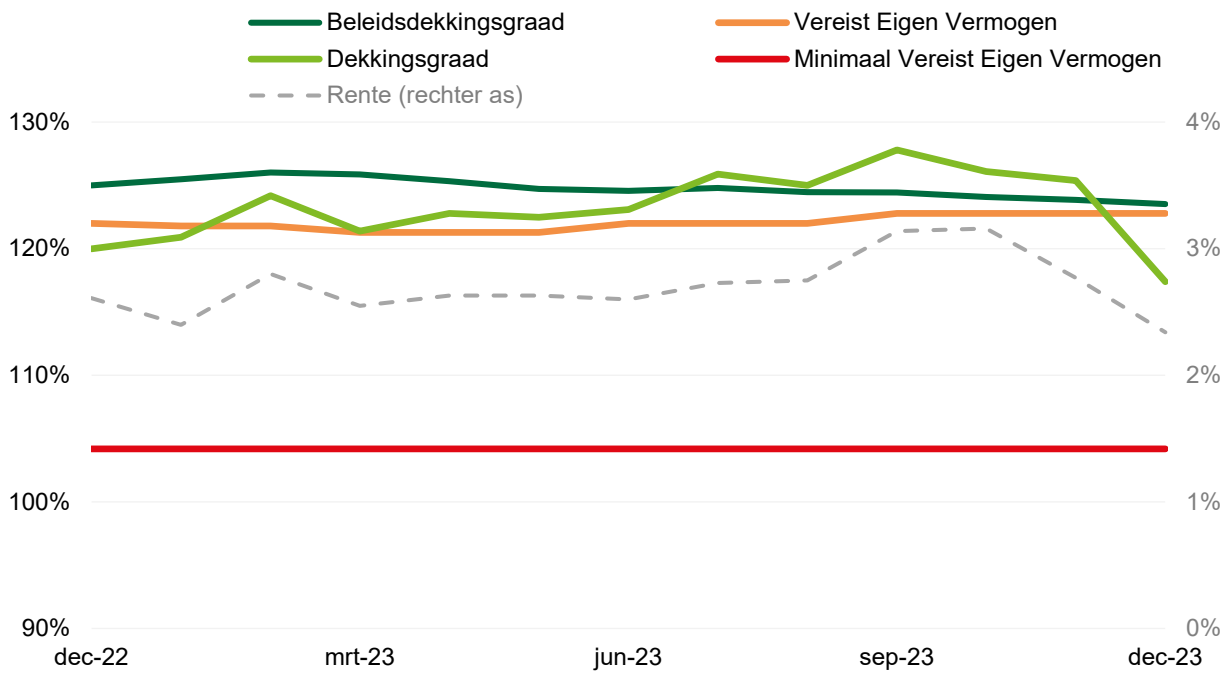
De reële dekkingsgraad is de dekkingsgraad die rekening houdt met inflatie. SPF berekende die overeenkomstig artikel 133b van de Pensioenwet op 92,7%.

De volledige ontwikkeling van de dekkingsgraad is als volgt:

Dekkingsgraad ultimo 2022		120,0%
M1 - Premie		-0,1%
M2 - Uitkeringen		0,7%
M3 - Toeslag		-6,0%
M4 - Rentetermijnstructuur		-4,0%
M5 - Overrendement		7,1%
M6a - Kruiseffecten		-0,5%
M6b - Overige		0,2%
Dekkingsgraad ultimo 2023		117,4%

Het effect op de dekkingsgraad dat is gepresenteerd als 'M6 Overige', wordt veroorzaakt door kruiseffecten. Deze kruiseffecten ontstaan doordat alle gepresenteerde effecten worden bepaald ten opzichte van de dekkingsgraad aan het begin van het boekjaar. Er wordt dus geen rekening gehouden dat de effecten (M1-M5) ook impact hebben op elkaar. Dit is conform de door DNB voorgeschreven methodiek voor het herstelplan. Het kruiseffect is in 2023 maar beperkt.

De ontwikkeling van de dekkingsgraad, de beleidsdekkingsgraad en de (minimaal) vereiste beleidsdekkingsgraad staat in onderstaande figuur.

4.4 Herstelplan

SPF had per 1 januari 2023 geen reservetekort. Daarom hoefde het fonds geen herstelplan in te dienen bij DNB. Datzelfde geldt voor het jaar 2024 omdat SPF ook eind 2023 geen reservetekort had.

5 BELEGGINGEN

5.1 Rente en inflatie

Nadat de rente in 2022 gestegen was, steeg de rente ook in de eerste 9 maanden van 2023 verder door. Begin oktober bereikte de rente het hoogste niveau van het jaar, waarna een forse daling werd ingezet. De 10-jaars rente op een Duitse staatsobligatie daalde in het laatste kwartaal van 2023 met 0,8%-punt, na in de eerste drie kwartalen met bijna 0,3%-punt te zijn gestegen. Per saldo daalde de rente in 2023, hetgeen betekende dat obligaties in 2023 positieve rendementen lieten optekenen. Belangrijkste reden voor de dalende rente aan het einde van het jaar waren de afnemende inflatieverwachtingen. De oplopende inflatie, en de acties van de Centrale Banken om door middel van het sterk verhogen van de officiële rentes de inflatie te beteugelen, leidden in 2022 en de eerste drie kwartalen van 2023 tot oplopende rentes. Nadat de inflatie begon te dalen, voornamelijk door de daling van de energieprijzen, en de centrale banken lieten doorschemeren dat het einde van de verhogingen van de officiële tarieven in zicht kwam, daalde de rente fors. Voor 2024 is de verwachting dat centrale banken hun officiële tarieven weer zullen gaan verlagen, waarbij vooral gekeken wordt naar de juni vergaderingen, al zal dit vooral afhankelijk zijn van het verdere verloop van de inflatie in de komende periode. In hoeverre dit ook van invloed gaat zijn op de langere rentes is te bezien. Op basis van de marktprijzen per eind 2023 wordt al een behoorlijke daling van de inflatie verwacht.

Niet alleen obligaties presteerden goed in 2023. Ook aandelen en andere zakelijke waarden lieten in 2023 mede als gevolg van de gedaalde rente positieve rendementen zien. Al met al was 2023 hiermee een positief jaar voor wat betreft het totale resultaat op het pensioenvermogen van het pensioenfonds.

5.2 Positief rendement, maar minder dan de benchmark

Beleid

SPF legt in het Strategisch Beleidsplan voor een langere periode vast hoe het fonds omgaat met beleggingen en het afdekken van de nominale rente, dit in verhouding tot de verplichtingen van het fonds. In 2023 was het Strategisch Beleidsplan 2023-2024 van kracht.

Wat veranderde in het beleggingsbeleid voor 2023?

Het strategisch beleggingsbeleid bleef in 2023 onveranderd. Wel werd het duurzaamheidsbeleid aangescherpt, zoals beschreven in paragraaf 5.3.

Behaald rendement

Onderstaande figuur toont het rendement over 2023. Het behaalde rendement over 2023 is positief met 9,4%. Zowel de matchingportefeuille als de rendementsportefeuille behaalden een positief rendement. De matchingportefeuille behaalde een positief rendement als gevolg van de gedaalde rente in 2023, waardoor alle beleggingscategorieën binnen de matchingportefeuille positief rendeerden. Binnen de rendementsportefeuille behaalden alle beleggingscategorieën, op de beleggingscategorie niet-beursgenoteerd vastgoed na, een positief rendement. Het behaalde totaalrendement van 9,4% was minder dan het benchmarkrendement van 11,1%.

Rendement 2023	Portefeuille	Benchmark	Delta	Bijdrage
Matchingportefeuille	8,0%	8,4%	-0,4%	3,4%
<i>Rente overlay (bijdrage)</i>	0,9%	0,8%	0,1%	0,4%
Matchingportefeuille ex Swaps	7,1%	7,6%	-0,5%	3,0%
<i>Staatsobligaties</i>	9,0%	8,6%	0,4%	1,6%
<i>IL bonds</i>	5,7%	5,6%	0,1%	0,3%
<i>Credits</i>	8,5%	8,1%	0,4%	0,7%
<i>Hypotheke</i>	3,1%	6,1%	-3,0%	0,4%
Rendementsportefeuille	10,3%	12,9%	-2,6%	6,0%
<i>Valuta overlay (bijdrage)</i>	0,8%	0,8%	0,0%	0,3%
<i>Aandelen</i>	12,2%	15,9%	-3,7%	3,6%
<i>Obligaties</i>	9,8%	9,9%	-0,1%	1,2%
<i>Onroerend Goed bg</i>	12,8%	10,0%	2,8%	0,9%
<i>Onroerend Goed nbg</i>	-22,4%	5,1%	-27,5%	-0,6%
<i>Infrastructuur</i>	10,6%	5,8%	4,8%	0,6%
<i>Private Equity</i>	1,4%	1,4%	0,0%	0,0%
Liquiditeiten	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	9,4%	11,1%	-1,7%	9,4%

Matchingportefeuille

Met de matchingportefeuille kan SPF het renterisico van de verplichtingen beheersen. Binnen deze portefeuille is slechts beperkt ruimte om actief beheer te voeren. De matchingportefeuille bestaat uit de volgende onderdelen: nominale staatsleningen, inflation-linked bonds, investment grade credits en Nederlandse hypotheke. Om de strategische renteafdekking op het gewenste niveau te brengen, bestaat de matchingportefeuille daarnaast uit een strategische portefeuille renteswaps.

De totale matchingportefeuille behaalde een positief rendement van 8,0%, terwijl de samengestelde benchmark een rendement van 8,4% liet optekenen. Dit betekende dat in 2023 een underperformance werd behaald ten opzichte van de benchmark. De underperformance is geheel te wijten aan de achterblijvende performance van Nederlandse hypotheke. Doordat hypotheekrentes vaak wat langzamer bewegen dan de (markt)rente op staatsobligaties, kan er in de tijd enige mismatch optreden. Dit was ook eind 2023 te zien en de belangrijkste oorzaak van het verschil in rendement tussen de hypothekeportefeuille en de benchmark van hypotheke. Als benchmark voor de hypotheke-portefeuille wordt een benchmark voor staatsleningen gehanteerd, met een soortgelijke looptijd van de leningen. Reden om deze benchmark te hanteren is dat er geen representatieve benchmark voor hypothekeportefeuilles is.

Rendementsportefeuille

Met de rendementsportefeuille wil SPF voldoende rendement behalen om de toeslagambitie waar te maken. Het fonds streeft met actief beleid binnen de toegestane risicoruimte naar aanvullend rendement en/of een lager risicoprofiel. De rendementsportefeuille bestaat uit de deelportefeuilles aandelen, obligaties, beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd onroerend goed en infrastructuur. Daarnaast is nog een beperkte allocatie naar private equity opgenomen. Deze allocatie maakt echter geen onderdeel uit van het strategisch beleid en zal na afloop van de looptijd van de belegging uit de portefeuille verdwijnen.

De totale rendementsportefeuille behaalde in 2023 een positief rendement van 10,3%. Dit was lager dan de benchmark, welke eindigde op een positief rendement van 12,9%.

De underperformance in de rendementsportefeuille had twee oorzaken:

- De aandelenportefeuille in de Verenigde Staten liet een aanzienlijk lager rendement zien dan de benchmark. Voornaamste reden hiervoor is het hoge percentage technologieaandelen in de benchmark. Deze sector presteerde in 2023 uitzonderlijk goed. In de portefeuille van SPF kent deze categorie een lager gewicht.
- Een tweede belangrijke reden voor de underperformance in de rendementsportefeuille was het aanzienlijk lagere rendement in de categorie niet-beursgenoteerd vastgoed. Voor de niet-beursgenoteerd vastgoedportefeuille van SPF is er geen passende benchmark. Daarom wordt het rendement in enig jaar afgezet tegen het langjarig verwacht rendement. In 2023 vertoonden beide een groot verschil.

Aandelen

Het aandelenrendement over 2023 was positief. Gunstige bedrijfsresultaten, afnemende inflatieverwachtingen, en een als gevolg daarvan dalende rente werkten positief door op de aandelenrendementen. Aandelenbeurzen in de Verenigde Staten presteerden het beste, terwijl de aandelenbeurzen in Emerging Markets de minst presterende aandelenregio was.

Obligaties

De obligaties in de rendementsportefeuille omvatten beleggingen in Europese en Amerikaanse high yield obligaties en obligaties in Emerging Markets. In 2023 leverden deze hoogrentende obligaties een positief rendement op.

Beursgenoteerd onroerend goed

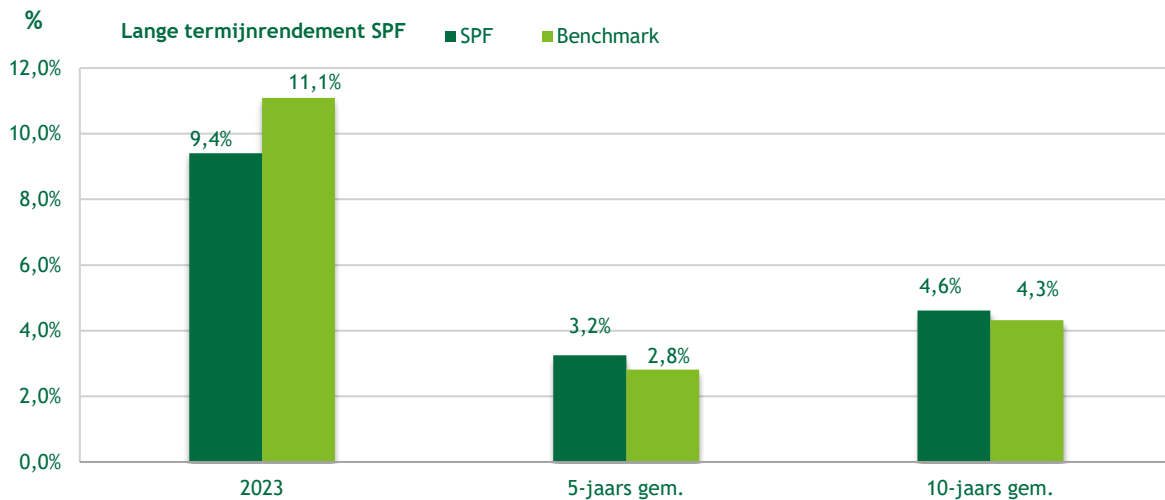
De beursgenoteerde vastgoedportefeuille behaalde in 2023 een positief rendement. De dalende rentes, als gevolg van afnemende inflatieverwachtingen, zorgden voor een stijging van de vastgoedmarkten.

Niet-beursgenoteerd onroerend goed en infrastructuur

Illiquide beleggingen, zoals niet-beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur, maken deel uit van de rendementsportefeuille. In 2023 leverden de beleggingen in infrastructuur een positief rendement op. De beleggingen in niet-beursgenoteerd onroerend goed kwamen uit op een negatief rendement. Het pensioenfonds heeft daarnaast nog een beperkte allocatie naar private equity. Deze allocatie leverde in 2023 een licht positief rendement op.

Beleggingsresultaat op de lange en korte termijn

In onderstaande grafiek staan rendementen uit het verleden, namelijk de jaarlijkse nettorendementen van SPF over de lange termijn. Het 5-jaars gemiddelde nettorendement bedraagt 3,2%, ten opzichte van het benchmarkrendement van 2,8% op jaarbasis. Het 10-jaars gemiddelde nettorendement van SPF bedraagt 4,6%, ten opzichte van het benchmarkrendement van 4,3% op jaarbasis.

5.3 Duurzaamheidsbeleid aangescherpt

Duurzaamheid is voor SPF een belangrijk onderdeel van de beleggingsfilosofie en een integraal onderdeel van de beleggingsbeginselen. Met het duurzaamheidsbeleid wil het fonds bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van de wereld. Tegelijkertijd is SPF ervan overtuigd dat het risico- en rendementsprofiel van de portefeuille hierdoor niet onder druk hoeft te staan. In 2023 gaf het bestuur verder invulling aan het duurzaamheidsbeleid van het fonds.

Zo startte SPF met het meten van de CO₂-voetafdruk van een gedeelte van de beleggingsportefeuille (assetcategorieën aandelen, investment grade credits en US high yield). In het kader van internationaal verantwoord maatschappelijk ondernemen wordt van pensioenfondsen verwacht dat ze - door bijvoorbeeld de CO₂-intensiteit van hun beleggingsportefeuille stapsgewijs terug te schroeven - een belangrijke bijdrage leveren aan de strijd tegen klimaatverandering. Op dit vlak heeft SPF in 2023 besloten te streven naar een CO₂-reductie van 55% per 2030 ten opzichte van de benchmark en scope 1 en scope 2 carbon data per 2016. Dit doel is van toepassing op de beleggingscategorieën aandelen, investment grade credits en US high yield. Daarnaast heeft SPF als doelstelling om per 2050 net zero (100% reductie) in CO₂-uitstoot te bereiken.

Ook heeft het fonds besloten om in lijn met de Europese duurzaamheidswetgeving de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), vanaf het tweede kwartaal van 2024 te gaan rapporteren over een set van twintig verschillende duurzaamheidsindicatoren. Verder heeft SPF in 2023 gekozen voor de opt-in inzake de Verklaring Ongunstige Effecten Duurzaamheids-factoren conform SFDR artikel 4. Dit is een verklaring die financiële ondernemingen moeten opstellen op grond van Europese wetgeving als zij de belangrijkste ongunstige effecten, in de zin van de SFDR, op duurzaamheidsfactoren meenemen bij het nemen van beleggingsbeslissingen. De bijbehorende Principle Adverse Impact (PAI)-verklaringen worden gepubliceerd op de website van SPF, de eerste zal zijn medio 2024.

In 2022 voerde SPF een onderzoek uit onder zijn deelnemers naar hun wensen en voorkeuren op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Ruim vijfhonderd deelnemers vulden de vragenlijst in. De voorkeuren van deelnemers komen overeen met het beleid van het fonds. Daarnaast vragen deelnemers om meer communicatie over duurzaamheid. Het bestuur is positief over het aantal deelnemers dat heeft deelgenomen aan het onderzoek. Op basis van het deelnemersonderzoek uit 2022 heeft SPF in 2023 het beleid verder aangescherpt. Zo werd een

tweede focus thema ‘Circulariteit’ gekozen en het uitsluitingenbeleid verder aangescherpt met richtlijnen over bedrijven die betrokken zijn bij de productie van tabak, de winning van kolen en bij de winning van olie uit teerzanden.

Verder heeft SPF in 2023 het engagementbeleid aangescherpt door een escalatiebeleid op te stellen wanneer ondernemingen niet binnen de vooraf gestelde termijn naar tevredenheid reageren, hetgeen kan leiden tot desinvestering in die onderneming.

De verschillende pijlers van het duurzaamheidsbeleid lichten we hieronder kort toe.

Thematische aandachtsgebieden klimaat & circulariteit

SPF onderschrijft de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de “UN Guiding Principles on Business and Human Rights”. Het fonds focust op specifieke maatschappelijke ontwikkelingen die voor de deelnemers belangrijk zijn én die risicovol zijn voor de beleggingsportefeuille. Tegen deze achtergrond zet SPF in het bijzonder in op het duurzaamheidsthema klimaatverandering, hierbij wordt gefocust op twee SDG’s, te weten: SDG 7 (betaalbare en duurzame energie) en SDG 13 (klimaatactie). Bij en bij het thema ‘Circulariteit’ wordt gefocust op twee SDG’s, te weten: SDG 6 (schoon water en sanitair) en SDG 12 (verantwoorde consumptie en productie). Voordat het thema ‘Circulariteit’ wordt geïmplementeerd in de portefeuille zal het thema eerst nader worden uitwerkt.

ESG-integratie

SPF benut waar mogelijk ESG-factoren in het beheer en voor de beoordeling van de beleggingen. ESG staat voor Environmental (omgeving/milieu), Social (sociaal) en Governance (ondernemingsbestuur). Het fonds integreert ESG-aspecten in de verschillende beleggingscategorieën waarin SPF belegt en neemt ze mee bij investeringsbeslissingen.

Engagement

SPF heeft een actief engagementprogramma. Het fonds wil bedrijven aansporen stappen te zetten op het gebied van maatschappelijke (duurzaamheids-)vraagstukken. Dit gebeurt op twee manieren: proactief en reactief.

Doelstelling bij proactief ‘engagen’ is om meerdere bedrijven tegelijk, veelal sectorbreed, aan te sporen tot verdere verbetering. Reactief engagement richt zich op beïnvloeding van één bedrijf. Voor ondernemingen die niet binnen de vooraf gestelde termijn naar tevredenheid reageren heeft SPF een escalatiebeleid opgesteld wat kan leiden tot desinvesteringen in het desbetreffende bedrijf.

SPF besteedde het voeren van engagement uit aan Columbia Threadneedle Investments (CTI). CTI treedt namens meerdere institutionele beleggers op als engagementpartij. Het engagementprogramma van SPF richt zich op holdings in (vastgoed)aandelen en holdings in de bedrijfsobligatieportefeuilles investment grades en high yields.

In 2023 sprak CTI ondernemingen uit de SPF-portefeuille in 27 landen aan. Dat leidde 74 keer tot een positieve verandering (behaalde ‘milestones’). CTI behaalde deze mijlpalen onder andere op de onderwerpen klimaatverandering, arbeidsomstandigheden, ondernemingsbestuur en gezondheid.

Stembeleid en Corporate Governance

SPF houdt met een specifieke stemaanpak toezicht op materiële aangelegenheden van alle beursgenoteerde (vastgoed)ondernemingen waarin het fonds belegt. Materiële aangelegenheden zijn aangelegenheden die naar alle waarschijnlijkheid een aanzienlijk effect hebben op het vermogen van de onderneming om langetermijnwaarde te creëren. Het beleid van SPF voor goed bestuur richt zich op het beschermen van de belangen als aandeelhouder en invulling te geven aan de verantwoordelijkheid als aandeelhouder. Net als het engagementbeleid voert CTI het stembeleid van SPF uit.

In totaal stemde SPF gedurende 2023 op 930 vergaderingen. Daarbij stemde het fonds in totaal 68 keer over klimaatgerelateerde voorstellen, waarvan 14 keer over voorstellen rondom de transitie als gevolg van klimaatverandering.

Uitsluitingen

SPF belegt niet in ondernemingen die op basis van de tien principes van het Verenigde Naties Global Compact onacceptabel gedrag vertonen. Het fonds sluit ook producenten uit van controversiële wapens, zoals nucleaire, biologische en chemische wapens, verarmd uraniummunitie en witte fosformunitie. Tevens sluit SPF bedrijven uit die betrokken zijn bij de productie van tabak (omzetgrens >0%) en bedrijven die betrokken zijn bij de winning van kolen & olie uit teerzanden (omzetgrens >5%). Daarnaast sluit SPF ondernemingen en landen uit die activiteiten verrichten die de Verenigde Naties, de Europese Unie of de Nederlandse overheid onaanvaardbaar vinden. Hierbij gaat het voornamelijk om vraagstukken over mensenrechten en wapens. Om bedrijven en landen voor uitsluiting op het spoor te komen, onderzoekt Morningstar Sustainalytics voor het fonds in welke bedrijven en landen het fonds niet moet beleggen. Morningstar Sustainalytics screent voor SPF zowel ontwikkelde als opkomende markten op de genoemde criteria.

SPF sloot per eind 2023 in totaal 174 bedrijven en 14 landen uit van het beleggingsuniversum. Per eind 2022 waren dit 106 bedrijven en 14 landen. De toename van het aantal uitgesloten bedrijven wordt veroorzaakt door de uitbreiding van het uitsluitingenbeleid, zoals bovenstaand toegelicht.

Transparantie

Om transparant te zijn over het duurzaamheidsbeleid en de uitvoering daarvan publiceert SPF hierover jaarlijks in het jaarverslag. Hierin geeft SPF aan hoe het fonds in het desbetreffende jaar omging met duurzaamheid en welke resultaten het fonds bereikte op dit gebied. Op de website publiceert SPF jaarlijks een overzicht van de totale beleggingsportefeuille de uitkomsten van het stemgedrag op aandeelhoudersvergaderingen en het engagementbeleid. Ook het duurzaamheidsbeleid van SPF is daar te vinden. Tot slot staan er regelmatig items in de SPF Nieuwsbrief en op de website over het duurzaamheidsbeleid.

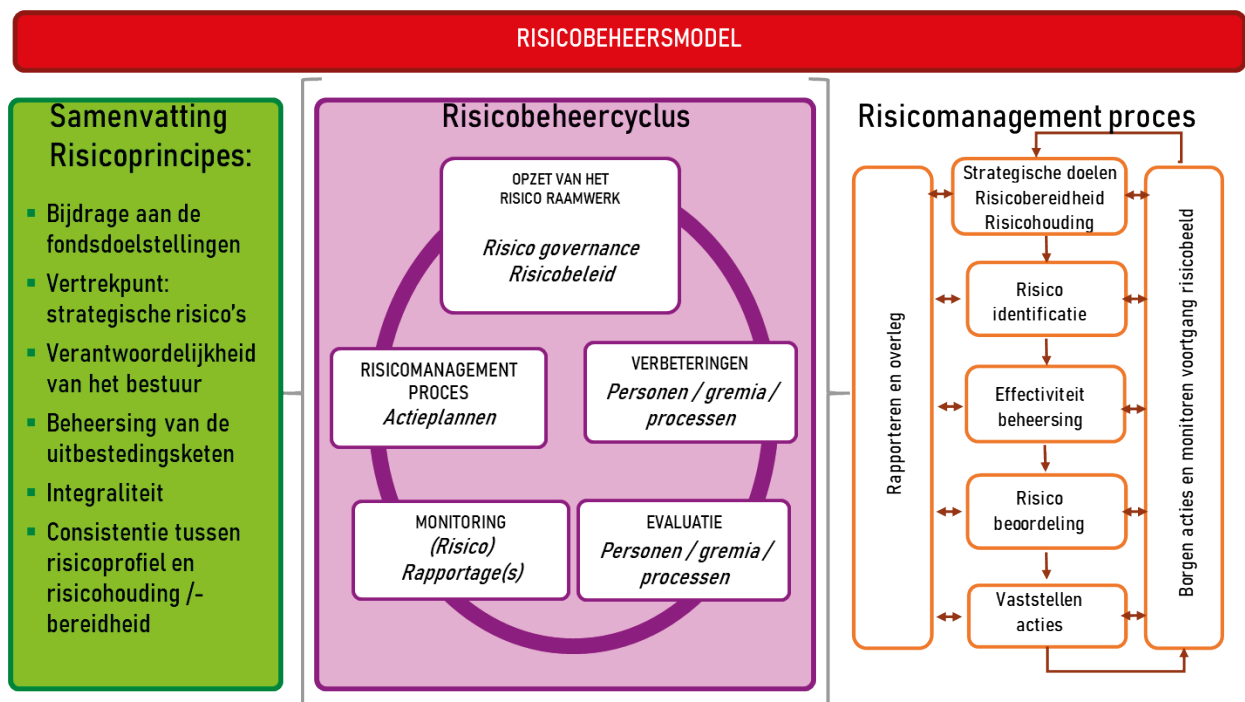
In 2018 ondertekende SPF het Convenant voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB-convenant). Daarmee committeerde SPF zich om de OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles in te bedden in het beleid van het fonds, de uitbesteding aan externe dienstverleners en de monitoring en rapportage daarover. Dit doet SPF via dit jaarverslag.

6 RISICOMANAGEMENT

6.1 Risicobeleid

Pensioenbeheer en vermogensbeheer, de twee pijlers van de bedrijfsvoering van het pensioenfonds, leiden onvermijdelijk tot risico's. Deze risico's kunnen een bedreiging vormen voor het realiseren van de doelstellingen en ambities, maar ze kunnen ook leiden tot kansen. Risico's kunnen door de tijd heen veranderen en ze kunnen elkaar in onderlinge samenhang versterken. Systematisch en integraal risicobeheer benoemt de risico's en de onderlinge samenhang tussen deze risico's. Het ondersteunt ook de beleids- en besluitvorming en maakt onderdeel uit van de integrale en beheerste bedrijfsvoering van SPF.

Hieronder beschrijven we de structuur van het risicobeheersmodel bij SPF. Het model rust op drie pijlers: de risicoprincipes, de risicobeheercyclus en het risicomanagementproces.

Bovenstaande risicoprincipes hanteert SPF als leidraad bij de invulling van het risicobeheersmodel. Belangrijke elementen zijn de eindverantwoordelijkheid van het bestuur, integraliteit in de identificatie en beoordeling van risico's en het vaststellen of risicobeoordeling en risicohouding /-bereidheid in lijn zijn met elkaar (consistentie). Daarbij geldt dat risicomanagement geen doel is op zichzelf. Het draagt bij aan het kunnen bereiken van de SPF-doelstellingen.

De risicobeheercyclus maakt inzichtelijk hoe risicomanagement onderdeel is van de bedrijfsvoering van SPF. In deze cyclus zijn de risico-governance en het risicobeleid de ankerpunten van het risicomanagementproces. Dit proces lichten we apart toe. De periodieke monitoring van de risico's en de jaarlijkse evaluatie van de risicobeheercyclus kunnen aanleiding zijn voor verbeteracties.

Om voldoende waarborg in te bouwen voor onafhankelijke toetsing van de risico's maakt SPF gebruik van een veel gehanteerde aanpak voor de aansturing van het risicomanagement. Deze aanpak onderkent drie lijnen of lagen. De eerste lijn zorgt voor voorbereiding en uitvoering van beleid. De tweede lijn monitort en bewaakt of de eerste lijn de verantwoordelijkheden ook neemt en daarbij voldoende de risico's in acht neemt. De derde lijn beoordeelt het samenspel tussen de eerste en tweede lijn.

Eerste lijn: uitvoering en beleidsvoorbereiding

De Commissie Vermogensbeheer en de Commissie Pensioenen & Communicatie vormen samen met het bestuur de eerste lijn. Deze lijn schat de risico's in van inhoudelijke voorstellen en kijkt of die risico's passen binnen de afgesproken risicohouding. Waar nodig en mogelijk definieert de eerste lijn mitigerende maatregelen en zorgt ook voor implementatie en monitoring van de effectiviteit.

Tweede lijn: risicobeheer en compliance

Taken van de tweede lijn zijn tegenwicht bieden aan de uitvoering, beoordelen van de opdrachtformulering, organiseren van risk assessments en toezicht houden op naleving van gedragsrichtlijnen en wet- en regelgeving. De tweede lijn bestaat uit de Sleutelfunctie Risicobeheer, de sleutelfunctie Actuarieel en de compliance officer. De sleutelfunctie Risicobeheer bewaakt dat voorgenomen besluitvorming door het bestuur in lijn ligt met het beleid en de risicohouding. De sleutelfunctiehouder borgt dat het bestuur een totaalbeeld heeft van de verschillende risico's waaraan SPF blootstaat. De Commissie Risk & Compliance ondersteunt de SFH Risicobeheer bij de uitvoering van zijn taken.

Derde lijn: intern toezicht

De sleutelfunctie Interne Audit vult de derde lijn in. Deze beoordeelt onder meer de opzet, het bestaan en de werking van de risicomanagementfunctie, de effectiviteit van besluitvormingsprocessen en voert audits uit op onderdelen van het primaire proces (vermogensbeheer, pensioenbeheer).

6.3 Risicomanagementproces

In het proces zijn de strategische doelstellingen van SPF het vertrekpunt, gekoppeld aan de risicohouding en risicobereidheid per risicogebied.

SPF hanteert hierbij op hoofdlijnen vier risicogebieden:

- Strategische risico's;
- Financiële risico's;
- Operationele risico's;
- Compliance risico's.

Per risicogebied stelde SPF een risicohouding/-bereidheid vast. Door het structureel identificeren en analyseren van de risico's bepaalt het fonds (minimaal) elk kwartaal of de risicobeoordeling per risicogebied voldoet aan de risicohouding/-bereidheid. De rapportage- en vergadercyclus van SPF gelden hierbij als belangrijke informatiebronnen.

Vervolgens bespreekt het fonds of aanvullende acties nodig zijn om de risicobeheersing te verbeteren of aan te passen. SPF wijst eventuele acties toe aan actiehouders. Het fonds monitort een tijdige afronding van de beoogde acties en of het risicobeeld nog steeds voldoet aan de geldende kaders.

Om de risicobeheercyclus te voltooien, is het belangrijk om minimaal driejaarlijks te evalueren of de risicogovernance en de risicobeheercyclus naar behoren functioneren en of de risico-inschattingen nog actueel zijn. SPF verwerkt verbeterpunten vervolgens in het risicoraamwerk.

Ter identificatie en beoordeling van integriteitsrisico's wordt periodiek door het bestuur, ondersteund door de Compliance Officer, een SIRA (Strategische Integriteit Risico Analyse) uitgevoerd. Binnen de SIRA zijn onder meer de frauderisico's beoordeeld. Zowel het interne als het externe frauderisico is als laag risico gekwalificeerd na beheersmaatregelen. Ten aanzien van interne en externe fraude zijn de volgende beheersmaatregelen ingeregeld:

- Het fonds beschikt over een integriteitsbeleid en hieraan gekoppeld een gedragscode waarop door de onafhankelijke Compliance Officer wordt toegezien;
- Bestuurders worden ter toetsing voorgedragen aan de toezichhouder waar een antecedentenonderzoek plaatsheeft;
- Bestuursleden hebben geen directe toegang tot de geldstromen van het fonds.

Bij de start van belangrijke projecten wordt een risico assessment uitgevoerd om te bepalen of een separate risico-inventarisatie en -monitoring toegevoegde waarde heeft. Zo ja dan wordt hier op projectniveau invulling aan gegeven.

6.4 Beoordeling kernrisico's in 2023

Als onderdeel van het risicomanagementproces beoordeelde SPF in 2023 de kernrisico's, te weten de risico's in de pensioendriehoek premie/opbouw/ambitie, het uitbestedingsrisico, het omgevingsrisico en de financiële risico's. In deze beoordeling is specifieke aandacht gegeven aan de risico's op het gebied van Environmental, Social en Governance (ESG). Het beleid van SPF is de afgelopen twee jaar aangescherpt en het was daarom belangrijk om ook de risico's opnieuw te beoordelen.

Risicogebied	Risico-bereidheid	Risico-beoordeling	Vervolgacties
Omgevingsrisico			Verlaagd risicobeeld. Toekomst DPS is geborgd door overname. Wtp ingevoerd per 1 juli 2023. Wel weer nieuwe onzekerheid na Tweede Kamerverkiezingen.
Pensioen-driehoek			Premiehoogte stabiel; premiedekkingsgraad verbeterd. Toeslagverlening over 2022 en 2023. Inzicht in gevolgen van de nieuwe regeling is nog onderwerp van het Wtp-project.
Financiële risico's			Focus ligt op marktrisico, renterisico en daaraan gerelateerd het inflatierisico. Ondanks diverse crises en onzekerheden blijven financiële markten redelijk stabiel. Beheersmaatregelen voor rente-en inflatierisico handhaven.
Uitbestedingsrisico			In 2023 is een nieuwe DVO met DPS gesloten over de dienstverlening. Addendum i.v.m. overname DPS door PDN. Aandacht nodig voor monitoring van de onderlinge afhankelijkheden en de beschikbare capaciteit gezien het aantal projecten.
IT-risico			Majeure veranderingen in IT-landschap onderhanden met het oog op Wtp. Ontvlechting van DPS uit dsm-firmenich is extra aandachtspunt.
ESG-risico's			Concreter ESG-beleid zoals richten op focus-thema's leidt tot extra aandacht voor meetbaarheid en uitlegbaarheid.

Risicobereidheid:

Laag	Risico wordt alleen geaccepteerd indien noodzaak is om het risico te nemen, de kans op het risico beperkt is en de impact beheersbaar is
Medium	Risico wordt alleen geaccepteerd indien blootstelling beperkt is, en voldoende beheersmaatregelen mogelijk zijn
Hoog	Mits voldoende onderbouwd, en voldoende beheersmaatregelen beschikbaar zijn, wordt risico genomen
Zeer hoog	Risico wordt bewust genomen omdat het voordeel van het te nemen risico groter is dan de nadelen

Gezien de mogelijke impact op de financiële positie van SPF en daardoor ook op de toeslagambitie, zijn het marktrisico en het renterisico de grootste risico's voor het fonds. SPF dekt het renterisico niet volledig af. Reden is dat uit ALM-berekeningen blijkt dat, uitgaande van de verwachte rente- en inflatieontwikkelingen, het volledig afdekken van het renterisico onvoldoende bijdraagt aan het realiseren van de doelstellingen van het fonds. Aanvullende maatregelen acht het bestuur niet nodig, gezien de afvlakking van de inflatie.

Elke maand maakt het fonds inzichtelijk hoe de dekkinggraad van SPF verandert door rentebewegingen, in combinatie met waardeveranderingen van de rendementsportefeuille. Dat biedt het bestuur mogelijkheden om eventueel maatregelen te nemen. Onderstaande tabel toont hoe de twee grootste risico's (renterisico en marktrisico) invloed kunnen hebben op de dekkinggraad van SPF. Uitgangspunt is de dekkinggraad per eind 2023 van 117,4. Dit is de dekkinggraad na verrekening van de toeslagen.

< - - Waardeverandering rendementsportefolio in % - - >

	-30%	-20%	-10%	0%	10%	20%	30%
1,5%	110,1%	118,8%	127,5%	136,1%	144,8%	153,5%	162,1%
1,0%	105,2%	113,0%	120,8%	128,6%	136,4%	144,2%	152,0%
0,5%	101,2%	108,3%	115,4%	122,5%	129,6%	136,7%	143,8%
0,0%	97,8%	104,4%	110,9%	117,4%	123,9%	130,4%	136,9%
-0,5%	95,0%	101,0%	107,0%	113,0%	119,1%	125,1%	131,1%
-1,0%	92,6%	98,2%	103,7%	109,3%	114,9%	120,5%	126,1%
-1,5%	90,5%	95,7%	100,9%	106,1%	111,3%	116,5%	121,7%

^ - - - Rentebeweging in % - - - v

6.5 Projecten en overige risicomanagementactiviteiten in 2023

Begin 2023 werd bekend dat als gevolg van een strategische heroriëntatie de eigendomsstructuur van de pensioenuitvoeringsorganisatie DPS zou wijzigen. De mogelijke impact voor SPF is in de vorm van een risico assessment in kaart gebracht. Naast een verhoging van het uitbestedingsrisico was SPF van mening dat er ook operationele risico's gelopen konden worden omdat ook de dienstverlening zelf onder druk kon komen te staan. Als één van de beheersmaatregelen is een nieuwe DVO gesloten en is de bewaking van de operationele risico's verscherpt. In het derde kwartaal is duidelijk geworden dat PDN, het andere pensioenfonds dat door DPS geserviced wordt, de aandelen wilde overnemen. Dit is per 1 december 2023 geëffectueerd. DPS gaat vanaf nu als zelfstandige organisatie verder. Het bestuur van SPF heeft een aantal aanvullende bepalingen besproken als waarborg voor de wijziging in de governance van DPS. De operationele risico's betreffen nu vooral de mogelijke impact van de verzelfstandiging op de Wtp-transitie. SPF is van mening dat met de nieuwe eigenaar een goed perspectief geboden wordt voor voortzetting van de adequate dienstverlening aan SPF.

Wet toekomst pensioenen

Een nieuw kernrisico is de invoering van de nieuwe pensioenwet, de Wtp. Het proces dat moet leiden tot een juiste en tijdige invoering is een goed voorbeeld van de integrale wijze waarop SPF naar risico's kijkt. Begin 2023 is een

risico assessment uitgevoerd. Hierin is onderscheid gemaakt naar de 3 fases van dit traject: besluitvorming over de regeling door de Sociale Partners, besluitvorming door het bestuur van SPF over de uitvoering van de nieuwe regeling en beoordeling van de evenwichtigheid, en tot slot het implementatieproces zelf om de regeling daadwerkelijk uit te voeren. Naast de meer strategische risico's (bijvoorbeeld impact op de pensioen-driehoek) spelen ook organisatorische (governance), juridische en operationele risico's een rol en hangen soms ook samen. In totaal zijn 24 deelrisico's geïdentificeerd en deze worden gemonitord binnen de projectorganisatie en gedeeld met commissies en bestuur ter beoordeling.

Project Future

DPS startte in 2021 met het onderzoeken van de Wtp en de impact hiervan op de bedrijfsvoering. De invoering van de Wtp in systemen, processen en organisatie van DPS waarbij de geautomatiseerde omgeving volledig wordt herzien, wordt projectmatig opgepakt onder de naam 'Future'. In het project wordt een functionele en technische conversie van de pensioen- en communicatiesystemen uitgevoerd. DPS legde een projectvoorstel Future voor aan SPF waarin scope, planning en resources zijn beschreven. Het bestuur keurde dit voorstel in het vierde kwartaal goed waarmee ook de implementatie van de Wtp in systemen en processen wordt aangezet.

7 KOSTEN

De uitvoeringskosten beïnvloeden het pensioenresultaat van de deelnemers. Daarom streeft SPF naar een acceptabel kostenniveau en besteedt het bestuur veel aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten. Kostenbenchmarks geven het bestuur inzicht in wat in de markt een acceptabel en realistisch kostenniveau is. Het bestuur stelt jaarlijks een budget op en volgt de kostenrealisatie via de kwartaalverslaglegging. Daarnaast volgt het fonds bij inhuur van diensten een strikt uitbestedings- en contractbeleid om kosten, kwaliteit en toegevoegde waarde bewust af te wegen. Het bestuur toetst de kwaliteit van de uitvoering via de kwartaalverslaglegging, de resultaten van deelnemerstevredenheidsonderzoeken en de evaluatie van de dienstverleningsovereenkomst.

pensioenbeheer

€ 351
per deelnemer

vermogensbeheer

0,60%
belegd vermogen

transactiekosten

0,07%
belegd vermogen

7.1 Pensioenbeheer

De kosten van pensioenbeheer bestaan uit kosten die SPF maakt voor alle werkzaamheden die het fonds verricht om de aanspraken te administreren, uitkeringen te verstrekken en de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden volledig te informeren. De kosten voor pensioenbeheer drukt SPF op aanbeveling van de Pensioenfederatie uit in een bedrag per deelnemer en in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen van het fonds. Het aantal deelnemers bestaat uit het totaal van actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Over 2023 kwamen de totale kosten per deelnemer voor SPF uit op € 351. Dit is een toename ten opzichte van 2022. In dat jaar kwamen de uitvoeringskosten uit op € 307 per deelnemer.

Pensioenbeheer	2023	2022
Pensioenadministratie	491.603	784.748
Communicatie	265.499	168.708
Bestuur en Financieel beheer	1.131.780	680.962
Kosten pensioenbeheer (Eur)	1.888.882	1.634.417
Actieven	2.916	2.971
Pensioengerechtigden	2.472	2.346
Deelnemers (aantal ultimo jaar)	5.388	5.317
Kosten per deelnemer (Eur)	351	307
Kosten (in % vh gem. Belegd vermogen)	0,07%	0,06%

SPF berekent de kosten per deelnemer door de kosten pensioenbeheer te delen door de aantallen deelnemers. De kosten pensioenbeheer staan in bovenstaande tabel. Ten aanzien van de aantallen deelnemers geldt dat deze over 2023 toenamen met 71 deelnemers. De uitvoeringskosten bedroegen 0,07% van het gemiddeld belegd vermogen. In vergelijking met 2022 namen de kosten toe met 0,01%-punt.

Als gevolg van de nieuw afgesloten DVO, die per 1 januari 2023 is ingegaan, zijn de tarieven van de pensioenadministratie verlaagd en zijn er nieuwe diensten onder de noemer Bestuur en Financieel beheer opgenomen. Het bestuur beoordeelde de pensioenbeheerkosten over 2023 als onderdeel van de reguliere budgetcyclus. Het bestuur analyseerde de onderliggende kostendrijvers waarbij met name projecten gericht op het nieuwe pensioencontract en de daarmee samenhangende voorbereidingen kostenverhogend waren. Het bestuur beoordeelde de kosten pensioenbeheer als acceptabel.

7.2 Vermogensbeheer

De vermogensbeheerkosten bestaan enerzijds uit kosten voor fiduciair beheer, financieel risicomanagement, beleidsadvies en de uitvoering van het vermogensbeheer door DPS en anderzijds uit kosten van externe commerciële vermogensbeheerders.

Vermogensbeheer	2023	2022
DPS beheerkosten	6.670.093	5.335.277
Externe beheerkosten	8.383.645	7.180.949
Bewaarloon	217.928	122.219
Totale beheerkosten	15.271.666	12.638.445
Gemiddeld belegd vermogen intern	1.748.625.000	1.906.375.000
Gemiddeld belegd vermogen extern	993.750.000	1.011.875.000
Gemiddeld belegd vermogen totaal	2.742.375.000	2.918.250.000
Vermogensbeheerkosten (in % vh gem. belegd vermogen)	0,56%	0,43%
Transactiekosten (intern)	790.522	791.782
Transactiekosten (extern)	1.136.890	1.178.559
Totaal transactiekosten	1.927.412	1.970.341
Transactiekosten (in % vh gem. belegd vermogen)	0,07%	0,07%

Voor de vergelijking van de kosten van vermogensbeheer deelt SPF de kosten door het gemiddeld belegd vermogen van het fonds. De bepaling van de vermogensbeheerkosten op basis van het gemiddeld belegd vermogen is in lijn met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. De vermogensbeheerkosten uitgedrukt in het gemiddeld belegd vermogen namen in 2023 toe ten opzichte van 2022 van 0,43% naar 0,56%. Deze stijging wordt veroorzaakt door enerzijds hogere beheerkosten en anderzijds door een daling van het gemiddeld belegd vermogen. De hogere externe beheerkosten zijn met name veroorzaakt door de stijging van de beheerkosten voor de illiquide beleggingen in infrastructuur, als gevolg van nieuwe commitments en performance gerelateerde vergoedingen. Bij één infrastructuurfonds bedroeg de performance gerelateerde fee in 2023 € 1,2 mln. Daarnaast leidde de nieuwe DVO per 1 januari 2023 tot hogere DPS-beheerkosten.

Het bestuur beoordeelde eveneens de vermogensbeheerkosten over 2023 als onderdeel van de reguliere budgetcyclus. Het bestuur beoordeelde de vermogensbeheerkosten als acceptabel.

Vermogensbeheer per beleggingscategorie	2023				2022			
	Beheerkosten x €1.000 in %		Transactiekost. x €1.000 in %		Beheerkosten x €1.000 in %		Transactiekost. x €1.000 in %	
Aandelen	1.100	0,15%	450	0,06%	1.216	0,14%	293	0,04%
Vastgoed	461	0,17%	184	0,07%	1.006	0,32%	40	0,01%
Infrastructuur	5.454	3,18%	112	0,07%	3.614	2,62%	248	0,07%
Vastrentende waarden	2.535	0,16%	919	0,06%	2.865	0,18%	912	0,04%
Commodities	-	-	-	-	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-	-	-	-	-
Kosten overlay beleggingen	455	0,07%	262	0,04%	483	0,09%	477	0,11%
Bewaarloon	218	0,01%	-	-	122	0,00%	-	-
Overige kosten	2.822	0,10%	-	-	1.970	0,07%	-	-
Kosten fiduciair beheer	1.369	0,05%	-	-	712	0,02%	-	-
Advieskosten vermogensbeheer	859	0,03%	-	-	651	0,02%	-	-
Totale beheerkosten	15.272	0,56%	1.927	0,07%	12.638	0,43%	1.970	0,07%

7.3 Transactiekosten

Transactiekosten zijn kosten die SPF maakt om aan- en verkopen tot stand te brengen en administratief af te handelen.

SPF drukt de transactiekosten volgens de aanbeveling van de Pensioenfederatie uit in procenten van het gemiddeld belegd vermogen. Dit resulteerde in een kostenniveau van 7 basispunten over 2023, dit is in lijn met het kostenniveau over 2022.

De transactiekosten zijn door het bestuur als acceptabel beoordeeld en geaccepteerd.

7.4 Totale kostenratio

In onderstaande tabel geeft SPF de totale kostenratio weer volgens de aanbeveling van de Pensioenfederatie. Deze totale kostenratio geeft inzicht in alle kosten van het beheer van een pensioenfonds (exclusief transactiekosten) als percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

Totale kostenratio	2023		2022	
	Bedrag	In % gemiddeld belegd vermogen	Bedrag	In % gemiddeld belegd vermogen
Pensioenbeheerkosten	1.888.882	0,07%	1.634.417	0,06%
Vermogensbeheerkosten (excl. transactiekosten)	15.271.667	0,56%	12.638.445	0,43%
Totale kosten	17.160.549	0,64%	14.272.862	0,49%
Transactiekosten	1.927.412	0,07%	1.970.341	0,07%

In 2023 bedraagt de totale kostenratio 0,64%, een stijging ten opzichte van 2022 met 0,15%-punt. De toelichting op de hogere pensioen- en vermogensbeheerkosten is opgenomen in paragraaf 7.2 (pensioenbeheerkosten) en 7.3 (vermogensbeheerkosten).

Ten behoeve van de Wtp-transitie is het project “Future” opgericht (zie ook paragraaf 6.5). Het project dat in 2021 startte, zal naar verwachting in 2026 worden afgerond. De (maximaal) te verwachten kosten voor dit project bedragen € 1,43 mln., waarvan € 0,3 mln. is gerealiseerd in 2023.

7.5 Vergelijking met andere fondsen

Om de uitvoeringskosten te kunnen vergelijken, voert SPF jaarlijks een benchmarkstudie uit. Die studie kent een vertraging van een jaar. Het bestuur vroeg evenals in 2022 een kostenbenchmark op bij Bell. Reden voor de keuze voor Bell is dat hun kostenbenchmark wat betreft aanpak en kosten aansluit bij de behoefte van SPF. De kostenbenchmark betreft een onafhankelijke analyse over de jaren 2020 tot en met 2022.

De gemiddelde uitvoeringskosten van SPF voor pensioenbeheer zijn over die periode met € 296 lager dan de mediaan van de vergelijkingsgroep van pensioenfondsen (€ 331). De vermogensbeheerkosten uitgedrukt in procenten van het gemiddeld belegd vermogen komen over dezelfde periode met 0,40% hoger uit dan de vergelijkingsgroep die uitkomt op 0,34%. De reden hiervoor is dat SPF een relatief hoog percentage van het vermogen belegt in illiquide beleggingen. Eind 2023 bedroeg dit ruim 9%. De transactiekosten van SPF waren met 0,07% lager dan de mediaan van de vergelijkingsgroep die uitkomt op 0,09%. Het gemiddelde van de totale kostenratio bedroeg 0,45% en kwam overeen met de vergelijkingsgroep die ook een gemiddelde score van 0,45% behaalde.

8 VOORUITBLIK

Marktverwachtingen

Het lijkt erop dat, na een periode van forse verhogingen van de officiële rentetarieven door centrale banken, het einde van de steilste rentestijgingscyclus in decennia is bereikt. Voor 2024 worden zelfs de eerste renteverlagingen verwacht, al proberen centrale banken het optimisme over snelle en forse renteverlagingen te beperken.

De grote economieën toonden in 2023 verrassende veerkracht, waarbij vooral de Amerikaanse economie sterker dan verwacht presteerde. Voor 2024 is er de nodige onzekerheid over de economische ontwikkeling. In bepaalde delen van de wereld, zoals de eurozone, herstelt de economie traag. Daarnaast nemen de geopolitieke spanningen toe, bijvoorbeeld in het Midden-Oosten. Centrale banken blijven de ontwikkeling van de inflatie nauwgezet volgen.

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) verwacht voor 2024 een wereldwijde groei van 3,1%, wat een stijging betekent van 0,2% ten opzichte van eerdere voorspellingen en gelijk is aan de groei in 2023. Ten aanzien van de groeivoorzichten voor Nederland en andere Europese landen is het IMF minder optimistisch. Het ging volgens het IMF in de laatste maanden van 2023 beduidend slechter met de Europese economie dan werd verwacht, maar de kans op een “zachte landing” zou wel zijn toegenomen. Het IMF waarschuwt voor aanhoudende risico's, zoals de eerdere genoemde geopolitieke spanningen, die de grondstoffenprijzen en de toeleveringsketens kunnen verstoren. Andere risico's zijn tegenvallers met betrekking tot de ontwikkeling van de Chinese economie, bijvoorbeeld als gevolg van aanhoudende problemen in de Chinese vastgoedmarkt. De economie van China leunde tot nu toe sterk op de vastgoedsector, maar deze heeft te kampen met een aanzienlijke daling in de vraag naar nieuwe woningen. Het is dan ook belangrijk om voorzichtig te blijven, aangezien een plotselinge omkeer in sentiment niet onrealistisch lijkt.

Geopolitieke onzekerheden

In de wereld zijn er verschillende geopolitieke onzekerheden die financiële gevolgen kunnen hebben. Dat geldt zeker voor de oorlog tussen Oekraïne en Rusland, het conflict in Gaza, de spanningen tussen Taiwan en China en de aanstaande verkiezingen in de VS. Niet alleen de humanitaire gevolgen, maar ook de potentiële economische gevolgen leiden tot zorgen bij het pensioenfonds. Eventuele escalatie van dergelijke conflicten kan op verschillende manieren negatief uitpakken voor de economie. In geval van een groot conflict kunnen allerlei beleggingen worden geraakt. Het voldoende spreiden van het belegd vermogen (diversificatie) heeft daarom verhoogd de aandacht van het fonds.

Financiële positie

De dekkingsgraad liet over de eerste maanden van 2024 een lichte stijging zien met name door de rentestijging. De dekkingsgraad kwam eind maart uit op 119,1% en de beleidsdekkingsgraad op 122,7%.

Wet toekomst pensioenen

Het bestuur verwacht dat 2024 belangrijke stappen worden gezet richting het nieuwe pensioencontract. Sociale Partners opteren ervoor om in de zomer van 2024 de nieuwe pensioenregeling voor te leggen aan SPF. Het nieuwe pensioencontract is niet langer primair gericht op een 'vaste' pensioenuitkering die meestijgt met de inflatie, een ambitie die al vele jaren niet volledig haalbaar bleek. De pensioenuitkering wordt meer variabel. Dit biedt minder

zekerheid voor deelnemers en pensioengerechtigden doordat de kans stijgt op verlaging van pensioenen door negatieve resultaten. Anderzijds leiden positieve rendementen eerder tot het verhogen van pensioenen. Het opbouwen van pensioen vindt voortaan plaats via persoonlijke pensioenvermogens.

SPF werkt parallel aan de inspanningen van Sociale Partners een Evenwichtigheidskader uit en de Risicohouding vaststellen. Bovendien wordt het definitieve besluit over Datakwaliteit voorbereid.

In het najaar zullen de fondsgremia zich buigen over het Transitieplan van Sociale Partners en voorlopige besluiten voorbereiden over invaren, communicatie en implementatie van de regeling.

Overige wet- en regelgeving

Verzamelwet Wet toekomst pensioenen

In de loop van 2024 wordt een Verzamelwet ten aanzien van de Wtp verwacht. Daarin worden een aantal technische wijzigingen doorgevoerd waarmee eerdere toezeggingen in de Eerste en Tweede Kamer worden ingevuld. Naar verwachting betreft het geen onderwerpen die grote gevolgen hebben voor de inrichting van de nieuwe regeling op basis van de Wtp of de uitvoering daarvan. Het bestuur is van mening dat het goed zou zijn als daar snel duidelijkheid over komt en spreekt de hoop uit dat het daarna even rustig blijft op wetgevingsgebied zodat alle energie kan worden gericht op een zorgvuldige transitie en inrichting en uitvoering van de regeling.

De verordening digital operational resilience for the financial sector- DORA

Met deze verordening worden minimumvereisten voor digitale weerbaarheid voor financiële instellingen geharmoniseerd en regels gesteld om de digitale risico's bij uitbestedingspartijen beter te beheersen. Pensioenfondsen moeten vanaf 2025 voldoen aan de vereisten. Pensioenfondsen hebben nu al te maken met DNB Good Practices Informatiebeveiliging die naar aanleiding van DORA zullen worden aangevuld c.q. aangepast. Dit zal in 2024 de nodige aandacht vragen.

Duurzaamheidsbeleid

Het duurzaamheidsbeleid maakt inmiddels een vast onderdeel uit van de bestuursagenda. In 2024 zal het bestuur verdere stappen zetten op het vlak van duurzaamheid en ESG. O.a. de volgende onderwerpen staan voor 2024 gepland:

- Opstellen van een raamwerk duurzaam beleggen, met als doel om het uitgangspunt van een 'goed pensioen' integraal te laten aansluiten op een 'leefbare wereld', en omgekeerd.
- Het vaststellen van het ESG-risicobeleid.
- Het onderzoeken van de mogelijkheden van impactbeleggen.
- Het vaststellen van het landenbeleid in het van kader van ESG.
- Evalueren van de gerealiseerde carbon reductie in 2023 en beoordelen of de carbon reductie doelstelling kan worden uitgebreid naar andere beleggingscategorieën.

Informatietechnologie en cyberweerbaarheid

De invoering van het Digital Operational Resilience Act (DORA) in 2025 betekent dat het bestuur in 2024 tezamen met de uitvoerder voorbereidingen gaat treffen. Dit vraagt niet alleen om verdere kennisontwikkeling binnen het bestuur maar ook effectieve monitoring van de beheersmaatregelen van en door DPS.

Communicatie

In 2024 rondt het fonds de update van de fondsstrategie af. De herziene SPF-strategie wordt de basis voor de nieuwe Communicatiestrategie. De Communicatiestrategie geeft de kaders en uitgangspunten voor het Communicatiebeleid. Hiervan afgeleid wordt het Communicatieplan Wtp als onderdeel van het Implementatieplan vormgegeven.

In 2024 bepaalt het fonds op basis van de Communicatiestrategie zijn ambitie met betrekking tot keuzebegeleiding. Op basis van deze ambitie past het fonds daarna de gekoppelde communicatiemiddelen aan.

Pensioenuitvoering

Met de verkoop eind 2023 van DPS door dsm-firmenich is een proces van verzelfstandiging van de pensioenuitvoerder gestart. Dat betekent dat een proces van ontvlechting uit de dsm-firmenich organisatie. DPS heeft in PDN een nieuwe aandeelhouder gekregen. Voor SPF is het van belang dat niet alleen de nieuwe governance adequaat wordt ingericht, maar ook dat DPS alle processen zodanig inricht dat er sprake blijft van een integere en robuuste bedrijfsvoering. SPF volgt de ontwikkelingen hieromtrent op de voet. Mocht daar aanleiding toe zijn, onderneemt het bestuur actie om de belangen van SPF te waarborgen.

Sittard, 30 mei 2024

Het bestuur,

Arnout Korteweg, onafhankelijk voorzitter

Jos van Gisbergen

Kim Haasbroek

John van Moorsel

Math Peeters

Maurice Pelsers

Angela Peters-Derksen

Rudger Schiewer

Arthur Smit

Giselle Verwoort

JAAARREKENING

9 JAARREKENING

9.1 Balans per 31 december

	2023	2022
ACTIVA (in € mln.)		
Beleggingen		
Vastgoedbeleggingen	286,0	265,0
Aandelen	771,3	785,5
Vastrentende waarden	1.652,5	1.487,9
Derivaten	27,6	16,4
Overige beleggingen	184,1	148,3
	<u>2.921,5</u>	<u>2.703,1</u>
waarvan voor risico fonds	2.878,3	2.657,6
waarvan voor risico deelnemer (PPS)	37,0	40,4
waarvan voor risico deelnemer (NPR)	6,2	5,1
Vorderingen en overlopende activa		
Overige vorderingen	6,6	4,6
	<u>6,6</u>	<u>4,6</u>
Overige activa		
Liquide middelen	26,6	37,3
	<u>26,6</u>	<u>37,3</u>
	<u><u>2.954,7</u></u>	<u><u>2.745,0</u></u>
PASSIVA (in € mln.)		
Pensioenfondsreserve	431,9	447,4
Technische Voorziening		
TV voor risico fonds	2.436,3	2.189,1
TV voor risico deelnemer	43,1	45,6
TV voor risico deelnemer (toedelingskring var. uitkering)	0,1	0,0
	<u>2.479,5</u>	<u>2.234,7</u>
Overige schulden en overlopende passiva		
Derivaten	19,0	50,3
Schulden aan kredietinstellingen	19,4	9,3
Overige schulden	4,9	3,3
	<u>43,3</u>	<u>62,9</u>
	<u><u>2.954,7</u></u>	<u><u>2.745,0</u></u>

9.2 Staat van baten en lasten

	2023	2022
BATEN (in € mln.)		
Bijdragen		
Werkgever	56,5	53,2
Werknemer	0,7	1,1
	<u>57,2</u>	<u>54,3</u>
Beleggingsresultaten		
Direct	41,9	-28,6
Indirect	210,8	-621,8
Kosten vermogensbeheer	-8,2	-6,8
Transactie gerelateerde kosten	-0,2	-0,1
	<u>244,3</u>	<u>-657,3</u>
Overige baten	-	-
	<u>301,5</u>	<u>-603,0</u>
LASTEN (in € mln.)		
Uitkeringen	-72,2	-60,7
Mutatie pensioenverplichtingen	-244,9	619,7
Saldo waardeoverdrachten		
Inkoop	3,2	2,2
Afkoop	-1,1	-1,7
	<u>2,1</u>	<u>0,5</u>
Uitvoeringskosten	-2,0	-1,6
Overige lasten	0,0	0,0
	<u>-317,0</u>	<u>557,9</u>
TOTAAL RESULTAAT	<u>-15,5</u>	<u>-45,1</u>

9.3 Kasstroomoverzicht

	(in € mln.)	
	2023	2022
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen bijdragen	57,3	54,0
Ontvangen waardeoverdrachten	3,2	2,2
Betaalde uitkeringen	-71,9	-60,6
Betaalde waardeoverdrachten	-1,3	-1,7
Betaalde kosten pensioenbeheer	-1,5	-1,7
	-14,2	-7,8
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en lossingen	412,0	716,3
Directe beleggingsopbrengsten	39,3	-30,4
Aankopen en verstrekkingen	-465,9	-582,9
Betaalde kosten vermogensbeheer	-8,4	-6,9
Indirecte beleggingsopbrengsten	14,6	-65,7
	-8,4	30,4
NETTO KASSTROOM	<u>-22,6</u>	<u>22,6</u>
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN / SCHULDEN AAN KREDIETINSTELLINGEN	<u>-22,6</u>	<u>22,6</u>

9.4 Grondslagen voor de waardering

Algemeen

De jaarrekening is voor Stichting Pensioenfonds SABIC, gevestigd in gemeente Sittard. Het KvK-nummer van de Stichting is 14076811. De jaarrekening is, op basis van going concern principe, opgesteld conform Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 400 en 610). RJ 400 geeft invulling aan de wettelijke vereisten van beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee de rechtspersoon wordt geconfronteerd. SPF zet de belangrijkste risico's, geïmplementeerde beheersmaatregelen en mogelijke impact uiteen in hoofdstuk 6 van het bestuursverslag. In dit hoofdstuk zijn ook de wijzigingen in het afgelopen jaar opgenomen in het systeem van risicomanagement. Tot slot wordt via de toelichting op de actuariële analyse inzicht gegeven wat de impact van de belangrijkste risico's waren in het afgelopen jaar.

Beleggingen in participaties in infrastructuur en beleggingen in beleggingsinstellingen waarbij geen onderscheid naar categorie te maken is, presenteert SPF als overige beleggingen.

De spaarsaldi van de Prepensioenspaarregeling (PPS) en de Nettopensioenregeling (NPR) zijn voor risico van de deelnemers. In het beleggingsbeleid van de PPS is echter geen verschil in beleid tussen belegd vermogen voor risico van SPF en voor de deelnemers. De beleggingsmix voor de NPR is een lifecycle die gebaseerd is op de matching- en rendementsportefeuille van SPF. Per saldo komt het erop neer dat 1,5% van het belegd vermogen voor risico van de deelnemers is.

Schattingswijzigingen en veronderstellingen

Bij het opstellen van de jaarrekening is het gebruik van schattingen en veronderstellingen noodzakelijk.

Voor financiële activa en financiële verplichtingen die gewaardeerd worden tegen reële waarde, dient de rechtspersoon aan te geven of de boekwaarden zijn afgeleid van genoteerde marktprijzen, onafhankelijke taxaties, netto-contante-waarde berekeningen of dat een andere geschikte methode is gehanteerd. De waarde van de beleggingen is voor een groot deel gebaseerd op marktinformatie. Voor niet-beursgenoteerde beleggingen waarvan geen marktinformatie beschikbaar is, worden schattingen en veronderstellingen toegepast om de waarde te bepalen. Het gaat hierbij met name om beleggingsmandaten in infrastructuur.

Daarnaast gebruikt SPF schattingen en veronderstellingen bij de bepaling van de vermogensbeheerkosten die niet direct aan SPF gefactureerd worden. Deze veronderstellingen zijn volledig gebaseerd op de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

In 2023 hebben geen schattingswijzigingen plaatsgevonden.

Salderingen

Een financieel actief en passief saldeert SPF en is als nettobedrag in de balans opgenomen. Dit gebeurt alleen als de wettelijke of contractuele bevoegdheid bestaat om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat deze posten op deze wijze af te wikkelen.

Waarderingsgrondslagen per categorie

Buitenlandse valuta

Waarden van activa en passiva genoteerd in buitenlandse valuta rekt SPF om naar euro's tegen de ultimo koersen van het verslagjaar. Transacties in vreemde valuta worden in de administratie tegen dagkoersen opgenomen. Koersverschillen worden geboekt bij de indirecte beleggingsopbrengsten.

Beleggingen algemeen

Transacties administreert SPF op basis van transactie datum. De actuele marktwaarde van beursgenoteerde beleggingen in de administratie van SPF is gebaseerd op cijfers afkomstig van Thompson Financial.

Beleggingen in vastgoed

Beleggingen in beursgenoteerd onroerend goed waardeert SPF tegen de ultimo verslagjaar bekende marktwaarde. Beleggingen in niet-beursgenoteerde onroerend goed participatiemaatschappijen worden gewaardeerd tegen de laatst bekende intrinsieke waarde, voor zover deze de marktwaarde van de onderliggende beleggingen reflecteert (opgave van de externe manager).

Beleggingen in aandelen

Beleggingen in aandelen worden gewaardeerd op de ultimo verslagjaar bekende marktwaarde. Aandelen die niet op de beurs zijn genoteerd, worden gewaardeerd tegen de geschatte marktwaarde (opgave van de externe vermogensbeheerder).

Beleggingen in vastrentende waarden

Beleggingen in vastrentende waarden worden gewaardeerd op ultimo verslagjaar bekende marktwaarde inclusief opgelopen rente. De waardering van de overige vastrentende waarden wordt via een theoretische prijs berekend op basis van de op dat moment geldende rentecurve. Hierbij worden actuele creditspreads als risico-opslag gebruikt.

Beleggingen in derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktprijzen. Onderhandse derivaten, waarvan geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktprijzen. De overige beleggingen waarvan geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van (nog niet) extern gevalideerde jaarverslagen en opgaven van de externe manager.

Vorderingen

Vorderingen worden tegen de nominale waarde opgenomen. Vorderingen betreffende beleggingen zijn onder Beleggingen meegenomen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Pensioenfondsreserve

De pensioenfondsreserve bestaat uit het verschil tussen de activa en de verplichtingen en schulden. SPF maakt geen onderscheid naar bestemmingsreserves, wettelijke reserves en overige reserves. De reserve bestaat daarom uit een algemene reserve.

Technische Voorziening (pensioenverplichtingen)

Onder pensioenverplichtingen worden verstaan de verplichtingen wegens pensioenaanspraken van deelnemers en gewezen deelnemers, en van nagelaten betrekkingen. Deze verplichtingen berekent SPF als de contante waarde van de door de verzekerden tot de balansdatum verkregen pensioenaanspraken.

Het fonds heeft in 2022 een grondslagenonderzoek uitgevoerd. Als gevolg van dit onderzoek heeft het bestuur op 9 december 2022 besloten tot de volgende wijzigingen in de waarderinggrondslagen:

- Toepassing van de nieuwe AG Prognosetafel 2022;
- Toepassing van de SPF ervaringssterfte 2022;
- Handhaving van het leeftijdsverschil tussen mannen en vrouwen op 2 jaar, maar verhoging van de additionele opslag op de netto TV van 0,65% naar 0,85%;
- Verlaging van de opslag voor dekking van toekomstige uitvoeringskosten op de netto voorziening (inclusief andere opslagen) van 2,75% naar 2,25%;
- Verhoging van de risicopremie voor premievrije pensioendoorbouw bij arbeidsongeschiktheid van 3,0% van de koopsom voor de jaaropbouw naar 6,5%;
- Verhoging van de risicopremie voor arbeidsongeschiktheidspensioen bij arbeidsongeschiktheid van 1,5% van het verzekerde arbeidsongeschiktheidspensioen naar 2,5%.

De overige grondslagen blijven ongewijzigd.

De aangepaste waarderinggrondslagen worden per ultimo 2023 meegenomen in de technische voorziening. De waarderinggrondslagen die gebruikt zijn bij het vaststellen van de technische voorziening zijn volgend samengevat:

Interest:	Conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente per 31 december 2023 zoals gepubliceerd door DNB (2023: 2,3%; 2022: 2,6%).
Interest-toevoeging:	De 1-jaarsrente conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente primo 2023 zoals gepubliceerd door DNB (3,264%).
Sterfte:	Volgens de AG-Prognosetafel 2022 met fonds specifieke ervaringssterfte. Voor de netto pensioenregeling worden aanvullend deze correctiefactoren voor ervaringssterfte vermenigvuldigd met een factor van 0,94.
Burgerlijke staat:	Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt uitgegaan van de SPF Partnerfrequentie 2022. Na pensioeningang wordt de voorziening vastgesteld op basis van de werkelijke burgerlijke staat (bepaalde partnersysteem).

Leeftijdsverschil:	Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op twee jaar gesteld (man ouder dan vrouw) met aanvullend een opslag op de netto TV ter hoogte van 0,85%.
Leeftijden:	Bij leeftijdsbepaling wordt ervan uitgegaan dat iedereen halverwege het jaar geboren is.
Uitkeringen:	De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld. In de technische voorziening risico fonds moet rekening gehouden worden met het feit dat het pensioen in de maand van overlijden nog volledig wordt uitgekeerd. Hierdoor wordt er gemiddeld een halve maand meer pensioen uitgekeerd dan waarvoor in het administratiesysteem een voorziening wordt bepaald. De technische voorziening voor risico fonds wordt o.a. hiervoor gecorrigeerd middels een opslag van 0,25%.
Kosten:	De dekking voor toekomstige excassokosten bedraagt 2,25% van de verplichtingen.
Arbeidsongeschiktheid:	Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt mede rekening gehouden met het premievrije deel van de toekomstige pensioenopbouw. Bij de bepaling van de voorziening voor arbeidsongeschiktheid wordt de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum op nihil gesteld.

Schulden

Schulden worden opgenomen tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling

Bijdragen

Bijdragen worden toegerekend aan het jaar waarin de daarmee samenhangende pensioenaanspraken worden opgebouwd.

Beleggingsresultaten

Onderscheiden worden directe en indirecte beleggingsresultaten.

- Directe beleggingsresultaten bestaan uit dividenden, coupon betalingen, interestontvangsten en vergoedingen voor bruikleen. Deze opbrengsten worden aan het boekjaar toegerekend waar ze betrekking op hebben.
- Indirecte beleggingsresultaten omvatten gerealiseerde en niet gerealiseerde waardeverschillen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutaresultaten worden hierin meegenomen.

Uitkeringen

De uitkeringen bestaan uit de bedragen die aan de uitkeringsgerechtigden in het boekjaar zijn betaald.

Uitvoeringskosten

Uitvoeringskosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Uitvoeringskosten die direct gerelateerd zijn aan vermogensbeheer worden conform RJ 610 in mindering gebracht op de beleggingsresultaten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld op basis van de directe methode.

9.5 Toelichting op de balans

9.5.1 Beleggingen

Vastgoedbeleggingen

SPF heeft posities in vastgoed. Vastgoed bevat beleggingen in onroerend goed aandelen die op de beurs zijn genoteerd (indirect onroerend goed) en daarmee een sterke gevoeligheid kennen met de beursbewegingen. Vastgoed bevat ook beleggingsfondsen die direct in onroerend goed beleggen waarvan de koersvorming minder bepaald wordt door beurs sentiment, maar meer door de onderliggende waarde van de vastgoedobjecten (onder meer kantoren, winkels en woningen) die in het beleggingsfonds worden aangehouden. SPF belegt niet in direct onroerend goed. De volgende tabel geeft een overzicht van de beleggingen per vastgoed categorie, regio en valuta.

(in € mln.)

	<u>2023</u>		<u>2022</u>	
<u>Categorie</u>				
Indirect beursgenoteerd	213,3	75%	191,7	72%
Indirect niet beursgenoteerd	72,7	25%	73,3	28%
Totaal	286,0	100%	265,0	100%
<u>Regio</u>				
Europa	180,9	63%	157,4	59%
Noord Amerika	66,8	23%	63,5	24%
Azië	29,4	10%	34,9	13%
Australië/ Nieuw Zeeland	8,9	3%	9,2	3%
Totaal	286,0	100%	265,0	100%
<u>Valuta</u>				
EUR	125,7	44%	114,3	43%
USD	65,6	23%	62,0	24%
GBP	36,2	13%	26,9	11%
JPY	16,7	6%	18,8	7%
HKD	6,6	2%	8,9	3%
AUD	8,9	3%	9,2	3%
CHF	7,5	3%	6,6	2%
SEK	11,0	4%	9,0	3%
SGD	5,4	2%	6,4	2%
CAD	1,7	1%	2,2	1%
NOK	0,7	0%	0,7	0%
NZD	0,0	0%	0,0	0%
ZAR	0,0	0%	0,0	0%
Totaal	286,0	100%	265,0	100%

Aandelen

Om de rendementsambitie waar te maken belegt SPF in zakelijke waarden waaronder aandelen. Hierbij wordt een lange termijnvisie gevolgd waarbij belegd wordt in aandelen met een solide karakter. Dit laatste betekent dat de aandelenposities van SPF in neergaande markten minder sterk geraakt worden. Terwijl in opgaande markten de resultaten gemiddeld genomen achterblijven bij de marktgraadmeters.

	(in € mln)			
	<u>2023</u>		<u>2022</u>	
<u>Categorie</u>				
Beursgenoteerde aandelen	528,8	69%	551,0	70%
Beleggingsfondsen	242,5	31%	234,5	30%
Totaal	771,3	100%	785,5	100%
<u>Regio</u>				
Europa	306,7	40%	324,7	42%
Noord Amerika	226,6	29%	230,8	29%
Azië / Pacific	121,5	16%	121,4	15%
Emerging Markets	116,5	15%	108,6	14%
Totaal	771,3	100%	785,5	100%
<u>Valuta</u>				
USD	353,4	46%	347,9	44%
EUR	294,3	38%	302,7	39%
GBP	46,4	6%	58,3	7%
CHF	48,8	6%	49,1	6%
SEK	14,7	2%	13,7	2%
DKK	13,7	2%	13,8	2%
NOK	0,0	0%	0,0	0%
Totaal	771,3	100%	785,5	100%
<u>Sector</u>				
Consumentengoederen	92,3	12%	112,4	14%
Gezondheidszorg	103,7	13%	110,4	14%
Consumentendiensten	74,7	10%	74,1	9%
Financiële instellingen	126,4	16%	119,4	15%
Informatietechnologie	119,0	15%	106,0	13%
Industrie	91,1	12%	91,4	12%
Grondstoffen	48,9	6%	52,0	7%
Utilities	30,0	4%	31,5	4%
Telecommunicatie	38,3	5%	37,0	5%
Energie	38,8	5%	36,2	5%
Overige	8,1	1%	15,1	2%
Totaal	771,3	100%	785,5	100%

Vastrentende waarden

SPF houdt materiële posities aan in vastrentende waarden als stabiele basis voor de uitvoering van het beleggingsbeleid. De beleggingen in vastrentende waarden omvatten beleggingen in reguliere staats- en bedrijfsobligaties, obligaties die gekoppeld zijn aan de inflatie, hypotheke, deposito's en beleggingen in beleggingsfondsen waarvan het grootste deel in obligaties belegd is. In de volgende tabellen worden de beleggingen in vastrentende waarden uitgesplitst naar categorie, regio, looptijd, valuta en credit rating.

	(in € mln.)			
	<u>2023</u>		<u>2022</u>	
<u>Categorie</u>				
Staatsobligaties	579,6	35%	475,7	31%
Inflation-linked obligaties	164,8	10%	159,7	11%
Credits	259,5	16%	231,8	16%
Credits High Yield	217,9	13%	206,7	14%
Beleggingsfondsen (EMD)	139,0	8%	131,2	9%
Hypotheke	291,7	18%	282,8	19%
Deposito	0,0	0%	0,0	0%
Totaal	1.652,5	100%	1.487,9	100%
<u>Regio</u>				
Europa	1.342,0	81%	1.196,7	80%
Noord & Midden Amerika	159,0	10%	148,9	10%
Emerging markets	139,0	8%	131,2	9%
Pacific RIM / Global	12,5	1%	11,1	1%
Totaal	1.652,5	100%	1.487,9	100%
<u>Looptijd</u>				
< 1 jaar	10,7	1%	12,4	1%
1-3 jaar	92,7	6%	84,3	6%
4-5 jaar	100,0	6%	99,0	7%
6-10 jaar	263,1	16%	174,8	12%
11-20 jaar	339,9	21%	366,1	25%
> 20 jaar	305,2	18%	229,7	15%
Funds	540,9	33%	521,6	35%
Totaal	1.652,5	100%	1.487,9	100%
<u>Valuta</u>				
EUR	1.392,5	84%	1.235,6	83%
DKK	0,0	0%	0,0	0%
SEK	10,1	1%	13,4	1%
USD	249,9	15%	238,9	16%
Totaal	1.652,5	100%	1.487,9	100%

Credit rating

Aaa	394,8	24%	347,5	23%
Aa	651,5	39%	580,1	39%
A	99,5	6%	83,5	6%
Baa	296,7	18%	281,1	19%
Ba	57,0	3%	44,0	3%
≤B	153,0	9%	151,7	10%
Totaal	1.652,5	100%	1.487,9	100%

Derivaten

Derivaten zijn afgeleide producten die SPF gebruikt om specifieke risico's af te dekken of om op een snelle wijze tactische exposure op bepaalde markten te verkleinen of te vergroten. Ten aanzien van derivaten zijn strikte restricties afgeleid die voortdurend door SPF worden bewaakt. In de volgende tabellen worden de verschillende derivaten uitgesplitst naar type contract en valutasoort.

(in € mln.)

<u>Categorie</u>	<u>2023</u>			<u>2022</u>		
	Activa	Passiva	Totaal	Activa	Passiva	Totaal
Swaps	17,4	-16,0	1,4	8,1	-47,7	-39,6
FX forwards	10,3	-3,1	7,2	8,3	-2,6	5,7
Totaal	27,7	-19,1	8,6	16,4	-50,3	-33,9

Valuta

USD	8,8	7,4
EUR	1,4	-39,6
GBP	1,3	0,3
CHF	-1,0	0,4
JPY	-2,0	-2,5
Totaal	8,6	-33,9

Omdat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen, loopt SPF renterisico. Gelet op de risicohouding van SPF, dekt SPF het renterisico strategisch af via een dynamische rentestafel gerelateerd aan de actuele rentestand. Op basis van de huidige rente hanteert SPF ultimo 2023 een ex ante strategische afdekking van het nominale renterisico van 62%. De renteaafdekking vindt deels plaats met derivaten (swaps).

De swapportefeuille had ultimo 2023 een bruto nominale exposure van € 647 mln, waarvan een bruto nominale exposure van € 262 mln. centraal geclearde swaps. De marktwaarde van de swaps bedroeg € 1.4 mln. per ultimo 2023. Om het tegenpartijrisico van derivatenposities te beperken, wisselt SPF onderpand uit met de tegenpartijen. Hiertoe wordt op dagbasis de marktwaarde van de swapposities bewaakt en wordt op basis van de marktwaarde-ontwikkeling onderpand gestort of gevraagd. De waarde van dat onderpand bedroeg ultimo 2023 € 3 mln.

Op beleggingen buiten de Eurozone loopt SPF valutarisico. Het valutarisico dekt SPF strategisch voor 70% af met valutatermijncontracten (FX-forwards). Deze FX-forwards worden op kwartaalbasis afgewikkeld. De marktwaarde wordt, zowel actief als passief (per contract), op de balans verantwoord onder derivaten.

Met futures kan de exposure naar verschillende aandelenmarkten vergroot of verkleind worden. Ultimo 2023 had SPF geen futures posities op onderliggende individuele titels zoals aandelen of obligaties en kende SPF evenmin een positie in futures op indices.

Overige beleggingen

De overige beleggingen bestaan evenals vorig jaar volledig uit beleggingen in infrastructuur.

	(in € mln.)	
Categorie	2023	2022
Mixfondsen	0,0	0,0
Infrastructuur	184,1	148,3
Renewable Energy	0,0	0,0
Microfinance	0,0	0,0
Totaal	184,1	148,3
Valutaverdeling		
EUR	183,3	144,1
USD	0,0	0,0
GBP	0,8	4,2
Totaal	184,1	148,3

Aanvullende toelichting

- SPF belegt niet in aandelen of obligaties van SABIC, de geassocieerde onderneming.
- Met de custodian CACEIS - Kasbank is overeengekomen dat aandelen en obligaties kunnen worden uitgeleend aan derden. Hierbij wordt het juridisch eigendom overgedragen, maar blijven de stukken economisch eigendom van SPF. Voor het uitlenen wordt een vergoeding ontvangen. Hieraan gekoppeld wordt onderpand gestort in de vorm van stukken (aandelen of vastrentende waarden van hoge kredietwaardigheid) ter afdekking van de uitgeleende stukken. Op dag basis worden de leenposities en het onderpand gemonitord. Aandelen worden niet uitgeleend ten tijde van aandeelhoudersvergaderingen waarop SABIC een stem kan uitbrengen overeenkomstig zijn beleid. De omvang van securities lending bij SPF is € 214,5 mln. ultimo 2023 met onderpand van € 210 mln. De opbrengsten van securities lending bedroegen over 2023 € 0,61 mln. (2022: € 0,64 mln).
- Vorderingen en schulden over beleggingen zijn conform RJ 610 toegewezen aan de betreffende beleggingscategorie.
- Alle beleggingen zijn het saldo van de beleggingen voor zowel de reguliere pensioenregeling als de PPS- en NPR-regelingen. Per saldo is 1,5% van alle beleggingen ten behoeve van de PPS- en NPR -regeling.

Mutatieoverzicht

In volgend overzicht zijn de mutaties in de verschillende beleggingscategorieën te zien, exclusief de liquide middelen mutaties.

Mutatieoverzicht (in € mln.)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overig	Totaal
Waarde 31-12-2022	265,0	785,5	1.487,9	-33,9	148,4	2.652,9
Aankopen	21,5	147,8	227,6	-	59,2	456,1
Verkopen	-14,9	-237,3	-123,0	-	-0,8	-376,0
Aflossing	-	-	-12,1	-	-	-12,1
Overige Mutaties	-	-	-	-	-1,2	-1,2
Waardeontwikkeling	14,4	75,3	72,0	42,5	-21,4	182,8
Waarde 31-12-2023	286,0	771,3	1.652,5	8,6	184,2	2.902,6

Aansluiting balans en interne portefeuilles

Het volgend overzicht toont de aansluiting tussen de indeling van de beleggingsportefeuilles (linkerzijde) volgens het beleggingsbeleid van SPF en de indeling zoals deze in de jaarrekening wordt gehanteerd (bovenzijde). De grootste verschillen zitten in de toekenning van de beleggingen uit de Alternatieve Beleggingen portefeuille aan de beleggingscategorieën zoals deze door RJ 610 zijn vastgesteld. Daarnaast worden in de interne indeling van de beleggingsportefeuilles liquide middelen volgens GIPS© toegewezen aan de portefeuilles waarvoor deze worden aangewend.

Transponatietabel	Indeling jaarrekening							(in € mln.)		
	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten activa	Overige beleggingen	Liquide middelen / Ov Vord*	Schuld aan Kredietinst. / Ov Schuld	Derivaten passiva	Totaal	Totaal 2022
Matchingsportefeuille			1.295,6	17,4	0,0			-16,0	1.297,0	1.110,3
Government bonds			579,6						579,6	475,7
Swaps				17,4				-16,0	1,4	-39,7
Inflation linked bonds			164,8						164,8	159,7
Credits			259,5						259,5	231,8
Mortgages			291,7						291,7	282,8
Rendementsportefeuille	286,0	771,3	356,9	10,2	184,1			-3,0	1.605,5	1.542,5
Currency overlay				10,2				-3,0	7,2	5,8
Aandelen		771,3							771,3	785,5
Obligaties			356,9						356,9	337,9
Onroerend Goed bg	213,3								213,3	191,7
Onroerend Goed nbg	72,7								72,7	73,3
Infrastructure					184,1				184,1	148,3
Private Equity					0,0				0,0	0,0
Liquiditeiten			0,0			26,6	-19,4		7,2	28,0
Totaal	286,0	771,3	1.652,5	27,6	184,1	26,6	-19,4	-19,0	2.909,7	2.680,8

* Vorderingen op de balans bestaan deels uit niet beleggingen gerelateerde vorderingen. Daarmee kunnen beperkte verschillen ontstaan met de transponatietabel.

In de volgende tabel is de indeling per beleggingscategorie weergegeven volgens RJ290. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Level 1: waardering op basis van beursnotering;
- Level 2: waardering op basis van direct waarneembare marktdata anders dan level 1 (afgeleide prijzen);
- Level 3: waardering op basis van netto contante waarde berekening;
- Level 4: waardering niet op basis van waarneembare beursnotering, maar op basis van extern gevalideerde modellen, overeengekomen uitgangspunten en jaarverslagen.

Levelindeling (in € mln.)	level 1	level 2	level 3	level 4	Totaal	Totaal 2022
Vastgoed	213,3			72,7	286,0	265,0
Aandelen	768,8			2,5	771,3	785,5
Vastrentendewaarden	1.534,0			118,5	1.652,5	1.487,9
Derivatenactiva			27,6		27,6	16,4
Overige beleggingen	0,0			184,1	184,1	148,3
Liquide middelen / Ov Vord	26,6				26,6	37,3
Schuld aan Kredietinst. / Ov Schld	-19,4				-19,4	-9,3
Derivatenpassiva			-19,0		-19,0	-50,3
Totaal	2.523,4	-	8,6	377,7	2.909,7	2.680,8

De beleggingen in Level 4 bestaan voor € 184,1 mln. uit participaties in alternatieve beleggingen, voor € 72,7 mln. uit niet beursgenoteerd vastgoed, voor € 2,5 mln. uit aandelen en voor € 118,5 mln. uit vastrentende waarden. De waardering ten behoeve van dit jaarverslag van de beleggingen die door externe managers worden beheerd, geschiedt gedeeltelijk op basis van nog niet extern gevalideerde opgaven van de externe managers.

Ultimo 2022 is eenzelfde werkwijze toegepast waarbij de in de jaarrekening 2022 opgenomen cijfers per saldo 0,26% afweken van de definitieve gevalideerde cijfers van de externe managers.

9.5.2 Toelichting vorderingen en overlopende activa

	(in € mln.)	
	2023	2022
Vorderingen		
Individuele waardeoverdrachten	0,1	0,0
Overige debiteuren	6,5	4,6
Totaal	6,6	4,6

De post overige debiteuren bestaat uit nog te ontvangen dividend en terug te vorderen dividendbelasting.

9.5.3 Toelichting overige activa

De overige activa bestaan uit saldi van diverse bankrekeningen in verschillende valuta, omgerekend tegen de slotkoers van eind 2023.

Liquide Middelen (in € mln.)	2023	2022
ING Bank EURO	0,7	17,8
Caceis (KasBank) EURO	20,1	5,6
Caceis (KasBank) non-EURO (diverse valuta)	5,7	13,9
Collateral Societe General	-	-
Collateral Insight	-	-
Collateral Morgan Stanley	-	-
Totaal	26,6	37,3

De pensioenfondsreserve bestaat uit het verschil tussen de verplichtingen en bezittingen van het pensioenfonds. SPF onderscheidt in zijn jaarrekening geen bestemmingsreserves. In 2023 is het negatief resultaat van € 15,5 mln. aan de pensioenfondsreserve onttrokken. Hierdoor resulteert een pensioenfondsreserve van € 431,9 mln.

<u>Vermogen en Voorzieningen.</u> <u>Eigen Vermogen en verloop Dekkingsgraad</u>	2023				2022	
	<u>Vermogen</u>	<u>Voorziening</u>	<u>EV</u>	<u>Dg</u>	<u>EV</u>	<u>Dg</u>
	€ mln.	€ mln.	€ mln.	%	€ mln.	%
Stand primo	2.682,1	2.234,7	447,4	120,0	492,5	117,3
Bijdragen						
- Ontvangen bijdragen	57,1					
- Pensioenopbouw		49,8				
Resultaat op bijdrage			7,3	-0,1	-17,4	-1,0
Uitkeringen						
- Betaalde pensioenuitkeringen	-72,2					
- Ontrekking voor pensioenuitkeringen		-72,4				
Resultaat op uitkeringen			0,2	0,7	-0,1	0,4
Toeslagverlening		116,9				
Toeslagen			-116,9	-6,0	-251,7	-11,8
Beleggingen						
- Beleggingsopbrengsten	244,3					
- Rentetoevoeging pensioenverplichtingen		72,5				
- Wijziging rente pensioenverplichtingen		76,2				
Resultaat op Beleggingen			95,6	3,1	228,4	29,3
Langlevens en overige resultaten						
- Resultaat op kanssystemen		-0,1				
- Resultaat wijziging overlevingsgrondslagen		2,1				
- Kosten	-1,9	-2,1				
- Overige resultaten	2,1	2,0				
Langlevens en overige resultaten			-1,7	-0,3	-4,3	-14,2
Stand ultimo	2.911,5	2.479,6	431,9	117,4	447,4	120,0

Het minimaal vereist eigen vermogen is vastgesteld op 4,2% van de technische voorziening voor risico fonds en risico deelnemer. Het minimaal vereist eigen vermogen ultimo 2023 bedraagt € 103,0 mln. Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat hoort bij de evenwichtssituatie van het pensioenfonds en is vastgesteld op 21,5% van de technische voorziening voor risico fonds en risico deelnemer. In die situatie is het vereist eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder vermogen beschikt dan de hoogte van de technische voorziening. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt uitgegaan van de door DNB ontwikkelde gestandaardiseerde methode. Ultimo 2023 bedraagt het vereist eigen vermogen € 532,1 mln.

	(in € mln.)	
Vaststelling vereist eigen vermogen	2023	2022
S1 Renterisico	98,5	100,3
S2 Zakelijke waarden risico	374,8	337,9
S3 Valutarisico	100,5	90,5
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	144,7	132,0
S6 Verzekeringstechnisch risico	66,7	60,4
Effect correlatie	-253,1	-233,7
Totaal	532,1	487,4

Het volgend overzicht geeft de reservepositie van SPF weer ultimo 2023. Dit is een momentopname op basis van de dekkinggraad van 117,4% zonder 12-maands middeling ultimo 2023. De negatieve reservepositie is het verschil tussen de vereiste dekkinggraad van 121,2% en de dekkinggraad van 117,4%.

Toereikendheidstoets	in € mln	% van TV
Aanwezig toetsvermogen	2.911,5	117,4%
Af: TV	2.479,6	100,0%
Af: minimaal vereist eigen vermogen	103,0	4,2%
Dekkingspositie (overschot)	328,9	13,2%
Af: vereist eigen vermogen*	429,1	17,3%
Reservepositie (tekort)	-100,2	-4,1%

* excl. minimaal vereist eigen vermogen

De beleidsdekkinggraad is het gemiddelde van de laatste 12 ultimo maanddekkinggraden. De beleidsdekkinggraad bedroeg ultimo 2023 123,5%. Dit betekent dat SPF zich niet in een reservetekort bevindt en als gevolg hiervan ook in 2024 geen herstelplan hoeft in te dienen bij DNB.

9.5.5 Toelichting technische voorziening

In bijgaande tabel zijn de voorzieningen uitgesplitst naar de verschillende regelingen. De technische voorziening wordt berekend als de contante waarde van de door de (gewezen) deelnemers opgebouwde pensioenaanspraken en van de door pensioengerechtigden opgebouwde pensioenrechten.

Categorie	Aantal verzekerden		TV (in € mln.)	
	2023	2022	2023	2022
Totaal risico fonds	8.699	8.740	2.436,3	2.189,1
<i>Niet ingegaan</i>	6.227	6.394	1.458,2	1.323,6
Actieven - mannen	2.305	2.363	813,2	748,3
Actieven - vrouwen	493	491	94,4	82,9
Arbeidsongeschikten - mannen	97	97	57,5	48,9
Arbeidsongeschikten - vrouwen	21	20	8,5	7,4
Premievrijen (slapers) - mannen	2.411	2.479	408,3	366,1
Premievrijen (slapers) - vrouwen	900	944	76,3	70,0
<i>Ingegaan</i>	2.472	2.346	978,1	865,5
Ouderdompensioenen - mannen	1.704	1.627	788,5	704,7
Ouderdompensioenen - vrouwen	170	155	33,7	26,8
Vroegpensioenen - mannen	7	5	4,8	2,2
Vroegpensioenen - vrouwen	1	1	0,3	0,3
Partnerpensioenen - mannen	29	24	6,0	4,5
Partnerpensioenen - vrouwen	518	492	143,4	125,7
Wezenpensioenen	43	42	1,4	1,3
Totaal risico deelnemer	1.217	1.279	43,3	45,6
<i>Prepensioenspaarregeling (PPS)</i>	867	934	37,0	40,4
Mannen	707	768	34,1	37,5
Vrouwen	160	166	2,9	2,9
<i>Nettopensioenpegeling (NPR)</i>	337	339	6,2	5,1
Mannen	281	286	5,7	4,7
Vrouwen	56	53	0,5	0,4
<i>Toedelingskring Variabele Uitkering (TVU)</i>	13	6	0,1	0,1
Mannen	13	6	0,1	0,1
Vrouwen	-	-	-	-
Totaal verzekerden/ TV	9.916	10.019	2.479,6	2.234,7

Bij de berekening van de pensioenverplichtingen is uitgegaan van de op balansdatum geldende pensioenreglementen. De totale voorziening bedraagt ultimo 2023 € 2.479,6 mln. De voorziening voor risico van SPF bedraagt € 2.436,3 mln.

In de voorziening voor risico van de deelnemers van in totaal € 43,3 mln. is een voorziening voor de prepensioenregeling van € 37,0 mln., een voorziening van € 6,2 mln. voor de nettopensioenregeling en een voorziening van € 0,1 mln. voor het uitkeringscollectief van de variabele uitkering inbegrepen. In de tabel is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de samenstelling van het verzekerdenbestand en de opbouw van de voorzieningen. Voor de aansluiting van de deelnemersaantallen met de aanlevering van gegevens naar DNB is uitgegaan van de DNB-definitie van deelnemers.

9.5.6 Toelichting overige schulden en overlopende passiva

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
<u>Kortlopende schulden</u>		
Schulden uhv pensioenuitkeringen	2,0	1,6
Exploitatiekosten	1,0	0,6
Waardeoverdrachten	-	-
Derivaten passief	19,0	50,3
Schulden aan kredietinstellingen	19,4	9,3
Overige schulden	1,9	1,1
Totaal	43,3	62,9

Onder de schulden uit hoofde van de pensioenuitkeringen is een schuld van € 1,7 mln. aan de Belastingdienst opgenomen. Dit betreft de loonbelasting over de pensioenuitkeringen van december 2023. Dit bedrag betaalde SPF in januari 2024. In de overige schulden zijn met name overlopende posten opgenomen die betrekking hebben op beleggingstransacties. De afwikkeling van deze posten loopt over het boekjaar heen.

9.5.7 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Onderstaande tabel geeft de toezeggingen (commitments) weer aan vermogensbeheerders om te participeren in hun beleggingsfondsen betreffende vermelde categorieën.

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
<u>Commitments (Uncalled)</u>		
Hypotheek	0,0	2,5
Infrastructuur & renewable energy	20,9	39,4
Vastgoed	31,3	51,6
Total	52,2	93,5

Daarnaast zijn er meerjarige contracten met de custodian (CACEIS - Kasbank) en diverse vermogensbeheerders afgesloten. Deze contracten zijn jaarlijks opzegbaar.

Ook heeft het fonds uit hoofde van de voortzetting van de dienstverlening van DPS op het vlak van fiduciair beheer, vermogensbeheer en pensioenbeheer de bestaande DVO met DPS vernieuwd per 1 januari 2023. De overeenkomst heeft een looptijd van vijf jaar. In de overeenkomst zijn afspraken vastgelegd ten aanzien van de vergoedingen. De vergoedingen zijn afhankelijk van de ontwikkeling van het belegd vermogen, aantallen deelnemers en inflatiecijfers. Op basis van deze ontwikkelingen wordt een jaarlijkse vergoeding van € 5,7 mln. verwacht.

De invoering van de Wtp in systemen, processen en organisatie van DPS waarbij de geautomatiseerde omgeving volledig zal worden herzien, wordt projectmatig opgepakt onder de naam 'Future' (zie ook paragraaf 6.5). Het project dat in 2021 is gestart zal naar verwachting in 2026 worden afgerond bij de implementatie van de Wtp. De verwachte (maximale) kosten voor dit project bedragen € 1,43 mln. waarvan in 2023 € 0,3 mln. is gerealiseerd.

9.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

9.6.1 Bijdragen

In volgende tabel staat de opbouw van de feitelijke bijdrageninkomsten van SPF in 2023.

<u>Bijdragen</u>	(in € mln.)	
	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Bijdragen werkgevers	50,0	47,2
Bijdragen werknemers	6,5	6,0
Inleg NPR	0,7	1,1
Totaal bijdragen	57,2	54,3

De door de werkgever te betalen bijdrage bedraagt 25,5% van het pensioengevend salaris. Dat is in 2023 is gemaximeerd op € 128.810. De feitelijke bijdrage (€ 57,2 mln.) dient ter financiering van de opbouw van pensioenverplichtingen en kan verdeeld worden in € 50,0 mln. van de werkgever, € 6,5 mln. van de werknemers en € 0,7 mln. voor inleg NPR.

De ontvangen bijdragen (€ 57,2 mln.) toetst SPF aan de hand van de gedempte kostendekkende premie, waarbij het een verwacht rendement hanteert. De gedempte kostendekkende premie bedroeg over het verslagjaar 2023 € 54,4 mln. dat lager is dan de ontvangen totale bijdrage waarmee de bijdrage over 2023 kostendekkend is. De ongedempte premie is de bijdrage berekend tegen de huidige marktrente. In de volgende tabellen zijn de gedempte en ongedempte kostendekkende premies uitgesplitst.

<u>Ongedempte kostendekkende premie</u>	(in € mln.)	
	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Premie pensioenopbouw actieven	43,1	64,5
Opslag voor toekomstige excassokosten	1,0	1,7
Risicopremies	5,3	5,0
Opslag vereist eigen vermogen	10,6	14,5
Opslag voor uitvoeringskosten	0,5	0,5
Totaal	60,5	86,2

<u>Gedempte kostendekkende premie</u>	(in € mln.)	
	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Premie pensioenopbouw actieven	26,4	25,6
Opslag voor toekomstige excassokosten	0,6	0,7
Risicopremies	3,6	2,5
Opslag vereist eigen vermogen	6,2	5,7
Opslag voor uitvoeringskosten	0,5	0,5
Koopsom t.b.v. voorwaardelijke onderdelen	17,1	13,8
Totaal	54,4	48,8

9.6.2 Beleggingsresultaten

De beleggingsopbrengsten bestaan uit directe en indirecte beleggingsopbrengsten. Op deze opbrengsten brengt SPF de transactiekosten en de kosten van vermogensbeheer in mindering. Directe beleggingsopbrengsten bestaan uit dividenden, coupons, resultaten op derivaten en enkele overige directe ontvangsten gerelateerd aan het vermogensbeheer waaronder securities lending.

	(in € mln.)	
	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Directe beleggingsopbrengsten		
Dividenden	47,8	52,6
Coupons	23,3	19,9
Derivaten (swaps)	-30,5	-101,4
Overige	1,2	0,4
Totaal	41,8	-28,5

	(in € mln.)	
	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Indirecte beleggingsopbrengsten		
Gerealiseerde waardemutaties	14,6	-65,7
Ongerealiseerde waardemutaties	196,2	-556,1
Totaal	210,8	-621,8

	(in € mln.)	
	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Gerealiseerde waardemutaties		
Vastgoed	3,2	-8,8
Aandelen	0,8	-1,3
Vastrentende waarden	1,0	-12,3
Derivaten	0,0	0,0
Overige (koersverschillen)	9,6	-43,3
Totaal	14,6	-65,7

	(in € mln.)	
	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Ongerealiseerde waardemutaties		
Vastgoed	68,8	-152,4
Aandelen	22,0	-79,9
Vastrentende waarden	62,9	-307,9
Derivaten	41,0	-27,4
Overige (koersverschillen)	1,5	11,5
Totaal	196,2	-556,1

9.6.3 Uitkeringen

De uitkeringen aan de deelnemers worden in volgende tabel nader gespecificeerd.

<u>Uitkeringen</u>	(in € mln.)	
	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Ouderdomspensioen	56,1	47,1
Partnerpensioen	10,1	8,4
Wezenpensioen	0,2	0,2
Arbeidsongeschiktheidspensioen	0,7	0,6
Prepensioenregeling	5,1	4,4
Overige	0,0	0,0
Totaal	72,2	60,7

9.6.4 Mutatie technische voorziening

Volgende tabel geeft de ontwikkeling van de technische voorziening weer. De voorziening is gebaseerd op de door de DNB gepubliceerde marktrente.

<u>Ontwikkeling pensioenverplichtingen</u>	(in € mln.)			
	<u>Risico fonds</u>		<u>Risico deelnemer</u>	
	<u>2023</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Technische voorziening ultimo vorig boekjaar	2.189,1	2.805,2	45,6	49,2
Benodigd voor pensioenopbouw	42,5	63,5	0,6	1,0
Benodigd voor risicodekkingen	5,3	5,0	-	-
Toevoeging i.v.m. kosten	1,0	1,7	-	-
Benodigde intresttoevoeging technische voorzieningen	70,6	-13,8	1,9	1,9
Overgenomen pensioenverplichtingen	3,3	2,3	-	-
Uitkeringen	-72,3	-60,7	-	-
Vrijgevallen voor kosten uit de technische voorzieningen	-1,6	-1,7	-	-
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1,2	-1,7	-	-
Toeslagverlening				
Deelnemers	69,2	79,0	-	-
Gewezen deelnemers	16,8	59,1	-	-
Pensioengerechtigden	30,8	113,7	0,0	-
Wijziging a.g.v. verandering rentetermijnstructuur	76,2	-873,7	-	-
Wijziging van actuariële grondslagen en/of methoden	-	11,1	-	-
Overige incidentele mutaties	2,1	0,5	-	-
Kanssystemen				
Sterfte	-3,0	-4,4	-0,1	-0,1
Arbeidsongeschiktheid	1,8	-1,1	-	-
Mutaties	5,7	5,1	-4,7	-6,4
Overige technische grondslagen	-	-	-	-
Technische voorziening ultimo boekjaar	2.436,3	2.189,1	43,3	45,6

Jaarlijks stelt het bestuur het behaalde fondsrendement vast dat wordt gehanteerd voor de verhoging van de PPS-saldi. In overeenstemming met het reglement wordt op de spaarkapitalen binnen de PPS-regeling tot het moment van omzetting het rendement toegekend, echter met een vertraging. Einde jaar bestaat er op deze wijze steeds 1,5 jaar achterstand ten opzichte van het gerealiseerde rendement.

9.6.5 Saldo waardeoverdrachten

Het saldo van waardeoverdrachten bestaat uit betaalde waarde-afkopen en ontvangen bedragen voor waarde-inkopen. De in- en afkoop van waardeoverdrachten geschiedt aan de hand van wettelijk vastgestelde regels. Bij de mutatie van de technische voorziening worden actuariële grondslagen meegenomen. Hierdoor kunnen verschillen in de presentatie van de cijfers ontstaan.

9.6.6 Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten betreffen kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling door DPS en rechtstreeks bij SPF in rekening gebrachte kosten. Uitvoeringskosten ten aanzien van vermogensbeheer zijn bij de beleggingsopbrengsten in mindering gebracht. De uitvoeringskosten zijn uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 7 van het bestuursverslag.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet vermeldt SPF, dat het pensioenfonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen of boetes zijn opgelegd.

9.6.7 Bestemming saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten over 2023 ad € 15,5 mln. negatief onttrok SPF aan de pensioenfondsreserve.

9.6.8 Beloning bestuurders

De bestuursleden voorgedragen door de werkgever en de bestuursleden benoemd op voordracht van de ondernemingsraden ontvangen geen bezoldigingen van het pensioenfonds voor de uitvoering van hun functie als bestuurslid. Eén van de paritaire bestuursleden is niet meer in dienst bij een aangesloten onderneming. De werkgever van dit bestuurslid ontving in 2023 een vergoeding van € 50.748.

De bestuursleden gekozen uit en door de pensioengerechtigden ontvingen in 2023 in totaal een vergoeding van € 27.100 (€ 35.000 in 2022).

De twee bestuursprofessionals en externe onafhankelijke voorzitter ontvangen een marktconforme vergoeding. De kosten bedroegen in totaal € 190.265 in 2023 (€ 165.625 in 2022). De kosten voor de externe beleggings- en riskmanagement adviseur bedroegen € 37.480 in 2023 (€36.300 in 2022).

De totale bezoldiging van de gepensioneerde leden van het VO bedroeg in 2023 € 6.195 (€ 6.000 in 2022) en € 47.490 voor de leden van de RvT (€ 46.000 in 2022).

9.6.9 Honoraria accountant

Volgens artikel 382a Titel 9 Boek 2 BW is SPF verplicht informatie over de omvang en samenstelling van de vergoeding van de accountantsorganisatie in het jaarverslag op te nemen. De externe accountant van SPF is Ernst & Young Accountants LLP. De honoraria van de externe accountant voor onderzoek naar de jaarrekening bedroegen in 2023 € 76.955 (inclusief BTW). In 2022 bedroeg dit € 57.717 (inclusief BTW).

9.7 Toelichting op de actuariële analyse

	(in € mln.)	
	2023	2022
Benodigde interest	-72,5	11,9
Wijziging rentetermijnstructuur	-76,2	873,8
Beleggingsopbrengsten	244,3	-657,3
Bijdragen	7,3	-17,4
Waarde-overdrachten	0,0	0,0
Kosten	0,2	0,5
Uitkeringen	0,2	-0,1
Kanssystemen	0,1	6,8
Toeslagverlening	-116,9	-251,7
Wijziging actuariële grondslagen	0,0	-11,1
Andere oorzaken	-2,0	-0,5
TOTAAL RESULTAAT	-15,5	-45,1

Op basis van de actuariële analyse beoordeelt SPF wat de impact was van verschillende door het bestuur benoemde risico's in hoofdstuk 6 over het afgelopen jaar.

In euro's gemeten is er over 2023 sprake van een negatief resultaat. Dit was ondanks de positieve beleggingsopbrengsten met name het gevolg van de gedaalde rente en de toeslagverlening eind 2023 waardoor de verplichtingen stegen. De dekkingsgraad (waarbij het vermogen gedeeld wordt door de verplichtingen) daalde in 2023.

9.8 Toelichting op het kasstroomoverzicht

De kasstroom uit pensioenactiviteiten bestaat voornamelijk uit ontvangen bijdragen en betaalde uitkeringen en was over 2023 € 14,2 mln. negatief. De kasstroom uit beleggingsactiviteiten was over 2023 € 8,4 mln. negatief. Per saldo namen de liquide middelen af met € 22,6 mln.

9.9 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen noemenswaardige gebeurtenissen na balansdatum die impact hebben op de financiële situatie van het fonds.

9.10 Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds SABIC nam het besluit ter ondertekening en voorlopige vaststelling van de jaarrekening 2023 in de vergadering van 30 mei 2024. De formele ondertekening door het dagelijks bestuur en daarmee vaststelling vond plaats op 5 juni 2024.

Arnout Korteweg, onafhankelijk voorzitter

Jos van Gisbergen

Kim Haasbroek

John van Moorsel

Math Peeters

Maurice Pelsers

Angela Peters-Derksen

Rudger Schiewer

Arthur Smit

Giselle Verwoort

9.11 Goedkeuring van de jaarrekening door de raad van toezicht

De raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds SABIC gaf goedkeuring aan het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening 2023.

Kees Scheepens, voorzitter

Stephan Linnenbank

Willeke Ong

OVERIGE GEGEVENS

10 OVERIGE GEGEVENS

10.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds SABIC

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2023 van Stichting Pensioenfonds SABIC te Sittard gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds SABIC per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2023;
- de staat van baten en lasten over 2023;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds SABIC (hierna ook wel het pensioenfonds) zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Pensioenfonds SABIC voert als ondernemingspensioenfonds de pensioenregeling uit voor SABIC Limburg B.V., SABIC Europe B.V., SABIC Capital B.V., SABIC Innovative Plastics B.V., SABIC Global Technologies B.V., SHPP B.V. en SHPP Sales B.V.. Vermogensbeheer en pensioenbeheer zijn uitbesteed aan een gespecialiseerde dienstverlener. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij hebben de materialiteit bepaald en de risico's geïdentificeerd en ingeschat dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€29,1 miljoen (2022: € 26,5 miljoen)
Toegepaste benchmark	1% van het pensioenvermogen per 31 december 2023, zijnde het totaal van technische voorzieningen, het stichtingskapitaal en reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Gelet op het reserveoverschot op basis van de beleidsdekkingsgraad hebben wij de materialiteit gesteld op 1,0% van het pensioenvermogen. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven €1,4 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Oprachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een ondernemingspensioenfonds. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT audit. Daarnaast hebben wij eigen deskundigen ingeschakeld voor de controle van de waardering van de derivaten.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Onze controleaanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en diens omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van toezicht het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar hoofdstuk 6.3 Risicomanagementproces van het jaarverslag, waarin het bestuur zijn (fraude)risicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij houden rekening met het risico dat het bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken, aangezien dit risico in alle organisaties aanwezig is. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in paragraaf 9.5.5 'Toelichting technische voorziening' in de jaarrekening, waaronder de subjectieve elementen in de waardering van de technische voorzieningen. Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt 'Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen'.

Wij hebben geen frauderisico geïdentificeerd ten aanzien van de opbrengstenverantwoording.

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, sleutelfunctionarissen (waaronder sleutelfunctiehouders, de compliance officer, medewerkers van de uitvoeringsorganisatie(s)) en de raad van toezicht.

Uit onze evaluatie van het risico op mogelijke doorbreking van interne beheersmaatregelen of andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controleaanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 *Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen*, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het kennis nemen van de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA), het lezen van notulen, het kennisnemen van rapporten van de interne accountant en compliance afdeling en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennisgenomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controleaanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Zoals toegelicht in paragraaf 9.4 ‘Grondslagen voor de waardering’ van de jaarrekening, is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling. Bij het opmaken van de jaarrekening heeft het bestuur een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor de voorzienbare toekomst.

Wij hebben de specifieke beoordeling met het bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten en in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de vereisten rondom solvabiliteit en liquiditeit. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen relevante wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Ontwikkeling en toelichting van de (beleids)dekkingsgraad

Risico

De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft.

De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in paragraaf 4.3 ‘Gedaalde dekkingsgraad’ van de jaarrekening.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt.

Onze controleaanpak

Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2023 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben

	<p>de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuariel rapport van de certificerend actuaaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.</p> <p>Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maands-dekkingsgraden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. • Daarnaast heeft de certificerend actuaaris een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaaris. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de (beleids)dekkingsgraad geëvalueerd.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2023 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.</p>

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risiko	<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De gerealiseerde en ongerealiseerde waardeontwikkeling van beleggingen dienen in de staat van baten en lasten te worden verwerkt als indirecte beleggingsopbrengsten. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen.</p> <p>De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij (onafhankelijke) taxaties en netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit de posities in derivaten. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, met name vastgoedfondsen en infrastructuur, kennen eveneens inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum.</p> <p>Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in paragraaf 9.4 'Grondslagen voor de waardering' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting 9.5.1 'Beleggingen'. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2023 voor € 8,6</p>
--------	--

	<p>miljoen (2022: € -33,9 miljoen) (gesaldeerd) is belegd in derivaten en € 375,0 miljoen (2022: € 334,3 miljoen) is belegd in beleggingen zonder genoteerde marktprijzen via externe fondsmanagers. Dit betreft circa 13% van de totale beleggingen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.</p>
Onze controleaanpak	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen, uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2023.</p> <ul style="list-style-type: none"> Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen hebben wij de waardering gecontroleerd op basis van de gecontroleerde jaarrekeningen van de betreffende fondsen met daarin opgenomen de gecontroleerde waarde per aandeel of participatie per 31 december 2023. Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds. Voor zover wij geen zekerheid kunnen verkrijgen uit een jaarrekening per 31 december 2023, omdat deze niet tijdig beschikbaar is of omdat het boekjaar van de betreffende fondsen niet gelijk is aan het boekjaar van het pensioenfonds, hebben wij aanvullende werkzaamheden uitgevoerd. Deze werkzaamheden bestonden uit het onderzoeken van eerdere jaarrekeningen (back-testing) en het vaststellen van de aansluiting met de meeste recente (niet gecontroleerde) rapportages van de fondsmanagers. Als onderdeel van de genoemde werkzaamheden hebben wij de impact van nieuwe informatie tot de datum van onze controleverklaring gemonitord en vastgesteld dat significante ontwikkelingen op adequate wijze zijn verwerkt. Voor de waardering van de derivaten hebben wij een controle uitgevoerd op het gehanteerde waarderingsmodel en op de gehanteerde input waaronder de uit de markt afgeleide gegevens zoals valuta(termijn)koersen, rentevolatiliteit en rentecurves. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij eigen waarderingspecialisten betrokken.
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2023, de indirecte beleggingsopbrengsten en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.</p>

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico	<p>De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap (AG) In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Wij hebben aan de subjectieve elementen ervaringssterfte en kostenopslag van de bepaling van de technische voorziening een frauderisico gekoppeld en de waardering en de toelichting daarop als kernpunt van onze controle aangemerkt.</p>
--------	---

	<p>Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in paragraaf 9.4 ‘Grondslagen voor de waardering’ en een nadere toelichting opgenomen in toelichting 9.5.5 ‘Toelichting technische voorziening’.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.</p>
Onze controleaanpak	<p>Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerende actuaire van het pensioenfonds. De certificerende actuaire onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerende actuaire heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerende actuaire onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2023. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.</p> <p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2023:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerende actuaire. • Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerende actuaire gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. • Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen mede met behulp van data analyse, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2023 of de toelichting van de technische voorzieningen.</p>

Uitvoering van vermogensbeheer en pensioenbeheer processen bij de uitvoeringsorganisatie

Risico	<p>Het pensioenfonds heeft de pensioenuitvoering en het vermogensbeheer uitbesteed aan een derde partij. Het bestuur blijft conform wetgeving eindverantwoordelijk voor de gehele dienstverleningsketen. De financiële informatie die ontvangen wordt van deze partijen is</p>
--------	--

	<p>opgenomen in de jaarrekening van het pensioenfonds. Het pensioenfonds heeft dit toegelicht in paragraaf 7.2 ‘Vermogensbeheer’ van de jaarrekening.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de uitbestede processen niet goed worden beheerst en dat de ontvangen financiële informatie van de uitbestedingspartijen niet betrouwbaar is.</p>
Onze controleaanpak	Voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening, hebben wij de juiste werking van interne beheersmaatregelen bij de uitvoeringsorganisatie geëvalueerd op basis van de ontvangen ISAE 3402 of soortgelijke rapportages. Verder hebben wij gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd zoals cijferanalyses en deelwaarnemingen gericht op de uitkomsten van de relevante financiële informatiestromen.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen aanwijzingen die duiden op materiële tekortkomingen in de beheersing van uitbestede processen of in de betrouwbaarheid van financiële informatie ontvangen van de uitbestedingspartijen die relevant zijn voor de totstandkoming van de jaarrekening.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief

is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 5 juni 2024

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.B. Spiessens RA

OVERIGE INFORMATIE

11 OVERIGE INFORMATIE

11.1 Verslag van de raad van toezicht

1. Oordeel

Op grond van onze werkzaamheden komt de raad tot de conclusie dat het bestuur in control is en dat het fonds goed wordt bestuurd.

De raad heeft waardering voor de inzet en toewijding waarmee het bestuur in het afgelopen jaar de gevolgen van de verkoop van DPS voor SPF op een zeer professionele wijze heeft gemanaged. Daarnaast zijn de voorbereidingen voor de transitie naar de Wtp doorgegaan. Ook zijn er weer belangrijke stappen gezet op het terrein van verantwoord maatschappelijk beleggen. De raad constateert wederom dat de besluitvorming zorgvuldig plaatsvindt en de diverse belangen hierbij evenwichtig worden afgewogen.

De raad vraagt in dit kader voor 2024 aandacht voor het volgende:

1. De raad adviseert het bestuur in het kader van de Wtp een gedetailleerd projectplan op te stellen, waarbij rekening wordt gehouden met de toetsingskaders van de raad en het VO, met mijlpalen en het kritieke tijdpad, zodat voor alle fondsorganen helder is wanneer adviezen moeten worden gegeven c.q. besluiten moeten worden genomen.
Tevens vraagt de raad om voldoende ondersteuning i.h.k.v. de Wtp.
2. De raad adviseert bij de besluitvorming in de komende periode gebruik te maken van het voorlopige evenwichtigheidskader omdat alle besluiten in aanloop naar de transitie Wtp-besluiten zijn.
3. Bezie in hoeverre het huidige beleggingsbeleid aanpassing behoeft in het kader van de nieuwe Wtp-regeling.
4. Van belang is wel om de meerkosten die DPS in het kader van de Wtp met name voor IT en Visma in rekening wil brengen goed te blijven monitoren om verrassingen achteraf te voorkomen.
5. Gelet op de aanstaande wijzigingen in de governance van DPS lijkt het zinvol om goed te blijven bezien in hoeverre deze wijzigingen invloed hebben op de bestaande strategie van DPS en de mogelijke gevolgen hiervan voor SPF.
6. Onderzoek als bestuur welke competenties en kennisgebieden nodig zijn en gebruik daarbij het servicedocument van de Pensioenfederatie.
7. Missie, Visie en Core Beliefs hebben impact op de communicatiestrategie, het evenwichtigheidskader en de beoordeling van toekomstscenario's. De raad spoort het bestuur dan ook aan om deze herijking begin 2024 af te ronden.
8. De raad geeft het bestuur als aanbeveling mee een SWOT-analyse uit te voeren in het kader van de herijking van Missie, Visie en Core Beliefs.

Toezichtvisie en werkwijze

2.1 Toezichtvisie van de raad

De raad werkt vanuit de visie dat goed besturen het centrale thema is van het toezicht. De nadruk ligt daarbij op een goed werkende structuur en de gehanteerde principes die aan het beleid ten grondslag liggen en minder op

de inhoud, de regels en het controleren. Essentieel voor goed pensioenfondsbestuur is het effectief functioneren van de driehoek bestuur, intern toezicht en verantwoording. De Pensioenwet en de nieuwe, op 21 november 2023 in de Staatscourant gepubliceerde Code Pensioenfondsen, die per 1 januari 2024 van kracht is geworden, vormen de nadere invulling van wat goed pensioenfondsbestuur is. Naast de Code pensioenfondsen, het wettelijk kader, de statutaire bepalingen en het reglement van de raad betreft de raad ook de toezichtscade van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector (VITP) in haar werkzaamheden.

Bij de toetsing kijkt de raad ook uitdrukkelijk naar de geest van de wet. Goed pensioenfondsbestuur is niet statisch gedefinieerd. De werkzaamheden van de raad worden gestuurd door de visie die de raad heeft op toezicht.

De raad ziet het als zijn taak bij te dragen aan de kwaliteit en effectiviteit van de besturing van het pensioenfonds. De raad wil dan ook te allen tijde als gesprekspartner van het bestuur functioneren en wordt door het bestuur in deze rol ook gezien.

2.2 De nieuwe Code pensioenfondsen 2024

Maatschappelijke ontwikkelingen beïnvloeden de normen voor goed pensioenfondsbestuur. De code pensioenfondsen vraagt eens in de zoveel tijd om aanpassing en actualisering. De actualisering in de nieuwe code heeft met name betrekking op de volgende drie onderwerpen: centraal stellen van de belanghebbenden, duurzaamheid en diversiteit en inclusie. In de code pensioenfondsen 2024 zijn diverse normen geordend in een vijftal thema's:

1. Goed zorgen voor het pensioen van belanghebbenden.
2. Goed besturen.
3. Effectief intern toezichthouden en controle uitoefenen.
4. Verantwoording en inspraak organiseren.
5. Effectief functioneren van fondsorganen.

Net als in de vorige code is in de Code pensioenfondsen 2024 het principe pas toe of leg uit van toepassing. Pensioenfondsen worden geacht deze code na te leven (of uit te leggen waarom zij dat niet doen) als zij de normen uit deze code uiterlijk op 31 december 2024 hebben geïmplementeerd. In dit rapport van bevindingen over 2023 hanteert de raad (nog) de voor 2023 gestelde thema's en normen die benoemd zijn in het toezichtplan van de raad voor 2023.

Nu in de Code pensioenfondsen veel nadrukkelijker dan voorheen ook de normen voor het intern toezicht zijn benoemd, heeft de Vereniging van intern Toezichthouders in de pensioensector recent besloten om de eigen VITP-code per 1 januari 2024 in te trekken. Er is nu dan ook sprake van één code voor de pensioensector.

Het bestuur heeft de aanbevelingen en best practices van de Code Pensioenfondsen ingevoerd in de bedrijfsvoering. De raad heeft kennisgenomen van de analyse van het bestuur op de naleving van de Code en onderschrijft deze analyse.

2.3 Werkwijze van de raad

In 2023 heeft de raad 23 keer vergaderd; tijdens 15 van de genoemde vergaderingen is ook overleg gevoerd met (leden van) het bestuur. De raad heeft 2 keer met het VO overlegd. Er is verder overleg gevoerd met de externe accountant, de certificerende actuaaris, de compliance officer, de sleutelfunctiehouder (SFH) Risicobeheer, de SFH Interne Audit.

Naast het overleg met het bestuur en het telefonische overleg tussen de voorzitters van de raad, het bestuur en het verantwoordingsorgaan wordt met het bestuur ook schriftelijke informatie uitgewisseld. De raad neemt kennis van de werkzaamheden van het bestuur via notulen, maandverslagen en via de aanwezigheid als toehoorder bij verschillende bestuurs- en commissievergaderingen. De raad heeft zich een goed oordeel kunnen vormen over het functioneren van het bestuur. De raad heeft toegang tot alle gevraagde en voor de uitoefening van zijn taak benodigde informatie.

Leden van de raad zorgen ervoor dat hun kennis en vaardigheden steeds up to date zijn. In het kader hiervan zijn in het verslagjaar verschillende seminars en opleidingsdagen bezocht.

De zelfevaluatie van de raad over het verslagjaar heeft plaatsgevonden in februari 2024. De rapportage van de zelfevaluatie wordt gedeeld met het bestuur en het VO.

3. Bevindingen en aanbevelingen

Onze bevindingen en aanbevelingen zijn onderverdeeld naar:

1. Opmvolging van onze aanbevelingen over 2022 (paragraaf 3.1)
2. Bevindingen en aanbevelingen naar de 7 reguliere toezichtthema's uit ons toezichtplan 2023 (paragraaf 3.2)
3. Bevindingen en aanbevelingen uit de 2 specifieke toezichtthema's uit ons toezichtplan 2023, te weten: implementatie van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) en de mogelijke verkoop van DPS door dsm-firmenich en de gevolgen hiervan voor SPF (paragraaf 3.3).

3.1 Opmvolging van onze aanbevelingen over 2022

Norm

Het intern toezicht beoordeelt de opvolging die het bestuur geeft aan eerdere aanbevelingen van het intern toezicht.

Bevindingen

De raad heeft kennisgenomen van de rapportage van het bestuur waarin de opvolging zichtbaar is gemaakt van de aanbevelingen van de raad over 2022. De raad is van oordeel dat het bestuur adequaat opvolging heeft gegeven aan de desbetreffende aanbevelingen.

Onderwerp	Opvolging bestuur	Gevraagde acties bestuur / conclusie raad
<p>Realiseer in 2023 een nieuwe Dienstverleningsovereenkomst met DPS en blijf borgen dat het fonds voldoende flexibiliteit houdt om haar eigen strategie te kunnen blijven voeren.</p>	<p>Het bestuur onderschrijft het belang van de nieuwe Dienstverleningsovereenkomst (DVO). Medio februari 2023 heeft SPF een nieuwe DVO met DSM Pension Services afgesloten. Deze is van kracht tot 2 jaar na de transitie naar het nieuwe pensioencontract onder de Wtp. Onderdeel van de overeenkomst is een gedetailleerde dienstencatalogus met afspraken over de integraliteit en kwaliteit van dienstverlening door DPS. Mochten de beide laatste onvoldoende geborgd zijn, dan biedt dat SPF de mogelijkheid om te kiezen voor alternatieve invullingen.</p>	<p>Het fonds heeft een nieuwe DVO onderhandeld en deze bij de verkoop aan PDN verder aangescherpt. De raad heeft geconstateerd dat de nieuwe DVO het fonds sterkt in de mogelijkheid om haar eigen strategie te blijven voeren</p>
<p>In het kader van de transitie naar de Wtp is het van belang om de motivering voor de toeslagverlening per 1 januari 2023 goed vast te leggen alsmede de relatie hiervan met de evenwichtige belangenafweging in de nog te nemen besluiten in het kader van de Wtp. In het wettelijk verplichte Transitieplan moet worden opgenomen op welke wijze besluiten tijdens de transitiefase van invloed zijn geweest op de besluitvorming bij de transitie. Deze effecten moeten ook kwantitatief inzichtelijk worden gemaakt. De raad adviseert bij de besluitvorming in de komende periode in het kader van de Wtp</p>	<p>De overgang naar een pensioencontract onder de Wtp is een omvangrijke en ingrijpende operatie. Deze raakt de belangen van alle bij SPF betrokkenen, maar de wijze waarop dat plaatsvindt is op voorhand moeilijk te duiden. Het op voorhand ontwikkelen van een evenwichtigheidskader kan het bestuur zeker van dienst zijn bij het afwegen van alle belangen. Het bestuur is voornemens om in de loop van 2023 zo'n kader te ontwikkelen.</p> <p>Het bestuur heeft veel aandacht besteed aan de vastlegging van de besluitvorming en communicatie rondom de toeslagverlening. Bij de besluitvorming rond</p>	<p>De raad adviseert bij de besluitvorming in de komende periode gebruik te maken van het voorlopige evenwichtigheidskader omdat alle besluiten in aanloop naar de transitie Wtp- besluiten zijn.</p>

Onderwerp	Opvolging bestuur	Gevraagde acties bestuur / conclusie raad
<p>gebruik te maken van een evenwichtigheidskader.</p>	<p>toeslagverlening per 1/1/2024 is dit wederom grondig gebeurd waarbij ook de effecten op invaren zijn meegewogen ten aanzien van de verschillende segmenten.</p> <p>Het bestuur heeft uitgebreid stilgestaan bij het ontwikkelen van een evenwichtigheidskader</p> <p>Het voorlopige evenwichtigheidskader is in december 2023 vastgesteld in het bestuur en moet nog worden besproken met Sociale Partners, het VO (en raad) en derhalve nog niet gebruikt.</p>	
<p>De overgang naar de nieuwe pensioenregeling vraagt om versteviging van kennis en competenties.</p>	<p>De pensioencontracten onder de Wtp hebben een andere opzet dan die onder de Pensioenwet. Het is de vraag in hoeverre er een beroep wordt gedaan op andere kennis, competenties en vaardigheden. De aanbeveling om dat verder te onderzoeken steunt het bestuur.</p>	<p>Opvolging en opleiding van bestuursleden is belangrijk en dit belang is in het nieuwe servicedocument Besturen van een pensioenfonds van de Pensioenfederatie ook uitgewerkt. Bij opvolging en opleiding van bestuursleden vraagt de raad aandacht voor key-person risk op diverse onderdelen (IT, beleggen). Onderzoek als bestuur welke competenties en kennisgebieden nodig zijn en stel een geschiktheidsplan op, zoals ook in het servicedocument van de Pensioenfederatie is opgenomen.</p>
<p>Maak een begroting voor de extra kosten gemoeid met de invoering van de Wtp. Stel vast welk onderdeel van deze kosten opgenomen zijn in de in 2023 vast te stellen dienstverleningsovereenkomst met de pensioenuitvoeringsorganisatie(s). Monitor</p>	<p>De vergoedingen voor door DPS te leveren diensten zijn vastgelegd in de nieuw afgesloten DVO. In het eerste halfjaar van 2023 zal DPS inzichtelijk maken welke concrete projecten doorlopen moeten worden om invulling te kunnen geven aan het nieuwe</p>	<p>Eind 2023 is de begroting voor de kosten voor de invoering van de Wtp door het bestuur vastgesteld.</p>

Onderwerp	Opvolging bestuur	Gevraagde acties bestuur / conclusie raad
deze kosten en evalueer periodiek.	pensioencontract en wat dat voor financiële consequenties heeft.	
Gebruik de vast te stellen risicohouding samen met de doelstellingen en uitgangspunten bij de beoordeling van de in 2023 geplande opdrachtaanvaarding van de pensioenregeling.	De verwachting is dat SPF medio 2023 de risicohouding kan vaststellen op basis van het uitgevoerde Risicopreferentieonderzoek. Sociale Partners bepalen in het kader van het arbeidsvoorwaardenoverleg de doelstellingen en uitgangspunten en vervolgens de contouren van het nieuwe pensioencontract. Het bestuur zal bij de opdrachtaanvaarding zeker kritisch toetsen aan de hand van de risicohouding.	Niet van toepassing omdat de Sociale Partners de pensioenregeling in 2023 nog niet hebben aangeboden
De raad adviseert het bestuur om door te gaan op de ingeslagen weg t.a.v. datakwaliteit en de implementatie van de Wtp.	De overstap naar het nieuwe pensioencontract is een éénmalige exercitie. Onder het nieuwe contract zijn de mogelijkheden om onjuistheden op basis van foutieve administratieve bestanden te herstellen, beperkt. SPF heeft daarom het onderzoeken van datakwaliteit en het op voorhand corrigeren van eventuele fouten in bestanden een hoge prioriteit gegeven. Het bestuur ervaart de steun van de raad in deze als positief.	Het bestuur is doorgegaan op de ingeslagen weg. In november 2023 heeft DNB een risico identificerend gesprek datakwaliteit met SPF gevoerd. DNB heeft een aantal observaties naar aanleiding van deze risico identificatie. Alle observaties waren al doorgevoerd of hebben geleid tot aanpassingen.
Monitor in 2023 de voortgang van het in het Diversiteitsbeleid opgenomen actieplan.	SPF heeft eind 2019 het diversiteitsbeleid vastgesteld en de daaruit voortkomende acties ter hand genomen. Het bestuur zal in 2023 zowel het beleid als het actieplan evalueren en zonodig bijstellen.	Het Diversiteitsbeleid en het Actieplan diversiteit zijn eind 2023 geactualiseerd. De documenten staan geagendeerd voor de bestuursvergadering eind maart 2024.

Onderwerp	Opvolging bestuur	Gevraagde acties bestuur / conclusie raad
Betrek de in juli 2022 door DNB gepubliceerde good practice ESG-Risicobeheer Pensioenfondsen bij de beoogde ESG-risicoanalyse en bezie in hoeverre de in dit kader te benoemen risico's zich verhouden tot de strategische doelstellingen van het fonds.	Het uitvoeren van een risicoanalyse m.b.t. ESG is gezien het belang van het onderwerp voor SPF evident. Het bestuur zal daarbij zeker gebruik maken van de door DNB gepubliceerde good practice. Het bestuur zal nog een afweging maken of het Risk Control Assessment (RCA) wordt meegenomen in de volledige herijking van het RCA dat voor 2023 weer op de agenda staat of dat het gebeurt in de vorm van een project-RCA.	De ESG-risicoanalyse is opgenomen in het jaarlijks vast te stellen Risk Control Assessment en op 9 februari 2024 door het bestuur geaccordeerd.
Zoek bij de voorbereiding van de heroverweging van de huidige CO ₂ -reductie doelstelling in de beleggingsportefeuille in 2023 contact met collega pensioenfondsen om te bezien op welke wijze een zinvolle concrete doelstelling kan worden geformuleerd zodat de resterende tijd tot 2030 concreet kan worden gemonitord	Het bestuur onderstreept met de raad het belang van het vaststellen van heldere maar ook haalbare doelstellingen. De raad doet de suggestie om gezamenlijk met andere pensioenfondsen te kijken hoe daar invulling aan kan worden gegeven. Het bestuur zal deze en alternatieve routes afwegen om uiteindelijk te komen tot een voor SPF passende aanpak.	Het bestuur heeft in 2023 besloten om een CO ₂ -reductiedoelstelling vast te stellen van -55% per 2030 voor de categorieën aandelen, investment grade-credits en high yield US.

3.2 De reguliere toezichtthema's uit ons toezichtplan 2023

Onderwerp	Bevindingen	Gevraagde acties bestuur / conclusie raad
Governance: Het intern toezicht vormt zich een oordeel over het functioneren van het bestuur en kijkt daarbij o.a. naar: <ul style="list-style-type: none"> De tijdigheid en de kwaliteit van de voorbereiding van bestuursvergaderingen; Het verloop van de bestuursvergaderingen; 	De raad is van oordeel dat het bestuur goed functioneert.	Geen nadere aanbevelingen

Onderwerp	Bevindingen	Gevraagde acties bestuur / conclusie raad
<ul style="list-style-type: none"> • De afweging en kwaliteit van de besluitvorming ter vergadering; • De follow-up van de besluitvorming; • Of de organen van het fonds naar behoren functioneren (naast het bestuur en de commissies, het verantwoordingsorgaan en het pensioenbureau) zowel naar elkaar als onderling (respectvol en open); • De collegiale samenwerking tussen de bestuurders en het functioneren van de voorzitter, zowel in het bestuur zelf als in de commissies; • De vraag of de bedrijfsvoering te kwalificeren is als beheerst en integer; • De mate waarin het bestuur in staat is om te besturen (voldoende en tijdige informatie); • De kwaliteit van de besluitvorming ter vergadering (daarbij wordt ook uitdrukkelijk gekeken naar evenwichtige belangenafweging); • De naleving van de Code Pensioenfondsen. 		
<p>Financiële opzet: Het bestuur dient een standpunt in te nemen over de opdracht die het heeft gekregen van de Sociale Partners. Haalbaarheid, uitvoerbaarheid en communiceerbaarheid van de uitvoeringsovereenkomst zijn hierbij de aandachtsgebieden van het intern toezicht. Het pensioenfonds dient in het huidige contract een aanvangshaalbaarheidstoets uit te voeren en de risicohouding na overleg met Sociale Partners en in overleg met het verantwoordingsorgaan vast te stellen. Hierbij hoort een samenhang tussen premie, indexatiebeleid en kortingsbeleid die past bij de gekozen risicohouding.</p>	<p>Sociale Partners hebben het Transitieplan nog niet afgerond. Beoogde invaardatum is inmiddels bepaald op 1-1-2026. De besluiten over de risicohouding, datakwaliteit en opdrachtaanvaarding van de nieuwe Wtp-regeling zullen mogelijk in 2024 aan de orde komen.</p>	<p>Realiseer een uitgewerkte Wtp-planning zodat alle betrokken partijen in de Wtp-transitie weten wanneer wat verwacht wordt.</p>

Onderwerp	Bevindingen	Gevraagde acties bestuur / conclusie raad
<p>Risicomanagement:</p> <p>Een goede risicobeheersing is één van de belangrijke pijlers waarop goed pensioenfondsbestuur rust. Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. Ook zorgt het ervoor dat het integraal risicomanagement (IRM) adequaat georganiseerd is. Het bestuur houdt expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten. Deze risicobeheersing legt het bestuur vast. Een adequate risicobeheersing bestaat uit een systematische risico-inventarisatie over het totale risicospectrum zoals dat voor het pensioenfonds bestaat, de onderkenning van de onderscheiden (bruto-)risico's die het pensioenfonds loopt, een beoordeling of die risico's passen in de risicobereidheid van het pensioenfonds en het, indien en voor zover nodig, treffen van beheersingsmaatregelen om die bruto-risico's zodanig te reduceren of te modelleren dat ze, als netto-risico's, passen binnen de risicobereidheid van het pensioenfonds. In 2023 zal ook specifiek worden stilgestaan bij het risicobeheer op het gebied van ESG. Voor de oordeel- en besluitvorming door het bestuur zijn goede rapportages onontbeerlijk. Het proces moet periodiek worden herhaald.</p>	<p>SPF heeft een adequate risicobeheersing. In 2023 is het Risk en Control Assessment (RCA) geactualiseerd en zijn enkele nieuwe risico's waaronder ESG en politiek toegevoegd. In Q1 2024 wordt de update van het RCA afgerond met een SIRA-sessie en een verdieping op het klimaatrisico.</p>	<p>Geen nadere aanbevelingen.</p>
<p>Beleggingsbeleid:</p> <p>Een pensioenfonds voert een beleggingsbeleid dat in overeenstemming is met de prudent-person regel. Waarden worden belegd in het belang van de aanspraken van de pensioengerechtigden. Het beleggingsbeleid van een fonds is gebaseerd op de uitvoeringsovereenkomst die voortkomt uit de onderhandelingen tussen de Sociale Partners en de door hen vastgelegde risicohouding en ambitie</p>	<p>In hoofdstuk 9 van het beleggingsplan 2024 is aangegeven hoe het fonds voldoet aan de prudent person regel. De kwalitatieve en kwantitatieve risicohouding, alsmede de investment beliefs van het fonds zijn beschreven in de ABTN. In</p>	<p>Bezie in hoeverre het huidige beleggingsbeleid aanpassing behoeft in het kader van de nieuwe Wtp-regeling</p>

Onderwerp	Bevindingen	Gevraagde acties bestuur / conclusie raad
<p>van het pensioenfonds. Dit alles tezamen vormt de basis van het te formuleren beleggingsbeleid dat als resultante (of ambitie) moet hebben de haalbaarheid (verwezenlijking) van de uitvoeringsovereenkomst. De doelstellingen, uitgangspunten (inclusief beleggings-uitgangspunten ofwel ‘investment beliefs’) en risicohouding zijn input voor het strategisch beleggingsbeleid. Dit beleid wordt vastgelegd en uitgevoerd. In het beleggingsbeleid wordt aangegeven op welke wijze vorm wordt gegeven aan maatschappelijk verantwoord beleggen. Er wordt verantwoording afgelegd en er vindt evaluatie plaats, waarna het beleid eventueel wordt bijgesteld. Het geheel is onderdeel van de jaarlijkse beleidscyclus.</p>	<p>het strategisch beleidsplan is de Strategische Asset Allocatie opgenomen. Verder heeft het pensioenfonds voor alle bestaande beleggings-categorieën investment cases opgesteld. Jaarlijks wordt het beleggingsbeleid geëvalueerd. Op basis van het in 2022 gehouden deelnemersonderzoek zijn in 2023 belangrijke nadere stappen gezet op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen.</p>	
<p>Communicatiebeleid: Het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid. De persoonlijke pensioeninformatie is goed toegankelijk en het pensioenbewustzijn wordt bevorderd. Verder stimuleert het communicatiebeleid de dialoog met de belanghebbenden over het gevoerde en het te voeren beleid. De informatiebehoefte van de belanghebbende geldt bij het communicatiebeleid als uitgangspunt. De persoonlijke informatie geeft een duidelijk en realistisch beeld van het pensioen (inclusief de indexatieambitie) of het kapitaal dat bij het fonds is opgebouwd. Tevens is duidelijk wat de risico’s zijn voor de deelnemer en verder draagt de informatie bij aan het inzicht in de totale financiële situatie van de belanghebbende. Voor de periode 2023-2025 is het communicatiebeleid van het fonds met specifiek benoemde key performance indicators vastgesteld. Hiernaast werkt het fonds de komende periode met aparte actieplannen voor</p>	<p>De herijking van de Missie, Visie en Core beliefs staat voor begin 2024 op de planning. In 2023 is een eerste aanzet gemaakt tot een communicatiestrategie Wtp van SPF met betrekking tot “voor, tijdens en na” de transitie. De verdere uitwerking en een communicatieplan staan ook voor 2024 in de planning.</p>	<p>Missie, Visie en Core Beliefs hebben impact op de communicatiestrategie, het evenwichtigheidskader en de beoordeling van toekomstscenario’s. De raad spoort het bestuur dan ook aan om deze herijking begin 2024 af te ronden.</p>

Onderwerp	Bevindingen	Gevraagde acties bestuur / conclusie raad
de Wet toekomst pensioenen, maatschappelijk verantwoord beleggen en voor Missie, Visie en Core beliefs.		
<p>Toekomstonderzoek:</p> <p>Ieder Pensioenfonds dient periodiek een evaluatie te doen en daarbij de vraag te stellen: doen we zaken goed en doen we de goede zaken, met als uitgangspunt wat is het beste voor de deelnemer.</p> <p>Het maken van een SWOT-analyse en deze periodiek herijken hoort bij dit proces en past in een beleids- en verantwoordingscyclus zoals genoemd in de Code Pensioenfondsen.</p>	De raad heeft in 2023 niet kunnen constateren dat het bestuur een SWOT-analyse heeft gemaakt	De raad geeft het bestuur als aanbeveling mee een SWOT-analyse uit te voeren in het kader van de herijking van Missie, Visie en Core Beliefs.

3.3 De specifieke thema's uit ons Toezichtplan 2023

Onderwerp	Bevindingen	Gevraagde acties bestuur/ conclusie raad
Door de (verwachte) verkoop van DPS in 2023 zal DPS op alle domeinen dienen te worden ontvlecht van dsm-firmenich (o.a. Informatietechnologie, processen, financiën). Dit dient op een gecontroleerde manier te gebeuren zonder dat de dienstverlening aan het fonds in het gedrang komt.	<p>Het bestuur heeft de impact van de verkoop van DPS op SPF op een professionele manier gemanaged. Door enerzijds de relaties goed te houden en anderzijds strak te houden aan contractuele afspraken in de DVO en het recent vastgestelde hierbij horende addendum, zijn de belangen van het fonds uitstekend gediend en belangrijke risico's gemitigeerd.</p> <p>Het bestuur zit via de IT-coördinator "kort op de bal" met betrekking tot de ontvlechting van DPS uit dsm-firmenich. De raad</p>	<p>De raad is van mening dat het bestuur hier goed toezicht op houdt.</p> <p>Van belang is wel om de meerkosten die DPS in het kader van de Wtp met name voor IT / Visma in rekening wil brengen goed te blijven monitoren om verrassingen achteraf te voorkomen.</p> <p>Gelet op de aanstaande wijzigingen in de governance van DPS lijkt het zinvol om goed te blijven bezien in hoeverre deze</p>

Onderwerp	Bevindingen	Gevraagde acties bestuur/ conclusie raad
	<p>heeft er vertrouwen in dat het fonds controle heeft en houdt op de ontvlechting.</p> <p>In 2024 zal naar verwachting een nieuwe algemeen directeur en Raad van Commissarissen van DPS worden aangesteld.</p>	<p>wijzigingen invloed hebben op de bestaande strategie van DPS en de mogelijke gevolgen hiervan voor SPF.</p>
<p>Implementatie van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) en transitie naar het nieuwe pensioencontract.</p>	<p>In 2023 is een externe projectmanager aangesteld. Later in het jaar is deze externe manager vervangen door twee medewerkers van DPS.</p> <p>Het fonds heeft in 2023 een nulmeting keuzebegeleiding uitgevoerd en vastgesteld dat de keuzebegeleiding voldoet aan de minimale eisen. Binnen de processen zijn enkele verbeterpunten gesignaleerd die voor 1 januari 2024 worden opgepakt.</p> <p>VO en raad hebben een beoordelingskader opgesteld.</p> <p>Het bestuur heeft in februari 2024 een evenwichtigheidskader vastgesteld.</p>	<p>Het opstellen van een projectplan en gedetailleerde planning met mijlpalen en het kritieke tijdpad, zodat voor alle fondsorganen helder is wanneer adviezen moeten worden gegeven c.q. besluiten moeten worden genomen. Het meenemen van de fondsorganen in het projectplan en de planning voor 2024. Het verwerken van de beoordelingskaders van VO en raad in het projectplan.</p> <p>Tevens vraagt de raad aandacht voor voldoende ondersteuning i.h.k.v. de Wtp.</p>

Sittard, 30 mei 2024

De Raad van Toezicht,
 Kees Scheepens, voorzitter
 Stephan Linnenbank
 Willeke Ong

Reactie van het bestuur

In zijn Rapport van Bevindingen over 2023 komt de raad van toezicht (RvT) tot de conclusie dat het fonds goed wordt bestuurd en dat het bestuur in control is. De RvT benoemt in zijn rapport een achttal aanbevelingen. Het bestuur heeft ervoor gekozen om op deze punten successievelijk te reageren.

Alvorens inhoudelijk in te gaan op het rapport dankt het bestuur de RvT voor alle inspanningen in 2023. Niet alleen voor de constructieve wijze van toezichthouden en overleg, maar vooral ook voor de mogelijkheid om veelvuldig contact te hebben met de RvT over belangrijke ontwikkelingen die het fonds in de kern raken. Zo is de RvT het bestuur ten tijde van de onderhandelingen over de Dienstverleningsovereenkomst en de ontwikkelingen rondom de verkoop van de pensioenuitvoerder DPS voor het bestuur een belangrijk klankbord geweest.

De aanbevelingen van de RvT en de opvattingen van het bestuur hierover zijn de volgende:

1. *De raad adviseert het bestuur in het kader van de Wtp een gedetailleerd projectplan op te stellen, waarbij rekening wordt gehouden met de toetsingskaders van de raad en het VO, met mijlpalen en het kritieke tijdspad, zodat voor alle fondsorganen helder is wanneer adviezen moeten worden gegeven c.q. besluiten moeten worden genomen.*

Tevens vraagt de raad om voldoende ondersteuning i.h.k.v. de Wtp.

Het bestuur onderschrijft het belang van een adequate projectplanning. Een gedetailleerde projectplanning is voor dit project beschikbaar. Voor de verdere uitwerking van het project Wet toekomst pensioenen is het bestuur met name afhankelijk van de voortgang die Sociale Partners maken bij het opstellen van het Transitieplan. Het bestuur bewaakt die voortgang nauwgezet.

Het bestuur heeft inmiddels inzicht op welke momenten welke documenten beschikbaar zijn. Dit wordt ook gedeeld met verantwoordingsorganen en raad van toezicht.

2. *De raad adviseert bij de besluitvorming in de komende periode gebruik te maken van het voorlopige evenwichtigheidskader omdat alle besluiten in aanloop naar de transitie Wtp-besluiten zijn.*

Daar waar besluiten worden genomen die de transitie naar de Wtp raken, zal het bestuur gebruikmaken van het evenwichtigheidskader.

3. *Bezie in hoeverre het huidige beleggingsbeleid aanpassing behoeft in het kader van de nieuwe Wtp-regeling.*

Het bestuur is in een bredere context aan het bekijken welke onderdelen van het beleid geraakt worden door de transitie naar de Wtp. Het beleggingsbeleid tot en na transitie zal in 2024 zeker ter hand worden genomen.

4. *Van belang is wel om de meerkosten die DPS in het kader van de Wtp met name voor IT en Visma in rekening wil brengen goed te blijven monitoren om verrassingen achteraf te voorkomen.*

Met DPS zijn eind 2023 budgetafspraken gemaakt. Deze worden scherp gemonitord, in beginsel in het IT-overleg. Deze budgetafspraken zijn op korte termijn concreter dan op de middellange termijn omdat zowel Sociale Partners als het fonds nog keuzes moeten maken over de invulling van de nieuwe regeling. Zodra die keuzes helder zijn worden voor deelprojecten preciezere budgetafspraken gemaakt.

5. *Gelet op de aanstaande wijzigingen in de governance van DPS lijkt het zinvol om goed te blijven bezien in hoeverre deze wijzigingen invloed hebben op de bestaande strategie van DPS en de mogelijke gevolgen hiervan voor SPF.*

De ontwikkelingen bij DPS kunnen in essentie van invloed zijn op Stichting Pensioenfonds SABIC (SPF). Deels zijn hierover adequate afspraken gemaakt in de Dienstverleningsovereenkomst, deels gebeurt dat door ontwikkelingen bij DPS zelf en de aandeelhouder Pensioenfonds DSM Nederland nauwgezet te volgen. De relatie met beide partijen is zodanig dat hierover een open dialoog mogelijk is.

6. *Onderzoek als bestuur welke competenties en kennisgebieden nodig zijn en gebruik daarbij het servicedocument van de Pensioenfederatie.*

Kennis en competenties zijn belangrijk aandachtspunten geweest tijdens de Zelfevaluatie die het bestuur begin 2024 met externe begeleiding heeft uitgevoerd. Daarbij is ook getoetst of er lacunes zijn. In beginsel is geconstateerd dat het bestuur goed is opgesteld voor de komende uitdagingen, maar dat succession planning aandacht behoeft.

7. *Missie, Visie en Core Beliefs hebben impact op de communicatiestrategie, het evenwichtigheidskader en de beoordeling van toekomstscenario's. De raad spoort het bestuur dan ook aan om deze herijking begin 2024 af te ronden.*

Eind maart 2024 heeft het bestuur de evaluatie en bijstelling van Missie, Visie en Core Beliefs afgerond.

8. *De raad geeft het bestuur als aanbeveling mee een SWOT-analyse uit te voeren in het kader van de herijking van Missie, Visie en Core Beliefs.*

Het bestuur heeft Missie, Visie en Core Beliefs herijkt. Voorafgaand is de vraag gesteld naar de reikwijdte van deze herijking. Besloten is om binnen de huidige constellatie, tezamen met DPS de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel te maken. Wel zal het bestuur zich in de tweede helft van 2024 beraden over de bestuursstructuur.

Het bestuur dankt de Raad van Toezicht voor zijn constructieve benadering en de wijze waarop het bestuur en de Raad van Toezicht hebben samengewerkt in 2023. Het bestuur heeft het vertrouwen dat er ook in 2024 van eenzelfde open en constructieve relatie sprake zal zijn.

Het bestuur

11.2 Oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Algemene inleiding

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, het door het bestuur gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. In de beoordeling wordt ook betrokken of er naar de mening van het VO sprake is van evenwichtige belangenafweging. Daarnaast wordt het VO gevraagd om een oordeel te geven over de gemaakte uitvoeringskosten.

Het dagelijks bestuur informeert het VO elk kwartaal over alle belangrijke beleidsonderwerpen. Vragen van het VO over het beleid en over de genomen besluiten worden dan door het dagelijks bestuur beantwoord. Het VO overlegt in beginsel tweemaal per jaar met de raad van toezicht (RvT) over elkaars aandachtspunten en bevindingen. In het kader van het jaarverslag vindt eens per jaar overleg plaats met de accountant en de actuaaris, alvorens het VO tot een oordeel komt over het door het bestuur gevoerde beleid over het afgelopen jaar.

Het VO hecht veel waarde aan het op peil houden van kennis binnen het eigen gremium. Indien mogelijk wordt de inhoudelijke bestuurlijke behandeling van onderwerpen gecombineerd met een kennissessie. Kennissessies worden doorgaans verzorgd door DPS, maar niet uitsluitend. Het VO hecht waarde aan de blik van buitenaf, waaronder de Pensioenfederatie of externe consultants.

Al geruime tijd werd in politiek Den Haag de Wet toekomst pensioenen (Wtp) behandeld. Uiteindelijk werd in mei 2023 de wet van kracht, nadat de Eerste Kamer ermee had ingestemd. In deze wet worden aan het VO extra bevoegdheden toegekend in verband met de transitie naar het nieuwe pensioencontract. Het VO heeft vooruitlopend hierop in 2022 en 2023 al diverse kennissessies en seminars bijgewoond om zicht te hebben op de consequenties van de Wtp. Begin 2023 heeft het VO zich onder externe begeleiding verdiept in de betekenis hiervan: wat is de rol en de verantwoordelijkheid van het VO, in welke fase van het traject van besluitvorming wordt inbreng van het VO gevraagd en welke aspecten zijn in dat kader voor het VO belangrijk. Het VO neemt daarbij een proactieve houding aan, zodat het bestuur tijdig weet wat voor het VO belangrijk is.

Het VO vormt zich een oordeel op basis van de beschikbare informatie. Daartoe behoren: de overleggen met het dagelijks bestuur, met individuele bestuursleden, de RvT, de sleutelfunctiehouders en de beschikbaar gestelde schriftelijke informatie. Andere belangrijke bronnen zijn het Rapport van bevindingen van de RvT en de jaarrapportage van de Compliance Officer.

Het oordeel van het VO wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, in het bestuursverslag opgenomen.

Daarnaast heeft het VO het recht om advies uit te brengen in de reguliere dossiers die in de Pensioenwet zijn benoemd.

Samenvattend oordeel

Het oordeel van het VO is positief. Belangrijke elementen die dat oordeel bepalen zijn:

- Het bestuur is proactief in het nemen van initiatieven ter voorbereiding van de invoering van de Wtp. Forse stappen werden gezet op het vlak van datakwaliteit, het formuleren van een evenwichtigheidskader, het

bepalen van de risicohouding en het maken van afspraken met de uitvoerder over de toekomstige IT-infrastructuur.

- Ook waar het gaat om het borgen van de uitvoering tot na de overgang naar het nieuwe pensioencontract heeft het bestuur voortvarend gehandeld: met DPS is tijdig een nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) afgesloten met nog meer duidelijkheid over de inhoud en kosten van de dienstverlening, voor beide contractpartijen.
- De governance is op orde. Ontstane vacatures zijn ook in 2023 adequaat ingevuld. Het VO benadrukt het belang om in het kader van de succession planning in gesprek te blijven met de werkgever.
- Het bestuur gaf verder inhoud aan het duurzaamheidsbeleid door het formuleren van concrete, meetbare doelstellingen. Beleidsmatig werd het engagementbeleid aangescherpt en werd tot het tweede focusthema “Circulariteit” besloten.
- De gemaakte uitvoeringskosten zijn gemiddeld in vergelijking met andere pensioenfondsen.

Goed pensioenfondsbestuur

- Governance

Het VO heeft kunnen constateren dat de op IORP-2 gebaseerde governance-opzet goed werkt. Belangrijke adviezen van de 1^e lijns commissies worden voorzien van onafhankelijke risico-opinies van de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer dan wel de Sleutelfunctiehouder Actuarieel. Deze onafhankelijke opinies maken een waardevol onderdeel uit van de checks and balances binnen SPF.

- Het IT-overleg is versterkt door daar vanuit het bestuur een tweede bestuurslid aan toe te voegen. IT-beleid en IT-beveiliging zullen de komende jaren een groter gewicht krijgen in bestuurlijke dossiers. Niet alleen vanwege de risico's die het fonds loopt, maar ook omdat IT een wezenlijke bijdrage kan leveren aan de strategische doelstellingen van het fonds, waaronder het aanscherpen van de klantbediening alsmede de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

- Succession planning

Het bestuur heeft ingezet op het vergroten van de diversiteit binnen en het zeker stellen van de continuïteit van de verschillende fondsgremia. Periodiek organiseert SPF een opleidingstraject. De in 2022 gestarte groep deelnemers aan de SPF Academy rondde in 2023 de opleiding af. Het VO benadrukt het belang om na afronding van de cursus de deelnemers aan SPF te binden.

In het bestuur ontstonden twee vacatures, in beide gevallen ging het om pensioengerechtigden. Het plotselinge overlijden van Stuf Kaasenbrood noopte het bestuur om snel te handelen. Het VO-lid Math Peeters was bereid om de overstap te maken naar het bestuur. Willem Grin had al vroegtijdig aangegeven niet beschikbaar te zijn voor een volgende termijn. Een voormalig bestuurslid met veel pensioen kennis en -ervaring, Arthur Smit, kandideerde en werd benoemd.

Uitvoeringskosten

De hoogte van de uitvoeringskosten van SPF hangen in belangrijke mate samen met de dienstverlening naar de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden toe, en met de beleggingscategorieën waarin SPF belegt.

Uit een onderzoek onder vergelijkbare ondernemingspensioenfondsen uit 2022 blijkt dat SPF op het gebied van uitvoeringskosten in alle opzichten gemiddeld scoort.

Jaarplan

Het Jaarplan van het bestuur kende in 2023 de volgende zwaartepunten:

- De Wet toekomst pensioenen.
- Continuering van de uitvoeringsovereenkomst.
- De ontwikkelingen rondom de uitvoerder DPS.
- Het afsluiten van een nieuwe DVO.
- ESG-beleid.
- Het toeslagenbeleid.

De Wtp en de overgang naar een nieuw pensioencontract staat hoog op de agenda van het bestuur. Alhoewel niet alle gestelde doelen werden gehaald, zette het bestuur in dit dossier forse stappen. Een goede kwaliteit van de pensioenadministratie is bij de overstap naar het nieuwe contract essentieel. Dat leidde tot het vaststellen van Datakwaliteitsbeleid en een verbeterplan om de volledigheid en betrouwbaarheid te vergroten. Begin 2024 besloot het bestuur dat de kwaliteit op orde is en dat de gehanteerde aanpak voor een audit aan de accountant kan worden voorgelegd.

In goed overleg met Sociale Partners werd de uitvoeringsovereenkomst voor de komende jaren gecontinueerd. Voor de komende twee jaar blijft het opbouwpercentage op het fiscaal maximale niveau.

De verkoop van de uitvoeringsorganisatie DPS kreeg medio 2023 een opvallende wending: Pensioenfonds DSM Nederland (PDN) besloot de aandelen van dsm-firmenich over te nemen. Dit dossier vergde veel aandacht en inbreng om de belangen van SPF goed te kunnen borgen, zowel richting dsm-firmenich als PDN. Begin 2023 werd de gewijzigde DVO tussen SPF en DPS afgesloten.

Het ESG-beleid werd in 2023 verder uitgewerkt: het bestuur legde concrete CO₂-reductiedoelstellingen vast, formuleerde engagementbeleid en benoemde een tweede focusthema: Circulariteit. Daarmee sluit SPF aan bij de ambities die ook binnen SABIC vorm krijgen.

Eind 2022 werd duidelijk dat de maatstaven voor het verlenen van toeslagen voor pensioengerechtigden en gewezen deelnemers enerzijds en deelnemers anderzijds fors uiteenliepen. De prijsinflatie was in 2022 het viervoudige van de loonsverhogingen binnen SABIC. Binnen de mogelijkheden van de huidige methodiek heeft het bestuur getracht de indexatie zo evenwichtig mogelijk vast te stellen. Om in de toekomst dergelijke grote verschillen te voorkomen adviseerde het bestuur Sociale Partners om de methodiek van toeslagverlening te herijken. Tot op heden zijn Sociale Partners niet tot andere besluiten gekomen.

Relatie met het bestuur

Elk kwartaal informeert het dagelijks bestuur het VO over de voor het VO relevante dossiers die in de bestuursvergadering zijn behandeld. Stuf Kaasenbrood maakte onderdeel uit van het dagelijks bestuur. In augustus 2023 werd bekend dat Stuf na een noodlottig ongeval was overleden. Zijn overlijden heeft de leden van het VO

diep geraakt. Hij was niet alleen een oud-collega, maar bovenal een authentiek bestuurslid met hart voor pensioenen.

Het VO ontvangt daartoe de voorleggers uit de bestuursvergadering. Deze voorleggers bevatten onder andere een samenvatting van het onderwerp, een risico-inschatting, de nadere aanduiding van de evenwichtigheid van het besluit en het voorgestelde besluit aan het bestuur. Deze aanpak biedt het VO de gelegenheid om zich voor te bereiden op dossiers die tijdens het overleg besproken worden, om de consequenties ervan te doorgronden en om vragen te stellen en opmerkingen te maken over de voor het VO meest relevante dossiers tijdens de dialoog met het dagelijks bestuur.

Het overleg met het dagelijks bestuur is open en transparant.

Uit de voorleggers blijken de afwegingen van het bestuur om te komen tot bepaalde besluiten. Daarbij gaat het erom wat de uitwerking is voor de verschillende belanghebbenden. Het expliciet maken van de overwegingen inzake evenwichtige belangenafweging geven het VO een belangrijk inzicht, hetgeen helpt bij het vormen van zijn oordeel.

Aandachtspunten van het VO

In 2023 heeft het VO met name aandacht gehad voor een viertal speerpunten: de Wtp, het IT-Beleid, maatschappelijk verantwoord beleggen en de wijze van onderbouwing van de evenwichtigheid bij bestuursbesluiten. Op deze onderwerpen wordt verder kort ingegaan.

Wet toekomst pensioenen

Het dossier Wtp maakt een vast onderdeel uit van het periodieke overleg dat het VO en het dagelijks bestuur hebben. Actuele onderwerpen worden uitgelicht, besproken en eventueel door een expertbestuurder nader toegelicht. SPF organiseert daarnaast kennissessies. Voor deze bijeenkomsten wordt behalve het bestuur en de RvT ook het VO uitgenodigd.

In de Wtp zijn aan het VO additionele verantwoordelijkheden en bevoegdheden toegekend. Begin 2023 heeft het VO daarom tezamen met een externe consult aandachtspunten en criteria uitgewerkt. Daarmee beschikt het VO over een Toetsingskader waaraan de voorstellen van Sociale Partners en het bestuur getoetst gaan worden. Het VO heeft dit Toetsingskader ook gedeeld met het bestuur en de RvT.

In 2023 zijn forse stappen gezet op het vlak van de Wtp. Begin 2024 heeft dat geresulteerd in het voorlopige oordeel dat de kwaliteit in de pensioenadministratie voldoende is om te kunnen invaren. Verder heeft het bestuur een voorlopig Evenwichtigheidskader en een voorlopige Risicohouding vastgesteld. Dit laatste is in overleg met het VO gebeurd.

Voor het VO is het belangrijk om tijdig betrokken te worden bij dossiers waar inbreng of goedkeuring van het VO wordt gevraagd. Ook heeft het VO voldoende voorbereidingstijd nodig, om voorstellen goed te kunnen beoordelen, in verband met overleg of het inwinnen van advies.

Informatietechnologie

Informatietechnologie (IT) neemt aan belang toe op de bestuursagenda. Daarbij gaat het niet alleen om de dreiging van cybercriminaliteit, maar ook om de integriteit van systemen en data en de ontwikkelingsmogelijkheden van de staande IT-infrastructuur naar de toekomst toe.

Het bestuur bepaalt het beleid, maar veel van de uitvoerende IT-activiteiten vinden plaats onder regie van DPS. De pensioenuitvoerder rapporteert vervolgens aan het bestuur ontwikkelingen, de beheersing van risico's en de mate waarin aan de door het bestuur gestelde eisen is voldaan.

IT is een belangrijke voorwaarde voor een robuuste en integere bedrijfsvoering. Het VO volgt daarom met bijzondere aandacht de bestuurlijke monitoring en sturing. Het versterken van het IT-overleg van het bestuur met DPS door het toevoegen van een tweede bestuurslid wordt door het VO als positief gezien.

ESG

Het onderwerp Environmental, Social, Governance (ESG) vraagt inmiddels veel bestuurlijke aandacht. Niet alleen omdat het veel impact kan hebben op het fonds, maar ook omdat toezichthouders in hun toezicht er veel aandacht aan schenken.

Het VO heeft geconstateerd dat bij het verder ontwikkelen van het Duurzaamheidsbeleid nadrukkelijk ook is gekeken naar het beleid van SABIC en het draagvlak bij de belangrijkste stakeholders. De wens van deelnemers om meer informatie is adequaat opgepakt.

Een punt van aandacht blijft de vraag of eventuele meerkosten van het Duurzaamheidsbeleid te verantwoorden zijn. Een eenduidig beeld over nut en offer van het Duurzaamheidsbeleid is moeilijk te geven. Toch vraagt het VO hier blijvende aandacht voor.

Evenwichtigheid

Als vierde speerpunt formuleerde het VO de wijze waarop het bestuur evenwichtige belangenafweging onderbouwt. Beleidsvoorstellen worden in commissies voorbereid voor het bestuur. De inhoudelijke voorstellen worden daarbij voorafgegaan door voorleggers. Zoals hiervoor aangegeven wordt in die voorleggers ook ingegaan op de vraag waarom het bestuur van mening is dat een besluit evenwichtig is. Dat borgt dat alle bestuursleden van die afweging kennis hebben kunnen nemen en het geeft het VO een beter zicht op de afwegingen die het bestuur heeft gemaakt. Vaak is evenwichtigheid niet expliciet te benoemen, maar er zijn ook besluiten die voor bepaalde groepen anders uit kunnen pakken: jong dan wel oud, nog werkend of al pensioengerechtigd, et cetera.

Het VO is van mening dat de werkwijze van het bestuur ertoe leidt dat het aspect evenwichtigheid, inclusief de uitwerking daarvan naar de diverse groepen van belanghebbenden, bij de besluitvorming expliciet aan de orde wordt gesteld.

Voor 2023 heeft het VO de indexatie positief beoordeeld. Met name het verschil in de indexatiemethodiek tussen actieven en inactieven/gepensioneerden, was een punt van aandacht. Het VO is van mening dat het bestuur dit op een verstandige en evenwichtige manier heeft aangepakt.

Evenwichtigheid blijft een aandachtspunt. In het kader van de Wtp worden aan het VO extra verantwoordelijkheden toegekend tijdens de transitie naar het nieuwe contract. Belangrijk is dat het VO voorstellen van het bestuur kan toetsen aan het in 2023 ontwikkelde beoordelingskader.

Speerpunten van het VO in 2024

Het VO heeft voor het komend jaar de volgende speerpunten geformuleerd:

- De Wet toekomst pensioenen.
Het VO wenst vinger aan de pols te houden over alle relevante aspecten van de Wtp, temeer daar het VO uiteindelijk, naar verwachting eind 2024, een oordeel zal worden gevraagd over de evenwichtigheid van de gekozen invulling.
- IT-beleid en -ontwikkelingen
Het jaar 2024 wordt een spannend jaar. Enerzijds speelt de ontvlechting van DPS uit de dsm-firmenich organisatie, anderzijds dienen bestaande systemen klaargemaakt te worden voor de Wtp.
- Evenwichtige besluiten
Als derde speerpunt ziet het VO de wijze van onderbouwing van de evenwichtigheid van bestuursbesluiten. Voor het VO is het ontwikkeld Toetsingskader een belangrijk ankerpunt.

Verder zal het VO op basis van de Jaaragenda onderwerpen inplannen en zal het dagelijks bestuur verzocht worden daarop in te gaan in het periodieke overleg.

Het VO en uitgebrachte adviezen

Voor 2023 waren geen wijzigingen in de samenstelling van het VO voorzien. Het overlijden van Stuf Kaasenbrood leidde tot een vacature in het bestuur. Het VO-lid Math Peeters werd gevraagd om die positie in te nemen. Dat leidde op zijn beurt tot een vacature binnen het VO. De verwachting is dat die in de loop van 2024 ingevuld wordt.

In december heeft het VO zijn eigen functioneren geëvalueerd. Overall zijn de leden van mening dat het VO goed functioneert. Het VO heeft een tweetal aandachtspunten geformuleerd:

- Het voornemen is om op onderdelen te werken aan het versterken van kennis binnen het VO.
- De omvang en complexiteit van de bestuurlijke dossiers vraagt iets intensiever overleg met het dagelijks bestuur.

Door het bestuur werd het VO in 2023 over meerdere besluiten advies gevraagd:

- Governance
Het VO bracht positief advies uit over de profielschets van een lid van de RvT en over een eenmalige, extra vergoeding voor de niet-paritaire bestuursleden van SPF.
- Regeling Klachten en Geschillen
In verband met de Wtp is de regelgeving op het vlak van de afhandeling van Klachten en Geschillen gewijzigd. In een tweetal adviezen adviseerde het VO positief over aanpassingen in het reglement.
- Tot slot adviseerde het VO positief over twee voorstellen voor aanpassing van de Uitvoeringsovereenkomst (UO). De eerste betrof continuering van de UO voor een periode van vijf jaar of tot aan de datum van transitie naar het nieuwe pensioencontract. De tweede aanpassing betreft het aanmerken van F&S B.V. als aangesloten onderneming. SABIC is voornemens om F&S B.V. in de loop van 2024 te verkopen, met dien verstande dat de deelnemers pensioen blijven opbouwen bij SPF.

Afsluitend

Het VO spreekt zijn waardering uit richting alle bij SPF betrokkenen en met name de leden van het bestuur en de RvT voor hun inspanningen om te komen tot uitvoering van de pensioenregeling. Er is in 2023 veel bereikt, dankzij de inzet en betrokkenheid van velen. De verwachting is dat ook in 2024 de fondsgremia alle zeilen moeten bijzetten. Het VO is hiervoor beschikbaar.

Sittard, 30 mei 2024

Rolf van Kouwen, voorzitter

Jan Hellings

Toine Jansen

Herman Polderman

René Witjes

Reactie van het bestuur

Inleiding

Het bestuur heeft kennisgenomen van het Oordeel van het verantwoordingsorgaan (VO) over het jaar 2023. Het VO komt tot een positief oordeel. Dat doet het VO op basis van een uitgebreid verslag waarin het oordeel aan de hand van de belangrijkste ontwikkelingen en dossiers wordt onderbouwd. Het bestuur dankt het VO niet alleen voor het uiteindelijke positieve oordeel, maar ook de wijze waarop het oordeel wordt toegelicht.

Governance

Het VO benadrukt in het Samenvattend oordeel het belang om met de werkgever in gesprek te blijven in het kader van de succession planning. Het bestuur is via het dagelijks bestuur in continue dialoog met de werkgever over de beschikbaarheid van medewerkers voor het VO en met name het bestuur. In 2023 is naar aanleiding van het aangekondigde vertrek van Leon Jacobs veelvuldig overleg geweest en zijn vele mogelijke kandidaten de revue gepasseerd.

Daarnaast wordt met de werkgever de voortgang besproken in de opleidingsklas (SPF Academy) van SABIC voor de diverse geledingen van ons fonds. Het bestuur onderkent het grote belang van de betrokkenheid van de werkgever.

Ook is het aangepaste diversiteitsbeleid onder de aandacht gebracht van de werkgever, mede in het kader van mogelijke opvolging van leden uit de werkgevers- en werknemersgeledingen.

Het bestuur onderschrijft de opmerking van het VO over de noodzakelijke betrokkenheid van de werkgever.

Speerpunten

Het VO heeft voor het jaar 2023 een aantal speerpunten benoemd: Wet toekomst pensioenen, informatietechnologie, ESG en evenwichtigheid. Het zijn onderwerpen die in 2023 hoog op de agenda van het bestuur stonden.

Het wetgevingstraject in het kader van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) is in 2023 afgerond. Daarmee ontstond voor Stichting Pensioenfonds SPF duidelijkheid. Ook al zijn nu allereerst Sociale Partners aan zet, het betekende ook dat het bestuur door kon gaan op de ingeslagen weg van kennissessies, voorbereiden van belangrijke bestuursbesluiten zoals over Datakwaliteit, het Evenwichtigheidskader en de Risicohouding.

Het bestuur ervaart het als bijzonder constructief dat kennissessies over de Wtp gezamenlijk door bestuur, raad van toezicht en VO worden bijgewoond. Met behoud van de eigen verantwoordelijkheden van de fondsorganen, is het streven om qua kennis gelijk op te trekken.

Informatietechnologie is vanuit meerdere gezichtspunten gezien uitdagend. Enerzijds de ontvlechting van DPS uit DSM, anderzijds de ontwikkeling van applicaties in het kader van de Wtp. In dat kader heeft het bestuur op twee fronten voortgang geboekt: het vaststellen van het nieuwe IT-beleid en de intensievere betrokkenheid vanuit het bestuur in het IT-overleg met DPS.

Ten aanzien van het onderwerp Environmental, Social, Governance (ESG) voelt het bestuur zich door het VO gesteund in de uitgezette acties: intensievere communicatie en aansluiting vinden bij het beleid van SABIC. De vraag van het VO naar nut en offer van de meerkosten van ESG zijn niet eenduidig te beantwoorden. Deels hangen deze kosten samen met het managen van risico's, deels zal SPF deze kosten moeten maken om te kunnen voldoen aan wet- en regelgeving.

Tot slot is het bestuur buitengewoon positief over het Beoordelingskader dat het VO begin 2023 heeft uitgewerkt. Daarin geeft het VO aan wat het VO bij het beoordelen van de uiteindelijke plannen voor de Wtp en de uitoefening van de wettelijke VO-taken in dit kader belangrijk vindt. Deze aanpak past bij de transparantie die bestuur en VO wederzijds koesteren.

Uitgebrachte adviezen

Het VO heeft in 2023 meerdere adviezen uitgebracht. Op het vlak van governance, de Regeling Klachten en Geschillen en over de Uitvoeringsovereenkomst. Het bestuur dankt het VO voor de zorgvuldige wijze waarop deze adviezen tot stand gekomen zijn.

Afsluitend

Het bestuur wil graag alle leden van het VO danken voor hun inzet, betrokkenheid en beschikbaarheid. Daarbij springt juist de constructieve wijze van overleg tussen VO en (dagelijks) bestuur in het oog. In deze uitdagende periode is een kritische maar opbouwende dialoog over de plannen naar de Wtp toe van het grootste belang. Het bestuur ziet die dialoog met vertrouwen tegemoet.

Het bestuur

11.3 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds SABIC te Sittard is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds SABIC, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 29.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.450.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;

- de kostendeekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen). Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Hierbij is in aanmerking genomen dat het pensioenfonds gebruik maakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023, waardoor artikel 137, tweede lid, onderdelen a en b van de Pensioenwet niet van toepassing zijn. Het pensioenfonds heeft onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat besluit gestelde voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds SABIC is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen.

De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Amstelveen, 5 juni 2024

drs. W. Hoekert AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

11.4 Rapportage Compliance Officer

Het Nederlands Compliance Instituut (NCI) heeft, in opdracht van het bestuur, gedurende 2023 de rol van externe compliance officer (ECO) voor Stichting Pensioenfonds SABIC (SPF) vervuld. Het NCI monitort onder andere de integere bedrijfsvoering van het pensioenfonds waar het Integriteitsbeleid en de Gedragscode een belangrijk onderdeel van uitmaken. Daarnaast treedt de ECO op als adviseur met betrekking tot compliance, integriteit, gedragsregels, belangenverstrengeling en incidentbehandeling.

In 2023 hebben we ons gericht op het uitvoering geven aan het Integriteitsbeleid en het compliance programma. Wij hebben hierbij een begeleidende, adviserende en monitorende rol vervuld. Onder andere ten aanzien van risicobeheersing, gedragsregels en incidenten. Tijdens onze monitoring zijn geen inhoudelijke onregelmatigheden geconstateerd ten aanzien van de naleving van de Gedragscode door verbonden personen. Er zijn geen signalen van (potentiële) belangenverstrengeling of de schijn hiervan. Als incidentmeldpunt zijn bij ons geen meldingen gedaan van (potentiële) integriteitsincidenten. Wij constateren dat binnen SPF een integere bedrijfsvoering bestaat en dat haar Governance is gericht op adequate beheersing van integriteitsrisico's.

Peter Westdijk

11.5 Personalia, functies en nevenfuncties

(Per 30 mei 2024)

Bestuur

Arnout Korteweg (1959)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Onafhankelijk voorzitter

Onafhankelijk voorzitter en NUB Pf. KLM Cabinepersoneel
DGA LAKOR b.v.

Voorzitter adviescollege LifeTri

Voorzitter Alzheimer NL, afdeling Oost-Veluwe

Namens de werkgever:

Jos van Gisbergen (1964)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2015)

Sleutelfunctiehouder Risicobeheer

Senior Manager Global Application Technology SABIC

John van Moorsel (1962)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2021)

Senior Manager Finance Site Geleen SABIC

Maurice Pelsers (1979)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2023)

Managing director PPS B.V.

Namens de deelnemers:

Giselle Verwoort (1971)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2012)

Senior Manager Finance & Support USG

Rudger Schiewer (1980)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2020)

Senior Business controller SABIC

Namens de pensioengerechtigden:

Math Peeters (1955)

Functie in het bestuur:

Bestuurslid (vanaf 2023)

Arthur Smit (1953)

Functie in het bestuur:

Bestuurslid (vanaf 2023)

Expertbestuurders:

Angela Peters-Derksen (1973)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2020)

Aandeelhouder en directeur bij DFAP B.V.

Bestuurslid Centraal Beheer APF

Lid RvT Bpf Waterbouw

Kim Haasbroek (1975)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2022)

Bestuurslid PFZW

Advisory Board SAREF Residential en Retail fondsen

Voorzitter Audit commissie Pensioenfonds Huisartsen

DGA Ubuntu Holding BV

Lid Taskforce DEI Pensioenfederatie & Stichting van de Arbeid

Raad van Toezicht**Kees Scheepens (1965)**

Functie in de RvT:

Relevante nevenfuncties:

Voorzitter RvT (vanaf 2020)

Lid RvT (vanaf 2018)

Docent SPO

Eigenaar Hofzicht Pensioen

Bestuurslid Stichting Pensioenfonds Vervoer

Bestuurslid Stichting Pensioenfonds Recreatie

Lid RvT Bpf Zuivelindustrie

Secretaris Stichtingen SFB

Bestuurder Vereniging Intern Toezichthouders

Pensioensector

Stephan Linnenbank (1964)

Functie in de RvT:

Relevante nevenfuncties:

Lid RvT (vanaf 2020)

Consultant/eigenaar Making Strategy Work

Voorzitter stadscommissie Utrecht van Stichting Giving Back

Lid RvT Pensioenfonds SNS Reaal

Lid RvT Pensioenfonds Capgemini

Lid RvT Museum Speelklok

Associate Partner consultancybureau Boer & Croon

Bestuurder Vereniging Intern Toezichthouders

Pensioensector

Voorzitter commissie Data & IT - Pensioenfederatie

Willeke Ong (1964)

Functie in de RvT:

Relevante nevenfuncties:

Lid RvT (vanaf 2018)

Zelfstandig adviseur/eigenaar De Piedra B.V

Directeur-eigenaar El Immobiliario B.V.

Lid RvT en voorzitter audit commissie - ROC Mondriaan

Lid RvT Stichting Pensioenfonds Hoogovens

Voorzitter RvT Bpf voor het Bakkersbedrijf

Lid Geschillencommissie KiFiD, afdeling beleggingen

Verantwoordingsorgaan**Rolf van Kouwen (1962)**

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Voorzitter VO (vanaf 2020)

Global head of Internal Control - Corporate Finance SABIC

Jan Hellings (1951)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

Voorzitter Vereniging van Gepensioneerden SABIC-IP

Toine Jansen (1963)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

Specialist IT ERP Service HR SABIC

Herman Polderman (1962)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

Senior Sales Account Manager SABIC

René Witjes (1964)

Functie in het VO:

Relevante nevenfunctie:

Lid VO

Chemisch Operator / Shiftsupervisor SABIC-IP

Adviseurs

Externe Adviseur Vermogensbeheer
Rob Heerkens

Externe Risicoadviseur
Coen Weerkamp

Certificerend Actuaris

Wichert Hoekert
Willis Towers Watson

Accountant

Steven Spiessens
Ernst & Young Accountants LLP

Compliance Officer

Peter Westdijk
Nederlands Compliance Instituut

Vertrouwenspersoon

Adinda Lammens
Nederlands Compliance Instituut

Sleutelfunctiehouders

Actuariële functie	Wichert Hoekert (Willis Towers Watson)
Risicobeheer functie	Jos van Gisbergen
Interne Auditfunctie	Paul Bergers

Adresgegevens

Bezoekadres	Poststraat 1, 6135 KR Sittard
Telefoon	088 - 3601555
Internet	www.spf-pensioenen.nl
E-mail	info.pensioenfondsSABIC@dsm.com

SUMMARY IN ENGLISH

11 SUMMARY IN ENGLISH

Stichting Pensioenfonds SABIC (SPF) manages the pensions and pre-pensions of the employees, former employees, and their surviving dependents of SABIC Limburg B.V., SABIC Europe B.V., SABIC Capital B.V., SABIC Innovative Plastics B.V., SABIC Global Technologies B.V., SHPP B.V., SHPP Sales B.V. and SHPP Global Technologies B.V.

As of January 1, 2024, SPF will also implement the pension scheme for employees working at the SABIC subsidiary F&S B.V.

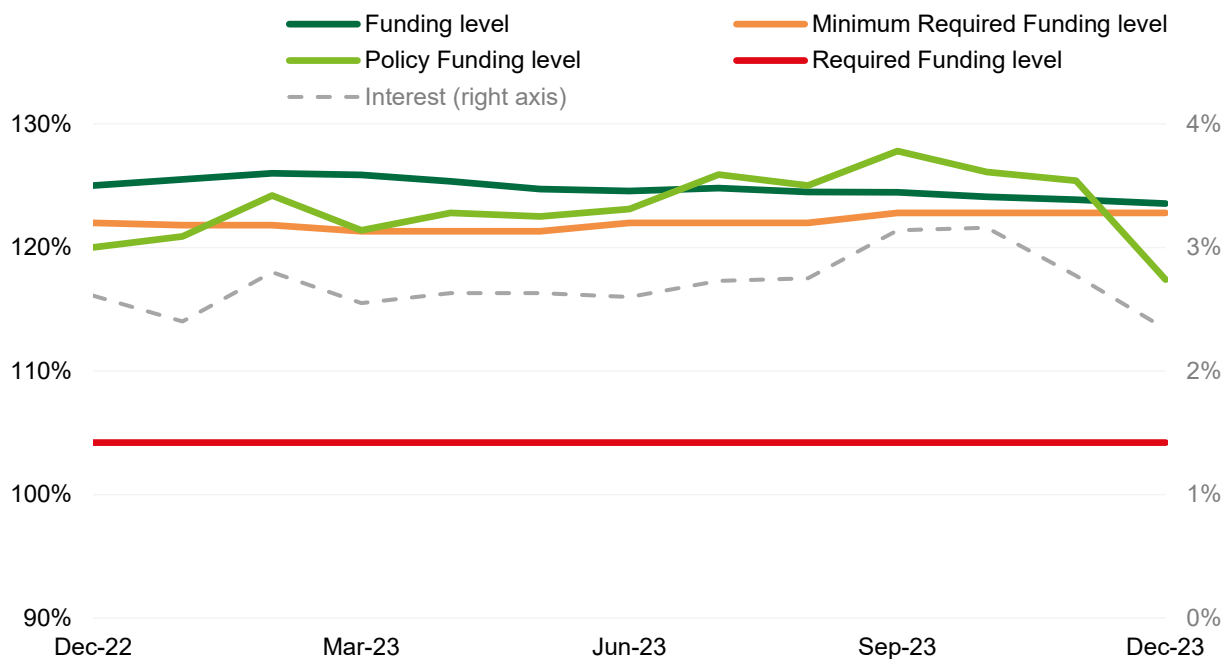
SPF is governed by the board that consists of a minimum of 8 and a maximum of 10 members. The board has an independent chairman who is not a member of the board. Pension policy, monitoring and evaluation are prepared in two first-line committees, namely for pensions and communication and for asset management. The second-line risk and compliance committee support the risk management key function holder independently forming his risk opinions.

In line with the EU IORP II regulation, from 2020 on the three key function holders for Risk Management, Actuarial Services and Internal Audit are embedded in the SPF governance structure.

SPF outsourced all operational activities, such as pension management, asset management, financial administration, communications and board support to DSM Pension Services B.V. (DPS). In addition to these operational activities DPS, as a strategic partner of SPF, advises the pension fund board of SPF regarding overall strategy in the areas of pensions and communication, governance, risk management and asset management.

Financial position

The nominal funding level represents the financial position of a pension fund. The nominal funding level is calculated as the total fund assets divided by the pension liabilities. The nominal funding level of the fund decreased from a level of 120.0% at the end of 2022 to 117.4% at the end of 2023. Due to increases in benefits (indexation based upon price/wage increases at the end of 2023), the liabilities increased during the year, decreasing the nominal funding level. Next to that, the nominal funding level decreased because interest rates decreased somewhat in 2023, increasing the liabilities. The policy funding level, which is indicative of whether the financial position of SPF is sufficient for indexation of the pensions and entitlements, is an average of the nominal funding level of the past twelve months. The policy funding level decreased in 2023 from 125.0% to 123.5% at the end of 2023. With these numbers, the policy funding level of the fund meets the required funding level of 121.5%. Therefore, the pension fund board did not have to submit a recovery plan in 2024.

Indexation

The ambition of SPF is to provide all plan participants with an indexed pension on the long term. To this end, it is important that annual allowances are granted to adjust pension entitlements to wage and price increases. Based on the financial position of the fund, the pension fund board evaluated whether it was prudent to grant allowances to the plan participants.

Indexation per January 1st, 2023

Based on the financial position of the fund, the board decided that (partly) indexation of pensions is possible per January 1st, 2023. For active members the pensions increased with 4,53% and for former members and pensioners with 10,73%. With this increase the pensions for active members are fully indexed. Unfortunately, the fund did not realize its ambition of a fully indexed pension for former members and pensioners.

Indexation per December 31st, 2023

In 2023, the standards showed the opposite picture: inflation was negative, partly as a result of a change in the methodology used by the Central Bureau of Statistics to measure inflation. By contrast, wage increases at SABIC were significant at 8%.

The board decided to increase the entitlements of participants by 8% and the entitlements of former participants and the pensions of pensioners by 3.49% as of December 31, 2023, which leads to full indexation over 2022 and 2023 for all participants.

Interest rates and inflation

After interest rates rose in 2022, rates continued to climb in the first 9 months of 2023. At the beginning of October, the highest point of the year was reached, which was followed by a substantial decline. The yield on 10-year German government bonds declined by 0.8% in the fourth quarter of 2023, after rising by almost 0.3% in the first three quarters. This means that interest rates declined in 2023, leading to positive returns on bonds, but also increasing liabilities. A reason for the declining rates was the declining inflation expectations. The rising inflation,

and the actions of central banks of rising the official policy rates in an attempt to reduce inflation, led in 2022 and the first three quarters of 2023 to rising rates. As inflation moderated, mainly because of declining energy prices, central banks signaled the end of increases in the policy rate. As a result, rates declined significantly in the last part of 2023. For 2024 it is the expectation that central banks will lower their official policy rates somewhat, but this will, among other things, depend on the further developments in inflation. What this means for longer term rates needs to be seen. Based upon market rates as at the end of 2023, already a significant decline of the policy rate is anticipated by the market.

Not only bonds performed well in 2023. Also risky assets showed positive returns. All in all, 2023 was therefore a positive year for the return on the assets of the pension fund.

The following table shows the market value and returns of the assets of the fund over 2023. The delta in the table shows the difference between the fund return and the benchmark return and is therefore a measure of the added value that SPF managed to realize in 2023.

Value and Return (in %) 2023	Value (in eur mln.)	Portfolio	Benchmark	Difference	Contribution
Matching portfolio	1.295,7	8,0%	8,4%	-0,4%	3,4%
<i>Swap overlay (contribution)</i>	-2,8	0,9%	0,8%	0,1%	0,4%
Matching portfolio ex Swaps	1.298,5	7,1%	7,6%	-0,5%	3,0%
<i>Government bonds</i>	580,1	9,0%	8,6%	0,4%	1,6%
<i>IL bonds</i>	164,8	5,7%	5,6%	0,1%	0,3%
<i>Credits</i>	259,6	8,5%	8,1%	0,4%	0,7%
<i>Mortgages</i>	294,0	3,1%	6,1%	-3,0%	0,4%
Return portfolio	1.615,5	10,3%	12,9%	-2,6%	6,0%
<i>Valuta overlay (contribution)</i>	7,2	0,8%	0,8%	0,0%	0,3%
<i>Equity</i>	773,4	12,2%	15,9%	-3,7%	3,6%
<i>Bonds</i>	361,0	9,8%	9,9%	-0,1%	1,2%
<i>Real Estate (listed)</i>	214,5	12,8%	10,0%	2,8%	0,9%
<i>Real Estate (non-listed)</i>	72,7	-22,4%	5,1%	-27,5%	-0,6%
<i>Infrastructure</i>	184,2	10,6%	5,8%	4,8%	0,6%
<i>Private equity</i>	2,5	1,4%	1,4%	0,0%	0,0%
Liquidity	-1,5	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Total	2.909,7	9,4%	11,1%	-1,7%	9,4%

In 2023 a net return of 9.4% was realized on total assets of SPF. The benchmark showed a return of 11.1%.

Administration costs

Costs have a material impact on the pension benefit outcomes of the members. For this reason, the pension fund board takes costs closely into account when making strategic and operational decisions. A cost analysis is performed every year to benchmark the operational costs of the fund in the field of investment management and pension administration. SPF contracted Bell in 2023 to conduct an independent, in-depth cost analysis. Based on this cost analysis it was concluded that the investment management fees (40 bp) were higher than the peer group of comparable Dutch pension funds (34 bp). The pension administration costs per plan participant (€ 296) were lower than the peer group cost level (€ 331). These numbers are an average of the past three years (2020 - 2022).

The following table shows the key figures of SPF over the past five years.

	(Ultimo year in € mln, unless stated differently)				
<u>Pensions</u>	2023	2022	2021	2020	2019
Total number of Plan Participants	8.699	8.740	8.565	8.482	8.396
Members (active)	2.916	2.971	2.960	3.037	3.063
Pensioners	2.472	2.346	2.222	2.066	1.959
Deferred Members	3.311	3.423	3.383	3.379	3.374
Indexation					
Indexation active members	8,00%	4,53%	3,91%	0,00%	0,00%
Indexation pensioners and deferred members	3,49%	10,73%	3,28%	0,00%	0,00%
Arrears of unpaid supplements (incl. indexation on indexation) active members	24,85%	24,85%	24,85%	24,85%	24,85%
Arrears of unpaid supplements (incl. indexation on indexation) pensioners and deferred members	15,38%	22,52%	15,38%	15,38%	14,10%
Pension					
Contributions*	57,2	54,3	53,8	55,2	54,4
Cost-effective contribution (uncushioned)	60,5	86,2	92,1	79,6	66,5
Cost-effective contribution (cushioned)	54,4	48,8	47,5	48,6	47,0
Benefits	72,2	60,7	55,5	51,4	46,6
Pension management costs per participant (in €)	351	307	295	285	296
Financial position					
Pension fund assets	2.911,5	2.682,1	3.346,9	3.137,8	2.947,8
Pension fund liabilities	2.479,5	2.234,7	2.854,4	3.039,1	2.740,8
Pension fund reserve	431,9	447,4	492,5	98,7	207,0
Coverage ratio	117,4%	120,0%	117,3%	103,2%	107,6%
Policy Coverage ratio	123,5%	125,0%	111,9%	98,4%	105,7%
Minimum required coverage ratio	104,2%	104,2%	104,2%	104,2%	104,2%
Required coverage ratio	121,5%	121,8%	120,4%	119,6%	120,6%
Actuarial interest rate	2,3%	2,6%	0,6%	0,2%	0,7%
Investments					
Total investment	2.909,7	2.680,8	3.345,6	3.138,7	2.947,3
Matchingportfolio	1.297,0	1.110,3	1.336,3	1.402,3	1.311,2
Returnportfolio	1.421,4	1.394,2	1.880,0	1.634,5	1.534,7
Other investments	184,1	148,3	127,9	104,3	97,5
Cash	7,2	28,0	1,4	-2,4	3,9
Investment performance in %*					
Portfolio	9,4%	-19,5%	7,0%	6,5%	16,9%
Benchmark	11,1%	-21,9%	5,2%	7,8%	16,8%
Investment management costs (in basis points)	55,7	43,3	36,0	40,0	45,0
Trading expenses (in basis points)	7,0	6,8	5,0	9,0	6,0

* The return on assets reduced by all investment management costs and trading expense incurred during the period.

BIJLAGEN

12 BIJLAGEN

A. Afkortingen en begrippen

Afkortingen

ABTN	Actuariële en Bedrijfstechnische Nota
AFM	Autoriteit Financiële Markten
APF	Algemeen Pensioenfonds
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
Bpf	Bedrijfstakpensioenfonds
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCP	Central Counter Party
CDC	Collective Defined Contribution
DNB	De Nederlandsche Bank
DPS	DSM Pension Services
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
ECO	Externe Compliance Officer
ESG	Environmental, Social & Governance
FTK	Financieel Toetsingskader
GIPS®	Global Investment Performance Standards
IBM	Integraal Balansmanagement
IORP	Institutions for Occupational Retirement Provision
IMF	Internationaal Monetair Fonds
KPI	Key Performance Indicator
NPR	Nettopensioenregeling
PF	Pensioenfederatie
PPS	Prepensioenspaarregeling
RvT	Raad van Toezicht
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation
SFH	Sleutelfunctiehouder
SFV	Sleutelfunctie vervuller
SLA	Service Level Agreement
SPF	Stichting Pensioenfonds SABIC
SPO	Stichting Pensioen Opleidingen
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TV	Technische Voorziening
UFR	Ultimate Forward Rate
VEV	Vereist Eigen Vermogen
VO	Verantwoordingsorgaan
Wtp	Wet toekomst pensioenen

Begrippen

Basispunt	1 basispunt, afgekort bp, bedraagt 0,01%.
Benchmark	De norm waarmee de gerealiseerde performance wordt vergeleken.
Bruto rendement	Het bruto rendement is het rendement voor aftrek van de beheervergoeding voor zover deze niet is verrekend in de net-asset-values van de beleggingen waarin wordt geparticipeerd. Transactiekosten alsmede de kosten van beheer in de net-asset-values zijn daarmee wel verrekend in het rendement.
CDC	Een Collective Defined Contribution regeling kenmerkt zich door het feit dat de verplichting van de werkgever beperkt is tot het betalen van een overeengekomen vaste bijdrage aan het pensioenfonds.
Commodities	Beleggingen in grondstoffen zoals agrarische producten, mineralen, energie en delfstoffen.
Contante waarde	De huidige waarde van toekomstige ontvangsten en uitgaven. Bij de berekening van de contante waarde wordt rekening gehouden met in de toekomst verwachte (of in het verleden gerealiseerde) disconteringsvoet.
Corporate Governance	Eind 2003 verscheen het rapport van de Commissie Tabaksblat over "Corporate Governance". Hierin werd pensioenfondsen onder meer geadviseerd zich actiever op te stellen bij het nemen van beslissingen tijdens aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarvan zij aandelen houden.
Creditspread	Verschil tussen de risicovrije rente (staatsleningen) en risicovollere rente voor bedrijfsleningen.
Credit rating	Beoordeling van de kredietwaardigheid van een debiteur. Een Aaa rating is de hoogste waardering waarbij de kans op een faillissement het laagst is, terwijl een C of D rating het laagste is. Een rating van Baa of hoger wordt ook wel 'investment grade' genoemd.
Currency Overlay	Een strategie om op totaal portefeuille niveau wisselkoersrisico af te dekken middels valutatermijncontracten.
Custodian	De bewaarder van de effecten.
Dekkingsgraad	De verhouding tussen de waarde van het vermogen enerzijds en de pensioenverplichtingen anderzijds. Het gaat hier om de dekking van de verplichtingen voor risico van SPF. De dekkingsgraad is te berekenen door het pensioenfondsvermogen voor risico fonds te delen door de contante waarde van de pensioenverplichtingen voor risico fonds.
Derivaten	Afgeleide instrumenten waaronder bijvoorbeeld futures, opties, forwards en swaps worden verstaan. Dit zijn verplichtingen of rechten gebaseerd op een onderliggende waarde (zoals een index, aandeel of obligatie).
Engagement	Het aansporen van bedrijven om een positieve impact te hebben op de wereld, waar het gaat om milieu, arbeidsverhoudingen en governance.

Emerging Markets	Landen die volgens de Wereldbank worden geclassificeerd als ontwikkelingslanden, maar die een duidelijke groeipotentie hebben. Voorbeelden zijn onder meer Brazilië, Rusland, India en China.
Ervaringssterfte	De verhouding in de verwachte sterfte tussen de fondspopulatie en de gehele Nederlandse bevolking.
Franchise	De franchise is het bedrag dat per jaar of per maand in mindering van het pensioengevend inkomen (salaris) wordt gebracht. De franchise is afgeleid van de AOW-uitkering en is dat gedeelte van het pensioengevend loon waarover geen pensioen wordt opgebouwd.
FX Forwards	Valutatermijncontracten. Valuta-contracten waarbij een bedrag in vreemde valuta over een vastgestelde termijn wordt geruild met een bedrag in eigen valuta. Hiermee kan valutarisico worden afgedekt.
Gewezen deelnemer	Slaper, die zijn deelnemerschap heeft beëindigd vóór het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd en pensioenaanspraken heeft bij SPF.
High yield obligaties	Obligaties van bedrijven met een hoger risicoprofiel.
Inflation-linked bonds	Obligaties waarvan de couponrente en de hoofdsom wordt geïndexeerd voor inflatie. De rendementen zijn hierdoor gekoppeld aan de inflatie.
Invaren	Het overzetten van de opgebouwde pensioenen naar het nieuwe pensioenstelsel.
Investments grade credits	Obligaties van bedrijven met een goede kredietwaardigheid en daarom een lage kans op wanbetaling.
Mixfonds	Beleggingsfonds dat belegt in een aantal verschillende beleggingscategoriën zoals aandelen, vastgoed en obligaties.
Outperformance	Een rendement dat hoger ligt dan de benchmark. In geval dat het rendement achterblijft, is sprake van underperformance.
Pensioengrondslag	Het pensioengevend jaarsalaris verminderd met de franchise.
Pensioengevend jaarsalaris	Het pensioengevend jaarsalaris bestaat uit het totale jaarlijkse bruto-salaris, inclusief vakantiegeld en eventuele overige toeslagen. Dit is het salaris dat als basis dient voor de berekening van de pensioenopbouw.
Pensioenresultaat	Het pensioenresultaat wordt vastgesteld per scenario als percentage van het quotiënt met in de teller de som van de verwachte uitkeringen ouderdomspensioen (OP) en nabestaandenpensioen (NP) en in de noemer de som van de verwachte uitkeringen OP en NP zonder toepassing van vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en met toepassing van de jaarlijkse toeslagverlening ter hoogte van de inflatie.
Renewable energy	Beleggingen in duurzame energie. Hieronder vallen windmolenparken en zonne-energie.
RJ 610	Richtlijn van de Raad voor de Jaarverslaggeving voor pensioenfondsen. De richtlijn heeft als doel om de jaarverslaggeving van pensioenfondsen te uniformeren.
Securities lending	Dit betreft financiële dienstverlening waarbij een instelling aan een andere instelling effecten uitleent. Net als bij een gewone geldlening gaat dit gepaard met

	rentevergoedingen en rentebetalingen alsmede met onderliggende zekerheden zoals onderpand.
Sociale Partners	De werkgever en de vakorganisaties.
Swap (rente swap)	Een renteswap is een ruiltransactie waarbij partijen rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd van de renteswap, tegen elkaar ruilen. In de meeste gevallen wordt een vaste rente uitgeruild tegen een variabele rente.
Toeslag	Verhoging van de pensioenaanspraken in lijn met bijvoorbeeld de prijsinflatie of de algemene loonsverhogingen die de werkgever toe heeft gekend over een bepaald jaar.
Technische voorziening	De verplichtingen van SPF bestaande uit pensioenaanspraken van deelnemers en gewezen deelnemers. De technische voorziening wordt berekend als de contante waarde van de door de verzekerden tot de balansdatum verkregen pensioenaanspraken. Daarbij wordt uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen.
Ultimate Forward Rate	Dit is de rente voor pensioenfondsen waarmee de huidige waarde van de toekomstige verplichtingen wordt berekend.

B. SFDR wetgeving - Annex 4

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productnaam: Stichting Pensioenfonds SABIC

Identificatiecode juridische entiteiten (LEI): J10M8NR2YLNDNKV1QH94

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Heeft dit financieel product een duurzame beleggingsdoelstelling?	
●● ☐ Ja	●● ☒ Nee
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ___% <ul style="list-style-type: none"> ☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden ☐ in economische activiteiten die volgens EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden 	☐ Dit product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken . Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van ___% duurzame beleggingen
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ___%	☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden ☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden ☐ met een sociale doelstelling
	☒ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Stichting Pensioenfonds SABIC (SPF) heeft de volgende ecologische en sociale kenmerken gepromoot:

1. Het benutten van ESG-factoren in het beheer en voor de beoordeling van beleggingen:

SPF heeft waar mogelijk onderwerpen die betrekking hebben op Environmental, Social en Governance (ESG) benut in het beheer en de beoordeling van beleggingen. De manier waarop maatschappelijke thema's in de vorm van ESG een plek krijgen in de beleggingsbeslissingen verschilt per beleggingscategorie en mandaat.

SPF heeft zich met verschillende instrumenten uit het duurzaamheidsbeleid ingezet om de negatieve impact van de beleggingsportefeuille op het klimaat te reduceren, alsmede een positieve impact op het klimaat te realiseren. Dit heeft SPF gedaan onder andere met de instrumenten engagement en stemmen.

Met het instrument engagement is de dialoog aangegaan met het bestuur van bedrijven waarin is belegd. Met behulp van engagement zijn afspraken gemaakt over plannen, doelen of ambities ten aanzien van onder andere het thema klimaat. Columbia Threadneedle Investments (CTI) heeft namens SPF engagement gevoerd met bedrijven in de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles. Bij beursgenoteerde bedrijven is de uitoefening van stemrecht een manier om, in combinatie met engagement, het belang van belangrijke thema's zoals klimaatactie onder de aandacht te brengen en CO₂-reductiebeleid mede vorm te geven. Ook het indienen van resoluties behoorde tot de mogelijkheden. Op deze manier zijn plannen, doelen of ambities die door de stemgerechtigden waren samengesteld op het gebied van CO₂-reductie ingebracht ter stemming.

De prestaties van SPF ten aanzien van dit kenmerk zijn gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicatoren 1 en 2. De resultaten zijn opgenomen in de tabel als antwoord op de volgende vraag.

2. Klimaatverandering en CO₂-voetafdruk:

SPF meet de CO₂-voetafdruk van zijn portefeuille door middel van de CO₂-intensiteit. Door het meten van de CO₂-intensiteit heeft SPF zich ingezet om de negatieve impact van de beleggingsportefeuille op het klimaat in kaart te brengen om op termijn een positieve impact op het klimaat te realiseren. De CO₂-intensiteit van aandelen, investment grade credits en HY US is inzichtelijk gemaakt.

De prestaties van SPF ten aanzien van dit kenmerk zijn gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 3. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

3. Uitsluiten op basis van de 10 principes van de Verenigde Naties (VN) Global Compact:

SPF heeft op een dusdanige wijze belegd dat zijn beleggingen een afspiegeling zijn van de eigen normen en waarden. SPF heeft daarom bedrijven en landen uitgesloten op basis van risico op negatieve impact en conflict met zijn eigen normen en waarden. Het uitsluitingenbeleid van SPF met betrekking tot ondernemingen is van toepassing op de gesegregeerde mandaten van SPF binnen de beleggingscategorieën aandelen, beursgenoteerd vastgoed en bedrijfsobligaties.

Bedrijven die gedrag vertonen dat onverenigbaar is met de 10 principes van het Verenigde Naties (VN) Global Compact worden uitgesloten van belegging.

De prestaties van SPF ten aanzien van dit kenmerk zijn gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 4. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

4. Uitsluiting van maatschappelijk controversiële activiteiten:

SPF wil niet betrokken zijn bij de financiering van landen of bedrijven die ongepaste activiteiten ontplooiën. Het uitsluitingenbeleid van SPF met betrekking tot deze maatschappelijke controversiële activiteiten is van toepassing op de gesegegreerde mandaten van SPF binnen de beleggingscategorieën aandelen, beursgenoteerd vastgoed, bedrijfsobligaties en staatsobligaties. SPF heeft de volgende bedrijven en landen uitgesloten:

- Bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens zoals clustermunities, landmijnen, chemische of biologische wapens, verarmd uraniummunitie, witte fosfor munitie en nucleaire wapens.
- Leveranciers van een product dat van vitaal belang is voor de productie van de hiervoor genoemde controversiële wapens ('key-suppliers').
- Landen die zich niet houden aan internationale verdragen of waarop een sanctie van de VN, EU of Nederland rust. Hierbij gaat het voornamelijk om vraagstukken omtrent mensenrechten, wapenproliferatie en democratische rechten.

De prestaties van SPF ten aanzien van dit kenmerk zijn gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicatoren 4 en 5. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

● Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?

Indicator	2022	2023
1. Aantal engagements met bedrijven in een jaar en het aantal behaalde milestones met engagement in dat jaar.	- Aantal bedrijven met engagements: 442 - Behaalde milestones: 164 Per ultimo 2022	- Aantal bedrijven met engagements: 254 - Behaalde milestones: 74 Per ultimo 2023
2. Aantal vergaderingen waarop is gestemd.	1257 Per ultimo 2022	930 Per ultimo 2023
3. De CO2-intensiteit (op basis van WACI en scope 1 en 2 data) voor de beleggingscategorieën: aandelen, investment grade credits en high yield US.	- Aandelen: 173 - Aandelen benchmark: 219 - Investment Grade Credits: 164 - Investment Grade Credits benchmark: 210 - US High Yield: 189 - US High Yield benchmark: 497 Per ultimo 2022	- Aandelen: 116 - Aandelen benchmark: 219 - Investment Grade Credits: 131 - Investment Grade Credits benchmark: 210 - US High Yield: 428 - US High Yield benchmark: 497 Per ultimo 2023
4. Belegd vermogen in uitgesloten individuele ondernemingen per jaareinde, exclusief fondsbeleggingen.	0	0

Duurzaamheidsindicatoren
meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

5. Belegd vermogen in uitgesloten landen per jaareinde, exclusief fondsbeleggingen.	0	0
---	---	---

● **...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?**

In bovenstaande tabel zijn de prestaties op de duurzaamheidsindicatoren van de afgelopen twee referentieperiodes opgenomen. Ten aanzien van de indicatoren zijn de volgende opmerkelijkheden te constateren:

- De daling in het aantal bedrijven waarmee geengaged wordt en het aantal milestones is te verklaren door de toegenomen focus op meer strategische onderwerpen waardoor zowel het aantal engagements terugliep alsook de milestones. Met name de milestones met betrekking tot kleinere successen is aanzienlijk minder over 2023.
- De daling in aantal vergadering waarop is gestemd is een gevolg van een daling in het aantal bedrijven in de aandelenportefeuilles waarvoor CTI gemandateerd is te stemmen.
- De CO2-intensiteit van de aandelen en investment grade credits portefeuille is verder gedaald en voor beide portefeuilles nu onder het lineaire reductiepad benodigd voor de 2030 doelstelling (-55%). Deze doelstelling is doorgevoerd gedurende 2023. De CO2-intensiteit van de US high yield portefeuille is daarentegen juist opgelopen doordat nieuwe data, voor één specifiek bedrijf beschikbaar kwam. Dit laat zien dat de beschikbaarheid van de data nog niet optimaal is en de uitkomsten van de CO2-intensiteitsmeting volatiel zijn. Hoe we deze schokken in de toekomst kunnen voorkomen, nemen we mee in onze evaluatie van de CO2-data en methodiek in 2024.
-

● **Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?**

Niet van toepassing.

● **Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan, geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?**

Niet van toepassing.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Niet van toepassing.

Waren de duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Niet van toepassing.

De **belangrijkste ongunstige effecten** zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

In de EU-taxonomie is het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" vastgelegd. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke Uniecriteria.

Het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstige afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

In de wetgeving zijn de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingen op duurzaamheidsfactoren gedefinieerd. SPF houdt sinds december van afgelopen jaar rekening met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren middels uitsluitingen, stemmen, engagement en ESG integratie. Op de website van SPF is een verklaring gepubliceerd waarin meer informatie over het beleid om ongunstige effecten in aanmerking te nemen is opgenomen. In juni 2024 zal SPF voor het eerst rapporteren over de belangrijkste ongunstige effecten.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het **grootste aandeel** van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: **01-01-2023 tot 31-12-2023**

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
NETHERLANDS GOVT NETHER 2 1/2 01/15/33	Overheid	6,42%	NL
DEUTSCHLAND I/L DBRI 0 1/2 04/15/30	Overheid	5,05%	DE
FINNISH GOV'T RFGB 0 1/8 04/15/36	Overheid	3,00%	FI
DEUTSCHLAND REP DBR 1 1/4 08/15/48	Overheid	2,85%	DE
DEUTSCHLAND REP DBR 2 1/2 07/04/44	Overheid	2,62%	DE
NETHERLANDS GOVT NETHER 4 01/15/37	Overheid	2,59%	NL
DEUTSCHLAND I/L DBRI 0.1 04/15/46	Overheid	2,48%	DE
FRANCE O.A.T. FRTR 1 3/4 06/25/39	Overheid	2,29%	FR
DEUTSCHLAND REP DBR 0 05/15/35	Overheid	2,10%	DE
NETHERLANDS GOVT NETHER 0 1/2 01/15/40	Overheid	1,93%	NL
FRANCE O.A.T./I/L FRTR 0.1 07/25/38	Overheid	1,92%	FR
BELGIAN GOVT BGB 1.7 06/22/50	Overheid	1,91%	BE
REP OF AUSTRIA RAGB 2.4 05/23/34	Overheid	1,90%	AT
NETHERLANDS GOVT NETHER 0 01/15/52	Overheid	1,90%	NL
FINNISH GOV'T RFGB 2 5/8 07/04/42	Overheid	1,70%	FI

De percentages zijn gebaseerd op de eindstand van 4 kwartalen van de totale portefeuille van SPF. Derivaten en contanten zijn niet opgenomen in de tabel. Er is doorgekeken in de mandaten en beleggingsfondsen.

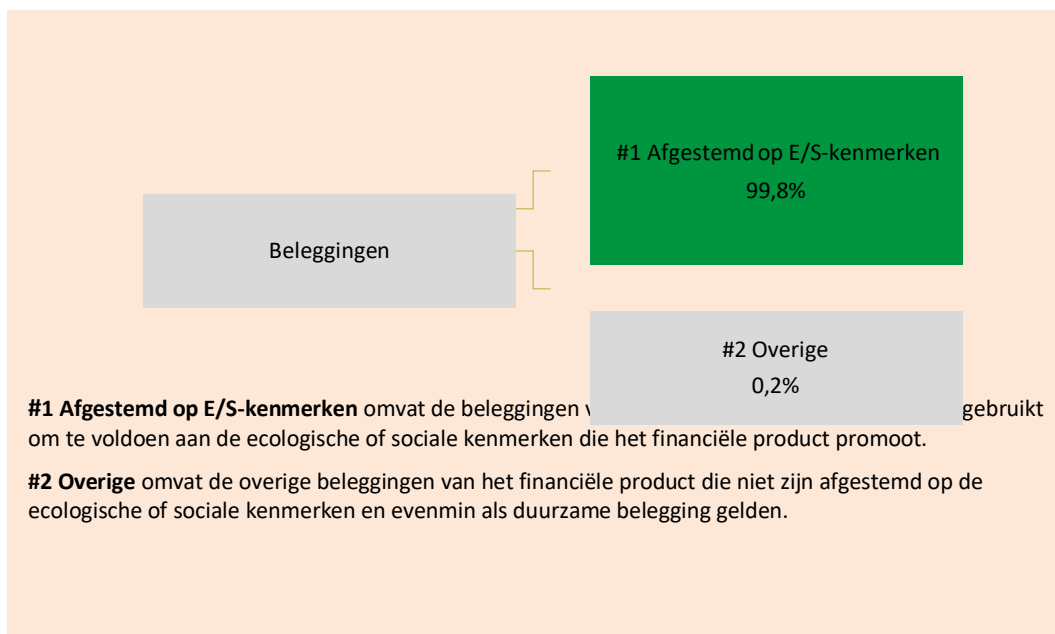

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

SPF promootte ecologische en sociale kenmerken zonder dat het een duurzame beleggingsdoelstelling in de zin van de SFDR wetgeving nastreeft. SPF heeft geen minimumallocatie naar duurzame beleggingen in de zin van SFDR of beleggingen in ecologisch duurzame activiteiten in de zin van de Taxonomie Verordening opgenomen. Het overgrote deel van de beleggingen van SPF was afgestemd op de ecologische en of sociale kenmerken. Deze beleggingen hebben betrekking op aandelen (waaronder beursgenoteerd vastgoed), bedrijfsobligaties, staatsobligaties, niet-beursgenoteerd vastgoed, infrastructuur en hypotheek. De 'Overige' beleggingen waren niet afgestemd op deze kenmerken en hebben betrekking op Private Equity. Daarvoor waren geen ecologische of sociale minimumwaarborgen van toepassing. De beleggingen die onder derivaten en liquide middelen vallen zijn door de totale negatieve markwaarde van deze beleggingen buiten beschouwing gelaten in onderstaande grafische weergave.

● Hoe zag de activa-allocatie eruit?

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Welke economische sectoren werd belegd?

Economische Sector	Som marktwaarde (%)
Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	25,71%
Financiële activiteiten en verzekeringen	18,54%
Industrie	18,42%
Overige	14,77%
Exploitatie van en handel in onroerend goed	7,63%
Informatie en communicatie Total	4,97%
Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	2,28%
Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	1,77%
Vervoer en opslag	1,45%
Winning van delfstoffen	1,28%
Bouwnijverheid	0,73%
Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	0,59%
Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	0,51%
Administratieve en ondersteunende diensten	0,51%
Kunst, amusement en recreatie	0,27%
Verschaffen van accommodatie en maaltijden	0,24%
Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering	0,16%
Landbouw, bosbouw en visserij	0,09%
Overige diensten	0,06%

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissie-niveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

De percentages zijn gebaseerd op de eindstand van vier kwartalen en hebben betrekking op de totale portefeuille van SPF, voorzover er data beschikbaar was. De sectorverdeling is waar mogelijk gemaakt op basis van doorkijk in de onderliggende beleggingsfondsen. Waar dat niet mogelijk was zijn de beleggingsfondsen opgenomen onder de categorie 'Overige'.

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

4,9% van de beleggingen exclusief staatsobligaties (op basis van de omzet) waren afgestemd op de EU-taxonomie. De afstemming van beleggingen op de EU-taxonomie is niet onderworpen aan een betrouwbaarheidsverklaring van een accountant of een toetsing door derden.

Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen¹?

Ja:

In fossiel gas

In kernenergie

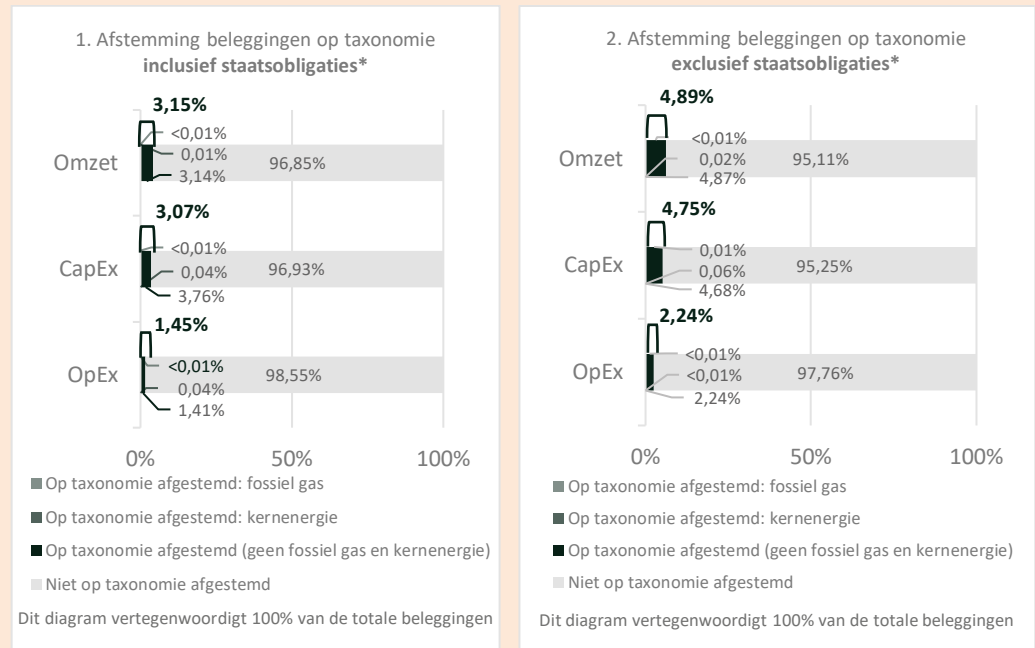
Nee

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van de klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie – zie de toelichting in de linkermarge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven (CapEx)** die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven (OpEx)** die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven.

De onderstaande diagrammen geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

* In deze diagrammen omvat 'staatsobligaties' alle blootstellingen aan overheden.

● **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?**

Van de 4,9% beleggingen (exclusief staatsobligaties) die waren afgestemd op de EU-taxonomie is 1,89% aangemerkt als faciliterende activiteit en 0,02% als transitie activiteit.

● **Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

Dit is de eerste periode waarin het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen wordt gerapporteerd. Het percentage is dus hoger dan wat gerapporteerd is voor het jaar 2022.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Niet van toepassing. SPF heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

 zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Niet van toepassing. SPF heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

Private Equity is opgenomen onder “overige”. Hiervoor waren geen ecologische of sociale minimumwaarborgen. Gezien de negatieve marktwaarde van derivaten en liquide middelen zijn deze niet onder “overige” opgenomen. Voor deze beleggingen waren ook geen ecologische of sociale minimumwaarborgen opgenomen. SPF gebruikt derivaten hoofdzakelijk om financiële risico's af te dekken en efficiënt portefeuillebeheer te realiseren binnen de door het bestuur gestelde limieten. De voornaamste derivaten zijn rente- en valutaderivaten. Liquide middelen zijn opgenomen om te kunnen voldoen aan aangegane verplichtingen, zoals margin calls en pensioenuitkeringen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

SPF heeft de volgende maatregelen getroffen:

- Het aantal met engagements bereikte milestones zijn door CTI via het Responsible Engagement Overlay-programma uitgevoerd. SPF heeft op zijn website over het aantal engagementactiviteiten met bedrijven gerapporteerd.
- De engagementtrajecten die CTI heeft gevoerd met bedrijven ten aanzien van het tegengaan van klimaatverandering en het reduceren van CO₂-emissies hebben verschillende stappen gekend. De eerste stap was het onderkennen door bedrijven van het probleem en het rapporteren van CO₂-emissies op basis van scope 1 en 2. De tweede stap was het formuleren van uitstootdoelen en de concrete stappen om de CO₂-uitstoot te verlagen. De derde stap was het integreren van klimaatrisico's in de strategie en het rapporteren van scope 3 emissies. De laatste stap was de afstemming van de CO₂-reductiedoelen op het klimaatakkoord van Parijs.
- Bij collectieve proxy voting zijn meerdere partijen aangesloten bij hetzelfde stemprogramma. Dit versterkt de invloed die aandeelhouders kunnen hebben met hun stemrecht. Eén van de doelen die CTI heeft gehanteerd bij de uitvoering van het stembelid was het reduceren van CO₂-emissies van bedrijven met 55% in 2030 en het realiseren van een net zero uitstoot in 2050.
- CTI heeft tegen bestuur moties van klimaatachterblijvers gestemd in de meest emitterende industrieën. Klimaatachterblijvers worden geïdentificeerd op basis van een aantal minimale normen. Deze minimale normen zijn onder andere het publiceren van de CO₂-voetafdruk, het formuleren van een CO₂-reductie met een bepaald tijdspad en het rapporteren van klimaatrisico's in lijn met de Taskforce for Climate-Related Financial Disclosures (TCFD) of het Carbon Disclosure Project (CDP).
- Bij het uitvoeren van het stembelid heeft SPF gebruik gemaakt van de diensten van CTI. CTI heeft op reguliere basis gerapporteerd over de uitvoering van het beleid. De fiduciair manager van SPF, DPS, heeft toezicht gehouden op en heeft de activiteiten van CTI geëvalueerd. SPF heeft op zijn website over het aantal uitgebrachte stemmen op aandeelhoudervergaderingen gerapporteerd.

- Voor het meten van de gewogen gemiddelde CO2-intensiteit als hoeveelheid uitstoot (in tonnen) per miljoen omzet van de beleggingscategorieën aandelen, beursgenoteerd vastgoed, investment grade credits en high yield US is als maatstaf de Weighted Average Carbon Intensity (WACI) scope 1 en 2 emissies gebruikt.
- De monitoring en analyse of er bedrijven en landen aan de uitsluitingslijst moesten worden toegevoegd, is door Sustainalytics uitgevoerd. Daarnaast zijn er gedurende het jaar uitsluitingscriteria toegevoegd voor bedrijven die actief zijn in tabakproductie of meer dan 5% omzet halen uit het winnen van kolen of olie uit teerzand.
- SPF heeft naast het thema 'Klimaatverandering' een tweede focus thema opgenomen om bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen die voor zijn deelnemers belangrijk zijn én als risicovol zijn geïdentificeerd voor zijn beleggingsportefeuille te omarmen. SPF heeft besloten 'Circulariteit' als tweede focus thema in het duurzaamheidsbeleid te benoemen. Dit thema leeft onder de deelnemers en sluit tevens aan bij de inspanningen van de sponsor. Daarnaast zijn voor beide thema's focus SDG's geselecteerd. Voor het thema 'Klimaatverandering' zijn dat SDG 7 (betaalbare en duurzame energie) en SDG 13 (klimaatactie). Voor het thema 'Circulariteit' zijn SDG 6 (schoon water en sanitair) en SDG 12 (verantwoorde consumptie en productie) geselecteerd.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. SPF heeft geen referentiebenchmark om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken voor de gehele pensioenregeling.

● **Waarin verschilt de referentiebenchmark van een brede marktindex?**

Niet van toepassing.

● **Hoe heeft dit financiële product gepresteerd wat betreft de duurzaamheidsindicatoren voor het bepalen van de afstemming van de referentiebenchmark op de gepromote ecologische en sociale kenmerken?**

Niet van toepassing.

● **Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?**

Niet van toepassing.

● **Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de brede marktindex?**

Niet van toepassing.

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

Stichting Pensioenfonds SABIC

Poststraat 1, 6135 KR Sittard

T +31 (0)88 - 3601 555

E info.PensioenfondsSABIC@dsm.com

I www.spf-pensioenen.nl